Regering *van* Aruba

REGEERPROGRAMMA

ARUBA'RIBA 2009-2013

"Samen doen wij het, samen de schouders eronder"

REGEERPROGRAMMA

2009 – 2013

ARUBA'RIBA

"*Een nieuw begin*"

"Samen doen wij het, samen de schouders eronder"

ArubA'riba *"Een nieuw begin"*

"Samen doen wij het, samen de schouders eronder"

1. VOORWOORD

Het Kabinet Mike Eman, dat op 30 oktober 2009 is beëdigd, voelt zich vereerd door de massale steun die het van de bevolking heeft gekregen. Deze steun werd eens te meer duidelijk tijdens de formatieperiode toen een groep van meer dan honderd vrijwilligers gezamenlijk de renovatie van het Bestuurskantoor ter hand nam en in minder dan dertig dagen een groot gedeelte van het gebouw weer in zijn oude glorie heeft hersteld. Voor het Kabinet was dit eens te meer het bewijs dat als de Arubanen gezamenlijk de schouders onder iets zetten, heel veel mogelijk is. In de komende regeerperiode wil het Kabinet een voorbeeld nemen aan deze groep, want het is ervan overtuigd dat deze mentaliteit van saamhorigheid en samenwerking, Aruba ook in de komende periode er door heen zal helpen. Daarom ook heeft Kabinet Mike Eman 'Samen doen wij het, samen de schouders eronder' als ondertitel en inspiratie gekozen voor dit regeerprogramma.

Deze regering is zich ten zeerste bewust van de moeilijkheden die gezinnen op dit moment hebben om rond te komen, bewust van de grote problemen die bedrijven hebben om het hoofd boven water te houden en bewust van de verwachtingen dat deze nieuwe regering snel orde op zaken zal stellen. Tijdens de formatie zijn er meer dan zeventig gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers uit alle lagen van de bevolking, het bedrijfsleven en de overheid waarin de moeilijke situatie van het eiland nogmaals werd bevestigd.

De situatie van Aruba nú is bijzonder zorgwekkend. Het tekort op de begroting in het jaar 2009 zal de Awg. 125 miljoen florin overschrijden doordat de belastinginkomsten zwaar achter gebleven zijn bij de verwachting. Het toerisme is volgens de AHATA in 2009 aanzienlijk afgenomen, de KLM, American Airlines en Carnival Cruises hebben Aruba verlaten en als klap op de vuurpijl heeft Valerode werkzaamheden betrekking hebbende op de raffinage op San Nicolas stopgezet, waardoor zo goed als alle onderaannemers het werk moesten beëindigen. Hierdoor wordt Aruba als land geconfronteerd met enkele duizenden werklozen.

Een kordaat ingrijpen van dit kabinet is nu geboden. Middels dit regeerprogramma genaamd 'ArubA'riba', zal het Kabinet Mike Eman de problemen in de komende vier jaar gefaseerd aanpakken.

Op de eerste plaats zal de Regering de crisis direct aanpakken door te trachten de bestedingen en koopkracht op peil te brengen, door de BBO gefaseerd af te schaffen en door de onderstand aanzienlijk te verhogen. Vervolgens wordt de economie een extra impuls gegeven door het initiëren van een aantal grote projecten. Het toerisme krijgt een extra financiële injectie. Bovendien worden de banden met onze belangrijkste partners weer aangehaald. In dat verband heeft de problematiek rond het mogelijk vertrek van Valero de hoogste prioriteit. Ook zullen in dat verband de banden binnen het Koninkrijk opnieuw aangehaald worden. Met name de relatie met Nederland heeft in de afgelopen periode sterk onder druk gestaan. Deze Regering hecht groot belang aan het deel blijven uitmaken van het Koninkrijk der Nederlanden en streeft met alle leden (en met name met Nederland) een relatie na, die voor alle partijen meer waarde moet hebben. Reeds vanaf het begin heeft dit kabinet een start gemaakt met de

aanpak van de crisis. Zo werd meteen gedurende de eerste maanden de BBO gehalveerd, de onderstand verhoogd, kinderbijslag voor schoolgaande kinderen ingevoerd en is de basis gelegd voor het verbeteren van de relatie binnen het koninkrijk.Tenslotte wil de Regering de opkomende criminaliteit de kop indrukken. De eerste handeling van de Regering in dat verband heeft reeds plaatsgevonden door het sluiten van het ‘Opvangcentrum voor Verslaafden’ in Oranjestad. Dit is slechts de eerste stap van een meer omvattend criminaliteitsbestrijdingsplan.

Als rust en vertrouwen in onze economie zijn hersteld en het toerisme weer enigzins is aangetrokken, zal deze Regering de bouwstenen leggen voor de nieuwe toekomst van Aruba. Op de eerste plaats betekent dat een grondige reorganisatie van de overheid om deze goedkoper en efficiënter te maken. Daarnaast moeten de achterstanden in het onderwijs worden ingelopen en de AZV worden gerepareerd. Vervolgens wil het Kabinet weer investeren in de kwaliteit van het product Aruba met een schoon en groen Aruba, met nieuwe wegen, nieuwe parken, boulevards en nieuwe en gerestaureerde openbare gebouwen.

Vanaf het eerste moment en voor de langere termijn zet dit Kabinet volledig in op kwaliteit. Het is de visie van deze Regering om van Aruba weer een land te maken dat, net zoals een aantal jaren geleden, bekend staat om zijn kwaliteit. Niet alleen kwaliteit en ‘efficiency’ in ons toerisme, maar ook in de overheid, de private sector, de zorg en het onderwijs. ‘Kwaliteit’ moet de basis gaan vormen van alles wat wij op Aruba doen en hoe we met elkaar omgaan. Dat zal niet alleen de sociale banden in Aruba aanzienlijk verbeteren, maar zal ook de basis vormen voor economische welvaart voor Aruba in de komende decennia.

Het Kabinet Mike Eman is zich er terdege van bewust dat de uitdagingen die voor ons liggen groot en gecompliceerd zijn. Bovendien is de financiële situatie van Land Aruba precair, juist op het moment dat de landelijke economie impulsen nodig heeft om uit de crisis te komen. Deze Regering kiest er voor om die noodzakelijke extra stimulans wel te geven; in ieder geval reeds in het jaar 2010, zelfs met als gevolg van het op laten lopen van het begrotingstekort. De Regering heeft er vertrouwen in dat als het toerisme weer aantrekt, het overheidsapparaat afgeslankt is en de nieuwe economische activiteiten geïnitieerd zijn, de begroting voor het einde van deze regeerperiode weer in evenwicht gebracht kan worden.

Dit regeerprogramma geeft de prioriteiten aan en biedt nadere concretisering van wat het Kabinet in de komende regeerperiode zal realiseren. Sommige projecten zullen gedurende deze regeerperiode gestart en afgerond zijn. Weer andere zullen onder dit kabinet geïnitieerd worden maar zullen vanwege hun complexiteit hun afronding in een volgende regeerperiode moeten kennen. Dit betekent echter niet dat dit programma alle onderwerpen omvat. Via jaarprogramma’s bij de begrotingen zullen verdere uitwerkingen, verdiepingen en toevoegingen opgenomen worden ter uitvoering van het beleid. In dit regeerprogramma geeft de Regering een antwoord op de veranderingen in de samenleving en geeft daarnaast oplossingen voor structurele problemen. De Regering gaat er daarbij van uit dat oplossingen alleen gerealiseerd kunnen worden als mensen hun vrijheid en idealen in samenwerking met anderen uitoefenen.

“Samen doen wij het, samen de schouders eronder”, deze ‘cri de coeur’ zal de komende regeerperiode kenmerken. Het Kabinet zal alles doen wat in zijn macht ligt om Aruba er weer bovenop te brengen. Wij zullen niet rusten totdat Aruba weer wordt wat het was: ‘Nos dushi Aruba’, een welvarend land, een paradijs om te wonen en te werken. De Regering kan dit niet alleen bereiken. Elke Arubaan, iedereen die zich Arubaan voelt, iedere organisatie en elke groepering binnen de Arubaanse gemeenschap, zal zijn schouders er onder moeten zetten. De problemen zijn groot, maar dit Kabinet is er van overtuigd dat alles mogelijk is als we ons als één volk verenigen – net als in het jaar 1986 en net als de vrijwilligers die samen het Bestuurskantoor opgeknapt hebben dat hebben gedaan.

Namens het Kabinet Mike Eman

mr. Michiel (Mike).G. Eman
Minister-President

2. DE CRISIS

2.1. INLEIDING

Toen medio 2008 de wereldwijde financiële crisis in alle hevigheid uitbrak was Aruba op zowel financieel-economisch als sociaal gebied reeds ernstig verzwakt. Als gevolg hiervan lijdt Aruba al een tijd onder een ongewoon hoge inflatie, waardoor onze internationale concurrentiepositie sterk negatief is beïnvloed. Zo steeg de inflatie van Aruba, gemeten over dezelfde periode, het dubbele van de inflatie van Aruba's belangrijkste handelspartner en toeristische markt, de Verenigde Staten van Amerika. De officieël beschikbare cijfers leiden tot de conclusie dat er in de jaren voorafgaand aan het aantreden van het Kabinet Mike Eman, een nationale verarming heeft plaatsgevonden. Het reële inkomen van de Arubaanse bevolking is in de afgelopen jaren met meer dan 10 % afgenomen. Daarnaast is de afgelopen jaren onvoldoende geïnvesteerd in onze infrastructuur, zodat ook op dit punt Aruba's concurrentiepositie een behoorlijke deuk heeft opgelopen.

Het verlies in welvaart staat in schril contrast tot de enorm gestegen kosten van de overheid zelf. Het aantal werknemers in dienst van de overheid bijvoorbeeld is sinds 2001 met meer dan 2000 toegenomen, terwijl het hier voor een zeer groot gedeelte politieke benoemingen betreft. Bovendien heeft de overheid op alle mogelijke manieren de directe achterban - in de volksmond bekend onder de naam “friends and family” - met allerlei lucratieve projecten bevoordeeld, waaronder het huren van gebouwen in eigendom van deze zelfde groep. Het zijn juist deze - niet altijd noodzakelijke - enorm gestegen kosten van de overheid die in feite de hoge inflatie hebben helpen veroorzaken en/of versterken. Voorzover er de laatste jaren sprake is geweest van beleidsprioriteiten voor wat betreft de inkomsten, is “het verhogen van de belastingdruk”, de enige prioriteit geweest.

Ten gevolge van dit desastreuze beleid is Aruba inmiddels in een situatie beland die volledig uit de hand is gelopen. Eerder hebben American Airlines respectievelijk Carnival Cruises aangekondigd Aruba gedeeltelijk, danwel geheel niet meer te zullen aandoen. Ook de KLM besloot om haar vluchten op Oranjestad voorlopig stop te zetten. De hotels draaien inmiddels met gevaarlijk lage bezettingen en de eerste faillissementen, niet alleen in de toeristische sector, zijn reeds gevallen.

Het gevolg van dat beleid is dat de cijfers van de Belastingdienst tot en met oktober 2009 zeer verontrustend zijn. De inkomsten uit de loonbelasting daalden wederom. Ook de inkomsten uit de AOV- en de AZV-premies zijn beduidend minder en de BBO-inkomsten tot en met oktober 2009 daalden met 4%; de inkomsten van de invoerrechten gingen in dezelfde periode met 12% omlaag. Voor wat betreft de cijfers van de hotelsector is tot en met oktober 2009 een daling van de gemiddelde opbrengst per kamer van ruim 10% te zien. Niets duidt erop dat het hier om toevallige cijfers gaat; het is een tendens die zich zal voortzetten wanneer er geen adequaat optreden tegenover gesteld wordt.

De lastenverzwaring, vooral door het zwaar cumulatieve effect van de BBO, heeft geleid tot de hyperinflatie. Daarnaast heeft de eind oktober 2009 afgetreden regering de staatsschuld laten verdubbelen tot AWG 2,17 miljard, waardoor de rentelasten sinds 2001 met AWG. 76 miljoen

per jaar zijn toegenomen. Geld dat jaarlijks dus niet meer aan infrastructuur, onderwijs etc. besteed kon worden.

Als klap op de vuurpijl kondigde Valero - als direct gevolg van de falende onderhandelingstactiek van de toenmalige regering - begin juni 2009 aan dat de raffinaderij zal worden stilgelegd. De situatie van Aruba na het stilleggen van de raffinaderij Valero heeft veel gelijkenis met die van 1985 toen de raffinaderij Lago ophield te bestaan. Kabinet Mike Eman is vastberaden en zal alles in het werk stellen om in deze een voor het volk meest voordelige oplossing te vinden.

2.1.1. *DE BESTRIJDING VAN DE CRISIS*

De hiervoor beschreven crisissituatie van Aruba is inmiddels zo ernstig dat “gewone” maatregelen of een simpele “verandering” van beleid, niet meer de gewenste resultaten zullen opleveren. De situatie vraagt enerzijds om een directe aanpak van de crisis en anderzijds om een fundamentele vernieuwing van de peilers waar onze maatschappij op staat. Om dit met succes te kunnen realiseren heeft de huidige Regering de bijdrage nodig van alle betrokkenen; van het complete overheidsapparaat, van de sociale partners en van elke individuele burger. De Regering wil met alle betrokkenen een nieuwe afspraak maken - “Un Compromiso Nobo” - met de bedoeling om zaken fundamenteel anders aan te gaan pakken en vooral om weer te gaan investeren in de kwaliteit van Aruba. De keuze voor “kwaliteit” - in de breedste zin van het woord – is de weg om van Aruba wederom een welvarend land te maken. Voor het toerisme, waar het voor de Arubaanse maatschappij geen zin meer heeft om de capaciteit te vergroten, leidt alleen een integrale verhoging van de kwaliteit tot hogere marges. Alleen voor een kwalitatief hoogstaand product kan meer geld gevraagd worden en leidt een hogere kwaliteit van de organisatie in de regel tot meer efficiëntie, tot betere service en tot lagere kosten.

Maar kwaliteit gaat in de visie van Kabinet Mike Eman veel verder dan bijvoorbeeld 4-sterren hotels ombouwen naar 5-sterren hotels. De kwaliteit moet overal in onze maatschappij verhoogd worden. Kwaliteit en duurzaamheid moeten de leidraad worden voor alles wat we ondernemen. Te beginnen in de overheid, daarna in de zorg, in het onderwijs en uiteindelijk ook in alle sectoren van ons land. Maar kwaliteit moet nog dieper gaan: het moet de basis worden waarop wij omgaan met bijvoorbeeld het milieu en onze cultuur en hoe wij uiteindelijk omgaan met elkaar. Kwaliteit dient helemaal doorgetrokken te worden in onze manier van politiek bedrijven. Kabinet Mike Eman zal dankbaar gebruik maken van alle bijdragen ter ondersteuning van de hier aangegeven richting, welke afkomstig zijn van instituten werkzaam in onze gemeenschap.

Reeds bij de aanvang van deze regeerperiode heeft de nieuwe regering, naast het werken aan de andere prioriteiten, het accent weten te leggen op een directe aanpak van de crisis. Het aldus centraal gestelde crisisplan zal in eerste instantie gericht zijn op een veelomvattend sociaal plan, dat rechtstreeks ten goede komt aan de meest zwakken in onze samenleving. Daarnaast zal het crisisplan zich richten op het in stand houden en zelfs versterken van de koopkracht van de gemiddelde Arubaanse burger, om daarmee de consumptieve bestedingen van Aruba in stand te houden. Hét instrument hiertoe is de gefaseerde afschaffing van de BBO, waarvan het eerste gedeelte inmiddels is gerealiseerd.

3. ALGEMENE ZAKEN

BETROUWBAAR BESTUUR

3.1. INLEIDING

Het Kabinet Mike Eman stelt het bevorderen van de integriteit en kwaliteit van het bestuur centraal. Het rapport ‘Calidad’ (rapport van de Arubaanse Werkgroep Deugdelijkheid van Bestuur) uit 1997, aangepast aan de realiteit van dit moment, dient dan ook als inspiratie voor het beleid ten aanzien van deugdelijkheid van bestuur in de regeerperiode die op 30 oktober 2009 aanving. Dit rapport kan gerust als een mijlpaal worden genoemd in de ontwikkeling van de jonge Arubaanse democratie.

In de regeerperiode die eind oktober 2009 ten einde kwam, is zware schade toegebracht aan het vertrouwen van de burger in de politiek. Het functioneren van de parlementaire democratie heeft in onze geschiedenis sinds de Status Aparte een dieptepunt bereikt. De ‘**checks and balances’** in ons systeem waren niet opgewassen tegen een Regering die een aantal elementaire regels van de democratie met voeten trad.

Alle aspecten van de ‘trias politica’ zijn uit balans geraakt. Van effectieve parlementaire controle op de Regering is geen sprake geweest. Bovendien werden de achter ons liggende twee regeerperioden gekenmerkt door een lange reeks beschuldigingen aan het adres van de rechterlijke macht en het Openbaar Ministerie, gecombineerd met pogingen tot beïnvloeding van deze instituties door de Regering.

Tegelijkertijd was de cultuur van politisering van het overheidsapparaat tot een nieuw hoogtepunt gestegen. Niet alleen door het wegwerken van ambtenaren die de Regering om wat voor reden dan ook onwelgevallig waren, maar ook door een recordaantal nieuwe indiensttredingen. De inmenging van de politiek in het functioneren van de diensten is hierdoor sterk toegenomen.

In dit regeerprogramma, 2009 – 2013, komt de Regering met concrete maatregelen om te werken aan het versterken van het democratisch proces en aan het professionaliseren en depolitiseren van het overheidsapparaat. De Regering is zich er ten volle van bewust dat het geen gemakkelijke taak zal zijn, doch de eerste stappen moeten gezet worden. De politiek is vóór alles verplicht het vertrouwen van de burger in de democratie en het overheidsapparaat te herstellen.

In het kader van het rapport Calidad zal ook de Landsverordening Financiering Politieke Partijen - reeds tijdens het kabinet Eman-III in ontwerp gereed - aan de Staten worden aangeboden ter behandeling.

3.1.1. UITWERKING BETROUWBAAR BESTUUR

- De eenheid van beleid. De nieuwe Regering zal zorgen voor afstemming van het beleid van alle ministeries, zodat verschillende plannen elkaar niet tegenwerken of leiden tot verspilling. Coördinatie en discipline op financieel gebied staat voorop. Eén Regering heeft slechts één budget en ook één financieel kader waarbinnen elk ministerie moet opereren.
- Continuïteit in het beleid is de tweede prioriteit voor een nieuwe Regering. De burgers hebben recht op zekerheid. Regels mogen niet van de ene dag op de andere veranderen, om vervolgens weer te worden teruggedraaid.
- Ingrijpend nieuw beleid, zeker op sociaal-economisch terrein, zal eerst met de sociale partners (gremio’s) worden besproken. De nationale dialoog zal nu werkelijk worden ingevoerd.

- De transparantie in de regering moet maximaal worden. Niet-geheime landsbesluiten en beleidsdocumenten van de regering worden via elektronische weg (internet) openbaar gemaakt. Dit geldt tevens voor de geldende wetsteksten.
- De financiële situatie van het Land moet op ieder moment volledig transparant zijn voor de pers, de burgers en andere belanghebbenden. Eenieder moet inzicht kunnen krijgen in de begroting zelf, de realisatie van de begroting en de kassituatie van het Land.
- De arbeidsvoorwaarden van ministers en Statenleden moeten onmiddellijk worden aangepast en versoberd. Het rapport-Fowler biedt hiervoor een uitstekende basis. Het initiatief wetsontwerp (ingediend door de partij die het huidige kabinet ondersteunt), tot herziening van de pensioenopbouw en pensioenleeftijd - 60 jaar - van politieke ambtsdragers wordt hierin verwerkt.
- Reeds ingediende initiatief wetsontwerpen met betrekking tot betrouwbaar bestuur dienen met voortvarendheid te worden geagendeerd.

3.1.2. CONTACT EN DIALOOG MET DE GEMEENSCHAP

Het Kabinet Mike Eman zal zich kenmerken door het contact en de dialoog met de gemeenschap, welk rechtstreeks en continue zal plaatsvinden. Aruba is toe aan een stijl van regeren die professioneler is en tegelijkertijd ook dichter bij alle burgers staat. Een regering heeft de plicht om eenheid van beleid te laten zien. Een regering mag niet bestaan uit los van elkaar opererende ministers. Het beleid van de regering moet samenhangend en consistent zijn. Steeds veranderend beleid maakt burgers en bedrijven onzeker en bedreigt het vertrouwen in de politiek. Ook moet de regering voor iedere burger even toegankelijk zijn, en niet alleen voor leden van een bepaalde politieke partij, familie of een bevoorrechte groep.

De nationale dialoog
De Regering zal de nationale dialoog in ere herstellen en zal hier een nieuwe dimensie aan geven. In deze nieuwe dialoog worden de belangrijke te nemen sociaal-economische beslissingen met de sociale partners besproken en voorbereid. De wijze van besluitvorming via de dialoog-methode zal door de nieuwe regering op alle terreinen en op alle niveaus gestimuleerd worden. De regering zal een stijl van regeren blijven aanhangen, die samenhangend, betrouwbaar en toegankelijk is.

Het directe contact met de burgers
Het directe contact met de burgers zal op verschillende manieren plaatsvinden. Naast de vaste dagen waarop burgers volgens afspraak zich tot de ministers in het Bestuurskantoor in Oranjestad kunnen wenden, worden de burgers ook in de gelegenheid gesteld om hun individuele gevallen met individuele ministers in het Hulpbestuurskantoor van hun district te bespreken. Daarnaast worden tweemaal per maand bijeenkomsten gehouden in de verschillende districten, waar d\e ministers van belang zijnde informatie aan de aanwezigen uit het district geven en waar de burgers hun mening kenbaar kunnen maken. Deze bijeenkomsten, ‘Town Hall Meetings’, dragen de naam ‘Bo opinion’.

3.1.3. REGERING EN MINISTERS

De Regering zal gekenmerkt worden door onder meer:

- Het aantal ministers in principe op 7 (zeven) houden, hoewel de constitutie van een maximum van 9 (negen) ministers spreekt, en het aan een minister direct verbonden ondersteunend personeel tot een minimum beperken. Zoveel als het mogelijk is, zal er gebruik gemaakt worden van de directies en diensten, die om deze reden adequaat dienen te zijn geëquipeerd.
- Het inachtnemen van de wettelijk voorgeschreven begrotingscyclus.
- Het streven om te gaan werken met meerjarenbegroting zonder tekorten vanaf 2013.
- Het gebruik maken van vaste uitgavenkaders in de begroting.
- Het wegwerken van de achterstand in de rekeningen van het Land.

REGERING VERSUS PARLEMENT

3.2. DE VERHOUDING REGERING VERSUS PARLEMENT

Het Parlement is het belangrijkste orgaan van alle ‘checks and balances’ in ons politiek systeem. Als controleur van de Regering en medewetgever ligt bij de Staten de eerste verantwoordelijkheid voor het van dag tot dag bewaren van het evenwicht in onze democratie. De Regering zal aan alle initiatieven afkomstig van het Parlement om te komen tot versterking van zijn functioneren, bijvoorbeeld door verbetering van de faciliteiten en verbetering van de procedures, steun en de nodige medewerking verlenen. De Regering zal wanneer gevraagd, alle medewerking verlenen aan het Parlement in haar proces van verzelfstandiging.

AANPAK PRIORITEITEN CRISISSITUATIE

3.3. INLEIDING

Vanwege de hevige crisis zoals beschreven bij hoofdstuk 2, waar Aruba zich thans in bevindt, is het zeer noodzakelijk dat er een groot aantal zaken als prioriteit aangepakt worden. Deze prioriteiten zijn dusdanig accuut dat zij een aanpak behoeven vanuit het kabinet in zijn totaliteit, aangestuurd door de Minister President. Het kabinet heeft ervoor gekozen om als team te werken aan deze crisisprioriteiten van ons land. Deze aanpak waarbij deze prioriteiten gezien worden als taken des kabinets en daardoor de individuele ministeries overstijgt, zal ook zijn reflectie vinden in het vormen van multidisciplinaire teams op verschillende niveaus. Deze werkwijze is efficiënt en professioneel en zal resulteren in snelle en beoogde oplossingen voor de verschillende urgente zaken die noodzakelijk om de Arubaanse bevolking een betere kwaliteit van leven te garanderen. De aanpak van de onderstaande prioriteiten ressorteren als zodanig onder de ‘scope’ van de Minister President.

3.3.1. DE PRIORITEITEN

1. AANPAK FINANCIEEL ECONOMISCHE CRISIS

De economie versterken op weg naar een nieuwe ontwikkeling.

- Nieuwe invulling geven aan de relaties met belangrijke economische partners van Aruba, zoals Valero, KLM, American Airlines, Carnival Cruises en hoteleigenaren.
- Verbeteren van de dienstverlening in de toeristische sector.
- Intensiveren van de promotiecampagnes op zowel de traditionele als op de potentiële toeristische markten die een hoog rendement kunnen geven.
- Het doen van investeringen in de infrastructuur ter verbetering van het product Aruba.
- Prioriteit verlenen aan investeringen met als doel het verbeteren en het diversifiëren van de economie.
- Gebruik maken van fiscale instrumenten ter stimulering van investeringen in nieuwe vormen van economische activiteiten.
- Het introduceren van onderwijsprogramma’s om de inzet van het lokale arbeidspotentieel bij de nieuwe economische activiteiten te verzekeren.

Het onmiddellijk verminderen van de uitgaven van Land Aruba.

- Het onmiddellijk stopzetten van onnodige uitgaven.
- Het evalueren en uitvoeren van het project “Kerntakenanalyse”.
- De stopzetting van de aanname van personeel.
- Het beëindigen van niet strikt noodzakelijke contracten of van contracten die kennelijk het algemeen belang niet dienen.
- Het tekort op de begroting van Land Aruba zo snel mogelijk trachten weg te werken.
- Het vastleggen van specifieke prioriteiten voor elk ministerie.

2. HET VERBETEREN VAN DE KOOPKRACHT

- Het in fasen afschaffen van de Belasting op de Bedrijfsomzetten (BBO), te beginnen met ingang van 1 januari 2010.
- De hoogte van de belastingen, gewijzigd bij de invoering van BBO, blijft gelijk aan die van het jaar 2009.
- Het evalueren van andere kostenverhogende maatregelen van de afgelopen jaren en, indien nodig, deze corrigeren.
- Het aanbrengen van verbeteringen in, het intensiveren van het prijscontrole systeem en het uitbreiden van het aantal en soorten producten vallende onder het basispakket.
- Het stimuleren van gezonde concurrentie tussen ondernemers voor wat betreft producten niet vallende onder het basispakket.
- Het werken aan mogelijkheden op het gebied van alternatieve energie, zodat Aruba rond 40% van haar behoefte aan energie uit alternatieve energie kan gaan putten.
- Het gebruik van alternatieve energie blijven stimuleren om de afhankelijkheid van olie en de financiële druk van de "brandstof clausule" te verminderen.

3. HULP AAN FINANCIEEL MINDER DRAAGKRACHTIGEN IN DE SAMENLEVING

- De onderstand wordt met 50% verhoogd.
- Aan de onderstandtrekkers wordt additioneel aan de verhoogde onderstand een financiële bijdrage van Afl. 100,00 (éénhonderd Arubaanse florin) per maand per schoolgaand kind toegekend.
- De mogelijkheid van het introduceren van een financiële steun aan gezinnen met een laag inkomen wordt bestudeerd.
- Er zal naar de mogelijkheid gekeken worden om een woontoelage toe te kennen aan gezinnen met een laag inkomen.

4. OPTIMALE AANDACHT VOOR HET ONDERWIJS

Het onderwijs moet een ieder alle gelegenheid en mogelijkheid bieden om zich als persoon op optimale wijze te ontwikkelen, moet ondersteuning geven aan de bevordering van burgerzin en moet de basis kunnen leggen voor een succesvolle toekomst.

- Aan een ieder, ongeacht leeftijd, moet de gelegenheid gegeven worden om zodanige kennis op te doen dat hij in staat is om met succes een of meerdere beroepen uit te oefenen.
- Het onderwijs moet zodanig ingericht zijn dat het tegemoet komt aan de capaciteit en de belangstelling van de Arubaanse leerling en zijn leefomgeving, om zodoende verhoging van de kwaliteit en het rendement van het onderwijs te realiseren.
- De wet op de "leerplicht" in verdere behandeling nemen en vervolgens overgaan tot haar implementatie.
- De strijd aanbinden tegen verschijnselen als "drop-out", "doubleren" en "van school verwijderen vanwege plaatsgebrek".
- De investeringen in het onderwijs per jaar verhogen, reeds te beginnen in 2010 en met als doel een verhoging van 50(vijftig) miljoen Arubaanse florin in de begroting van 2013 te bereiken.
- Het beroepsonderwijs (EPB, EPI, Universidad di Aruba) zo veel mogelijk laten aansluiten bij de economische ontwikkeling en bij de behoefte van de arbeidsmarkt.
- Voor alle vormen van onderwijs kwaliteitsnormen vaststellen, die zowel nationaal als internationaal van aard zijn.
- Het introduceren van een systeem van korting op het aan Land Aruba terug te betalen studieleningsbedrag.
- Prioriteit geven aan vernieuwingsprocessen bij het primair en het secundair onderwijs.
- Reparatie en onderhoud van schoolgebouwen continu en systematisch laten plaats vinden.
- De opleiding en het werk van de leerkracht voortdurend blijven professionaliseren en daarvoor de faciliteiten aanbieden.

- In het algemeen moet het beleid voor wat betreft het onderwijs samengesteld en uitgevoerd worden in voortdurende samenspraak tussen de regering, vertegenwoordigd door haar departementen, en alle betrokkenen, te weten de leerlingen, de ouders, leerkrachten en schoolbesturen. Verder moet iedere instantie haar eigen verantwoordelijkheid dragen voor de kwaliteit en de resultaten van het onderwijs.
- Het streven is om te komen tot voldoende betaalbare dagopvang voor kinderen van nul tot vier jaar. De reeds op beperkte schaal bestaande kinderopvang na schooltijd (‘Traimerdia’) voor het primair en secundair onderwijs zal naar behoefte uitgebreid worden.

5. CRIMINALITEITSBESTRIJDING

Het politiekorps moet onder alle omstandigheden effectief uitgerust zijn om zowel preventief als repressief met succes te kunnen optreden.

- Wettelijke regelingen invoeren of actualiseren zodat er zowel preventief als repressief opgetreden kan worden.
- Zorgen voor de aanwezigheid van voldoende deskundigheid op alle terreinen.
- Er voor zorgen dat het politiekorps over voldoende modern materiaal beschikt en dat dit altijd optimaal onderhouden is.

Preventief.

- Het bestrijden van armoede door scholing, door het creëren van werkgelegenheid en door in het algemeen de levenssituatie te verbeteren.
- Het voorkomen van “drop outs” in het onderwijs, het verbeteren van de begeleiding tijdens en na de schooluren en door het onderwijs voor de jongeren aantrekkelijker en relevanter voor hun leven te maken.
- Het meedogenloos bestrijden van de handel in en het gebruik van verdovende middelen.
- Het strak bestrijden van de handel in illegale wapens.

6. STIMULERING VAN EEN KWALITATIEVE ECONOMIE

Onmiddellijk initiatieven nemen om een economie te creëren, gebaseerd op kwaliteit in plaats van op kwantiteit.

- Er dient onmiddellijk aan de “upgrading” van de toerismesector gewerkt te worden.
- Diversificatie dient in de richting te gaan van zakelijke dienstverlening en permanente educatie in alle overige sectoren van de economie.
- Kenniseconomie moet een zeer belangrijke rol gaan spelen.
- Beginnende locale ondernemers worden gestimuleerd bij het ontplooien van nieuwe economische activiteiten.
- Bestaande ondernemers die door de economische crisis en/of ten gevolge van de (hopelijk) tijdelijke stopzetting van het raffinageproces van Valero in moeilijkheden zijn geraakt, de nodige ondersteuning geven.
- Gebruik maken van het onderwijs (“permanente educatie”) om kwaliteitsverbetering en verhoging van de productiviteit in de economie te bewerkstelligen.

7. AANPAK PROBLEMATIEK DAKLOZE ZWERVERS

- Het huidige beleid ombuigen naar een beleid dat heel duidelijk en concreet gericht is op preventie en rehabilitatie.
- Het aanpassen en/of het invoeren van wettelijke regelingen die de zorg en rehabilitatie op onvrijwillige basis mogelijk maken.
- Zo spoedig als mogelijk de shelter te ‘Hotel Central’ sluiten. Alle dakloze zwervers onderbrengen in andere lokaliteiten, hun de benodigde zorg en rehabilitatie geven, zodat zij een nieuwe kans kunnen krijgen om een volwaardig lid van de gemeenschap te worden.

- De programma's in het onderwijs omtrent preventie van het gebruik van verdovende middelen stimuleren en verbeteren. De reikwijdte van deze programma's uitbreiden richting sociale- en sportverenigingen, de verschillende "centro di bario's" en de media.

8. GEZOND LEVEN EN HERSTEL VAN HET VERTROUWEN IN DE MEDISCHE ZORG

Het doel van een goede gezondheidszorg moet zijn om de burgers te helpen een gezond leven te leiden en tegelijkertijd de burgers de garantie te geven dat zij kunnen rekenen op een medische zorg van hoge kwaliteit wanneer dat nodig mocht zijn.

- Veel meer aandacht schenken aan het voorkomen van ziek worden en ziek zijn door middel van meer en betere voorlichting in het onderwijs, in de media en bij de sociale- en sportverenigingen.
- Het bewustwordingsproces met betrekking tot het leiden van een gezond leven stimuleren via het onderwijs en via voortdurende voorlichtingscampagnes.
- Er voor zorgen dat er in voldoende mate mogelijkheden geschapen worden om gezond te eten, te bewegen en verder een gezond leven te leiden, vooral voor de jongeren.
- Te realiseren dat iedere burger van een medische zorg van zeer hoge kwaliteit verzekerd is, zowel lokaal als in het buitenland. Om hiervan verzekerd te zijn moet onder meer een optimale samenwerking van de dienstverleners in de medische zorg gestimuleerd worden.
- Het financiële tekort bij de Algemene Ziektekosten Verzekering (AZV) zo snel mogelijk wegwerken door het premiestelsel te herstructureren en door het steeds blijven stimuleren van een verantwoord gebruik van de diensten van de AZV.

9. ONDERHOUDEN EN VERHOGEN KWALITEIT INFRASTRUCTUUR

Te realiseren door middel van een op te stellen plan ter integrale verbetering van de infrastructuur.

- Restaureren van het centrum van Oranjestad en San Nicolas.
- Aanleggen, verbeteren en onderhouden van wegen en publieke plaatsen in alle wijken.
- Aanleggen en onderhouden van het riolerings- en het rooiensysteem.
- Verfraaien van publieke gebieden in alle districten.
- Bevorderen van onderhoud en verbetering van de infrastructuur en van de kwaliteit van water, stroom, telefoon, televisie en internet.
- Financiering van het plan voor de fysieke infrastructuur, onder meer met gelden uit het 'wegenfonds', dat haar inkomsten verkrijgt uit de motorrijtuigenbelasting.

10. ZORG VOOR HET MILIEU

Het doel is te komen tot een duurzaam evenwicht tussen economische groei, bevolkingsgroei en de kwaliteit van ons milieu.

- Bereiken van een evenwichtige ruimtelijke ordening, met functiebestemmingen in alle districten van ons land.
- Deugdelijke uitvoering van bestaande wetten op het gebied van de ruimtelijke ordeningen de zorg voor het milieu. Waar nodig uitbreiding van bestaande wetgeving.
- Instelling van een strikte controle ter bescherming van ons milieu.
- Bevorderen van processen om reeds gebruikt materaal opnieuw te gebruiken en om het milieu te beschermen tegen schadelijke stoffen.

11. HERSTELLEN MAATSCHAPPELIJKE NORMEN EN WAARDEN

Het doel is om activiteiten te stimuleren, die bijdragen aan de vorming van een gemeenschap, die met inachtneming van de rechten van de mens de verantwoordelijkheid op zich neemt om te zorgen voor alle mensen en hun omgeving. Om dit te bereiken zullen organisaties gesteund worden, die zich sterk maken om elementaire omgangsvormen, persoonlijke behandeling, democratische waarden en maatschappelijke principes te propageren, teneinde voor een ieder een betere kwaliteit van het leven te scheppen.

- Versterking van het gezin, de buurt, de school en andere democratische organisaties om de sociale waarden en onderlinge omgangsvormen, die nodig zijn voor een gemeenschap die vriendelijk, rechtvaardig en respectvol is voor elk mens, te hernieuwen en versterken.
- Op systematische wijze met alle organisaties in de gemeenschap samenwerken om elk individu en elke organisatie medeverantwoordelijk te laten zijn voor het welzijn van de gehele gemeenschap.
- Introductie van de ‘maatschappelijke stage’ in het secundair onderwijs, om jongeren te leren onze gemeenschap beter te kennen en om hen te leren verantwoordelijkheid te dragen voor andere mensen en voor de gemeenschap.

12. PENSIOEN VOOR ELKE WERKNEMER

Het doel is om te verzekeren dat iedereen die de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt een vast inkomen heeft.

- De pensioenleeftijd wordt voor iedereen vastgesteld op 60 jaar. Ook voor ministers en parlementariërs.
- Introductie, naast de AOV, van een pensioenvoorziening voor alle werknemers, waarvan de uitvoering budgettair neutraal zal zijn.
- De regering blijft verantwoordelijk voor de AOV als waardevast basispensioen vanaf 60 jaar.

13. HERSTEL VERTROUWEN IN DE POLITIEK

Het doel is om de gemeenschap het vertrouwen te geven dat de regering en het parlement enkel werken in het belang van Aruba en dat zij dit bovendien op een transparante wijze doen, volgens de wet en met respect en met gelijke behandeling voor iedereen.

- Verzekeren van openheid bij het regeren en versterken van belangrijke instituties, zoals de Algemene Rekenkamer, de Raad van Advies en de Centrale Accountantsdienst.
- Verzekeren van de integriteit van de regering bij alle bestuurlijke aangelegenheden.
- Actualiseren en integraal uitvoeren van het rapport ‘CALIDAD’.
- Verzekeren van kwaliteit en objectiviteit van alle overheidsinstanties. De ambtenaren het vertrouwen geven en de instrumenten aanreiken om het werk professioneel en zonder politieke intimidatie uit te voeren. Professionalisme, integriteit en onpartijdigheid dienen de criteria te zijn om voor de overheid te kunnen werken.
- Eliminatie van elke vorm van politieke patronage, alsmede van misbruik van positie en publieke media.
- Regeren in openheid en in voortdurend overleg met organisaties in de gemeenschap over de voor hen relevante thema’s. Gebruik maken van waardevolle bijdragen van experts en organisaties; in dit verband zal bijvoorbeeld rekening gehouden worden met de aanbevelingen van o.a. het project ‘Nos Aruba 2025’.
- Versterking van de parlementaire democratie.

14. RECHTSSTAAT ALS HOEKSTEEN VAN DE SAMENLEVING

Het doel is dat iedereen weer het gevoel krijgt dat hun rechten worden gerespecteerd en gehonoreerd, dat naar hen wordt geluisterd door niet-politieke, professionele en betrouwbare instanties en dat beslissingen en handelingen van regeringsinstanties gebaseerd zijn op rechtvaardige wetgeving en niet op politieke gunsten of belangen.

- Verzekeren van een optimaal functioneren van alle justitiële organen – Openbaar Ministerie, Gemeenschappelijk Hof van Justitie, Politiekorps – vrij van politieke inmenging.
- Gebruik maken van legale en educatieve media om rust en veiligheid in de gemeenschap te verzekeren alsmede om vertrouwen in het justitiële apparaat, nu en in de toekomst te waarborgen.
- Onder alle omstandigheden het beginsel van scheiding der machten (‘Trias Politica’) – regering, parlement en rechterlijke macht – handhaven en respecteren.
- Verzekeren dat alle mensen, in relatie tot de regering en haar departementen, in dezelfde situatie een gelijke en onpartijdige behandeling volgens vigerende wetgeving krijgen.

15. EEN HUMAAN INTEGRATIEBELEID

Het beleid voor wat betreft de niet in Aruba geboren inwoners moet consistent, rechtvaardig en humaan zijn, en moet worden vastgelegd in beleid en wetgeving en vervolgens op waardige wijze, met respect voor ieder individu, in praktijk worden gebracht. Om een humaan integratiebeleid te realiseren, zal de LTU en daarmee samenhangende wetgeving worden gewijzigd.

16. HERSTEL GOEDE BETREKKINGEN BINNEN HET KONINKRIJK EN DAARBUITEN

Als lid van het Koninkrijk is het doel van onze buitenlandse betrekkingen het onderhouden en verstevigen van relaties met andere landen, in het bijzonder met landen waarmee Aruba al vele jaren samenwerkt. Dit verzekert de integriteit en de stabiliteit van Aruba, en vergroot de ontwikkeling van ons land op elk gebied.

- Versterken van de Status Aparte.
- Herstellen, onderhouden en versterken van de Koninkrijksrelaties om alle landen van het Koninkrijk medeverantwoordelijk te laten zijn voor het welzijn van het gehele Koninkrijk.
- Bij het uitvoeren van het buitenlands beleid, beter gebruik maken van de mogelijkheden die de Koninkrijksvertegenwoordigingen (ambassades en consulaten) bieden.
- Herstellen en onderhouden van de goede relatie met de Verenigde Staten en onze buurlanden in het Caribisch gebied en in Zuid-Amerika.
- Blijven zoeken naar mogelijkheden om de samenwerking met de Europese Unie te intensiveren.
- Aruba presenteren als een betrouwbare internationale partner, onder meer door het voldoen aan internationale verdragsverplichtingen, in het bijzonder op het gebied van bescherming van mensenrechten, bestrijding van terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit, en het behoud van het milieu.
- Aruba profileren als een uitstekende lokatie voor het houden van conferenties en bijeenkomsten, georganiseerd door internationale organisaties.
- Als onderdeel van het buitenlands beleid, een integraal communicatie beleid en –strategie ontwikkelen, waarbij de diversiteit van Aruba optimaal belicht wordt.

PERSPECTIEF IN HET KONINKRIJK

3.4. INLEIDING

De status van Land binnen het Koninkrijk, waar Aruba sinds de jaren dertig/veertig van de vorige eeuw voor had geijverd, werd werkelijkheid in 1986 en gaf Aruba autonomie op een nieuw niveau. De Status Aparte blijft voor de regering het uitgangspunt voor onze positie binnen het Koninkrijk. Het Koninkrijk biedt ons land namelijk de verankering van ons burgerschap, onze democratie en rechtsstaat, en van onze territoriale integriteit.

Voor de regering moet het Koninkrijk echter méér dan enkel een stelsel van randvoorwaarden en garanties zijn. De Regering zal streven naar een positieve invulling van het samenwerkingsverband met Nederland, de Nederlandse Antillen en de landen die in de toekomst uit de Nederlandse Antillen zullen ontstaan. Volgens de Regering moet het Koninkrijk een strategische alliantie worden waarin de landen als partners samenwerken, niet alleen staatkundig en bestuurlijk, maar ook op andere terreinen. Het Koninkrijk moet zich volgens de Regering gaan toeleggen op beleidsmatige inhoud. Het Koninkrijk stelt zich bijvoorbeeld niet tot doel de welvaart- en welzijnsverschillen tussen de landen te verkleinen. Het gebrek aan een dergelijk cohesiebeginsel leidde tot migratiestromen binnen het Koninkrijk, vooral van kansarme jongeren van Curaçao naar Nederland. De Nederlandse reactie op deze problematische migratie heeft de verhoudingen in het Koninkrijk vervolgens ernstig onder druk gezet.

De houding van de voormalige Arubaanse regering in het Koninkrijk was volstrekt defensief en uitsluitend gericht tegen - al dan niet reële - bedreigingen van onze autonomie. De huidige Regering zal deze houding onmiddellijk ombuigen tot een positieve dialoog. Aruba moet een proactieve houding aannemen tegenover de nieuwe ontwikkelingen die in het Koninkrijk plaatsvinden, nu de eilanden van de Nederlandse Antillen zich ontwikkelen naar een nieuwe staatkundige structuur.

3.4.1. BETERE SAMENWERKING

De Regering zal een zeer actieve en constructieve dialoog voeren met alle Koninkrijkspartners. De beleidsnota's in de serie ***Koninkrijks- en Europese verhoudingen: een appèl voor een nieuwe benadering*** worden als basis daarvoor gehanteerd. Hiermee wordt door de Regering een nieuwe basis gelegd voor een nieuwe inhoud van de samenwerking in deze regeerperiode. Het Koninkrijk moet volgens de Regering een eigen gezicht krijgen, met een eigen dienst, los van het Nederlandse ministerie van Binnenlandse Zaken. Er moet worden gewerkt aan de oplossing van het democratisch deficit, ofwel het gebrek aan parlementaire controle op de Koninkrijksregering.
Het Koninkrijk moet een grotere rol krijgen in het versterken van de bestuurscapaciteit in de Caribische landen, zodat de kwaliteit van het bestuur vanzelfsprekend wordt, in plaats van een permanente reden tot zorg.

Op economisch terrein zal Aruba zoeken naar meer samenwerking met het Nederlandse en Europese bedrijfsleven. De unieke geografische en culturele positie van Aruba tussen Europa enerzijds en Latijns Amerika anderzijds moet worden benut om een ‘gateway’ te creëren voor Europese bedrijven die handel drijven, diensten verlenen en investeren op het westelijk halfrond. Het Arubahuis moet naast zijn bestaande taken gaan functioneren als economische ambassade van Aruba in Nederland en Europa.

De politieke partij waarvan deze Regering de signatuur draagt, heeft zich in de afgelopen jaren verdiept in de relatie tussen ons land en de Europese Unie. Het is bijvoorbeeld dank zij de inspanningen van twee ministers van de huidige Regering (de heren Eman en Sevinger), dat het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschap in Luxemburg vastgesteld heeft dat onze burgers ook burgers zijn van de Europese Unie en derhalve ook de burgerschapsrechten (waaronder het kiesrecht) van de Europese Unie bezitten. Daarnaast is in het verleden reeds met succes gestreden voor het openen van de verschillende mogelijkheden die de Europese

Unie ons biedt. Cruciaal hierbij was de fact-finding missie naar Madeira en de Canarische eilanden in het jaar 2003. De eventuele relatie van Aruba met de Europese Unie zal de komende jaren verder worden bestudeerd, vooral wat betreft het Europese economisch- en sociaal cohesiebeginsel en de kwaliteitsnormen die Europa ons kan bieden op sociaal-, economisch-, onderwijs- en milieuterrein. Van belang is dat wij ons proactief opstellen teneinde zoveel mogelijk gebruik te kunnen maken van de nieuwe mogelijkheden die de Europese Unie ons land biedt. Ook in de discussie over mogelijke relaties met de Europese Unie is het uitgangspunt van de Regering dat de koppeling van de Arubaanse florin aan de US-dollar gehandhaafd dient te blijven.

De andere kant van de brugfunctie die de Regering voor Aruba ziet, is de samenwerking in onze eigen regio. De contacten en de samenwerking met het Caribisch gebied en met Noord- en Zuid-Amerika moeten verder worden uitgebouwd. Binnen onze eigen Caribische regio liggen vele samenwerkings- en uitwisselingsmogelijkheden op gebieden als onderwijs, sport, milieubescherming en de ontwikkeling van het toerisme, die nog maar ten dele zijn benut.

- De autonomie die Aruba heeft als land binnen het Koninkrijk blijft het uitgangspunt van de Regering bij nieuwe ontwikkelingen binnen het Koninkrijk en de Europese Unie.
- Het Koninkrijk moet meer invulling krijgen, met eigen instituties en meer beleidsinhoud. De Regering zet zich in voor een versterking van de bestuurscapaciteit en de ontwikkeling van een sociaal-economisch cohesiebeginsel.
- Aruba moet zijn 'gateway'-functie tussen Europa en het Westelijk Halfrond gaan ontwikkelen. Bedrijven uit Nederland en de rest van Europa moeten bewust worden gemaakt van Aruba als gunstige vestigingsplaats voor handel, dienstverlening en management-activiteiten. Het Arubahuis moet hierin een actieve rol spelen.
- De nieuwe mogelijkheden die de relatie met de Europese Unie ons biedt, en de invloed moeten verder worden onderzocht.
- Er komt een platform dat de bevolking informeert over de Europese Unie en dat de discussie over dit thema in alle geledingen van de maatschappij bevordert.
- De regionale samenwerking op het gebied van toerisme en andere economische activiteiten, en op gebieden als milieu en onderwijs, worden verder uitgebouwd.

3.4.2. HET ARUBAHUIS

Het beleid van deze Regering is dat het Kabinet van de Gevolmachtigde Minister van Aruba – meer bekend als het Arubahuis - gedurende deze regeerperiode als vertegenwoordiging van de Arubaanse regering in Nederland niet alleen een meer algemene en nadrukkelijk positieve rol zal spelen naar de Nederlandse gemeenschap toe, maar ook daadwerkelijk een inhoudelijke bijdrage zal leveren aan de behartiging van de belangen van zowel Aruba als die van het Koninkrijk. Veel meer dan in het verleden het geval was, zal er sprake zijn van een wisselwerking tussen Aruba en Nederland.

Naast de gebruikelijke door of via het Arubahuis te verrichten werkzaamheden wordt daarbij de aandacht gevestigd op de volgende gebieden: het herstellen en continu onderhouden van de relatie tussen Aruba en Nederland, het veel sterker stimuleren van de toerismestroom vanuit Europa c.q. Nederland naar Aruba en trachten Aruba als springplank te laten fungeren voor ondernemers en bedrijven vanuit Nederland in de richting van Zuid-Amerika en vice versa. Door het op deze wijze scheppen van een knooppunt tussen de beide continenten, zullen ook de toeristenstromen vanuit de Zuid-Amerikaanse landen naar Aruba belangrijk toenemen.

Teneinde direct aan deze doelstellingen te kunnen voldoen zal door middel van een professioneel uitgevoerde reorganisatie een kleine doch adequate bezetting van het Arubahuis worden gerealiseerd. Het zich nadrukkelijk en continu in Nederland manifesteren als vertegenwoordiging van Aruba zal onmiddellijk bijdragen aan het herstellen van de tot een dieptepunt gedaalde onderlinge relatie. Onder leiding van de Gevolmachtigde Minister zal het Arubahuis zich namens de regering niet alleen tegenover de politici maar met name ook

tegenover de Nederlandse gemeenschap presenteren als mede-Koninkrijksgenoot en benadrukken dat de relatie tussen Aruba en Nederland van verbondenheid getuigt.

Europa als toeristenmarkt is voor Aruba van grote betekenis. Niet alleen is het voor mede-Koninkrijksgenoten van belang om als toerist eens een kijkje te komen nemen in Aruba, hetzelfde geldt voor de Europeanen in het algemeen. De tropische sfeer van het in “The Caribbean” gelegen Aruba doet niets onder voor de traditionele in Europa gelegen toeristenoorden, integendeel. Met de sterke Euro als rugdekking is een verblijf in Aruba voor de Europeaan bovendien uiterst aantrekkelijk.

Een derde taak voor het Arubahuis is gelegen in het scheppen van een Arubaanse ‘hub’ voor het Nederlandse (Europese) bedrijfsleven teneinde economische activiteiten te ontplooien vanuit Nederland naar Zuid-Amerika en vice versa. Deze taak zal des te gemakkelijker worden als Aruba duidelijk laat blijken een deel van het Koninkrijk der Nederlanden te willen zijn en blijven en daarmee zorgdraagt voor een stabiel politiek klimaat in Aruba.

Naast de hiervoor genoemde nieuw en duidelijk geformuleerde taken en doelstellingen wordt door het Arubahuis uiteraard volle aandacht besteed aan de belangen van de in Nederland verblijvende Arubanen in het algemeen, en de begeleiding van onze studenten en uitgezonden patiënten in het bijzonder. De hiertoe op het Arubahuis aangestelde functionarissen verstaan hun werk en zorgen, voor wat betreft de studenten samen met de mentoren, op uitstekende wijze voor de vereiste eerste opvang en begeleiding.

HET AMBTENARENAPPARAAT

3.5. EEN EFFICIËNT PROFESSIONEEL AMBTENARENAPPARAAT

In de visie van de Regering heeft de burger recht op een doelmatige besteding van het geld dat via belastingheffingen aan de overheid ter beschikking wordt gesteld. Efficiëncy in het overheidsapparaat is dan ook een verplichting voor iedere regering. Bovendien heeft de burger recht op een overheid die onpartijdig is, dus haar diensten gelijkelijk aanbiedt aan alle burgers. Het overheidsapparaat mag niet worden misbruikt voor het creëren van werk voor (politieke) vrienden en het ambtenarenapparaat moet in staat worden gesteld zijn werk optimaal uit te voeren. Er moet meer professionaliteit en dynamiek in het overheidsapparaat komen, alsmede arbeidsvoorwaarden die meer in overeenstemming zijn met de marktsector.

- **Benoemingen** in het ambtenarenapparaat moeten los komen te staan van partijpolitieke invloed. Dit geldt echter evenzeer voor het overplaatsen of anderszins verwijderen van ambtenaren uit (leidinggevende) posities. De instelling van een a-politiek toezichthoudend orgaan voor het personeelsbeleid wordt onderzocht.
- Taken die de marktsector even goed of beter kan uitvoeren dan de overheid moeten worden afgestoten. De vaak genoemde, maar nooit definitief gerealiseerde **‘kerntakenanalyse’** dient onmiddellijk te worden afgerond. Dit wordt binnen strikte financiële plafonds uitgevoerd.
- De taken die de overheid voor haar rekening neemt, dienen zo **doelmatig** mogelijk te worden uitgevoerd. Door vergelijking met andere vergelijkbare landen en situaties (‘benchmarking’) zal bij alle taken van de overheid het juiste niveau van personeelsbezetting en andere middelen worden bepaald.
- De **salarisstructuur bij de overheid** (zoals vastgelegd in de Bezoldigingsregeling) dient, in samenspraak met alle betrokkenen, aan een grondige analyse te worden onderworpen.
- Het benoemen, het aanzeggen van ontslag en het bevorderen van ambtenaren moet geschieden in overeenstemming met de regels en de strekking zoals die naar voren komen in het “Rapport Calidad”. Het functioneren van overheidspersoneel dient periodiek beoordeeld te worden, en bijzondere inzet moet kunnen rekenen op waardering en beloning.

- **Loopbaanontwikkeling** moet een plaats krijgen in het overheidsapparaat. Opleidingen en andere ontplooiingsmogelijkheden moeten meer dynamiek brengen in de carrièreontwikkeling. Bekende cursussen als de opleiding voor bestuursambtenaar, SOD en managementcursussen worden weer georganiseerd.

PENSIOENEN

3.6. INLEIDING

Alle Arubaanse burgers hebben recht op een waardige oude dag. Veel te veel mensen missen op dit moment echter een goede pensioenregeling. De huidige AOV is een sterk fundament voor de oudedagsvoorziening in Aruba, maar dit fundament verdient een even sterke pensioenopbouw. De Regering wil daarom de komende regeerperiode een verplichte pensioenverzekering voor elke werknemer in de particuliere sector invoeren.

Van de beroepsbevolking heeft op dit moment slechts een vierde deel een pensioenregeling aanvullend op de AOV. De grote meerderheid van deze groep is ambtenaar. In de particuliere sector heeft dus slechts een zéér klein aantal werknemers een pensioen. Op dit gebied moet vastgesteld worden dat de sociale ontwikkeling is achtergebleven bij het economisch succes. Deze situatie ziet de Regering als onaanvaardbaar; Aruba moet hier een inhaalslag maken. De Regering ziet het als de plicht van de overheid om werkgevers en werknemers in deze zo snel mogelijk bij elkaar te brengen en te komen tot een verplichte in elke arbeidsovereenkomst op te nemen pensioenvoorziening.

3.6.1. PENSIOEN VOOR IEDEREEN / AANVULLENDE PENSIOENREGELING

Voor alle werknemers een aanvullende pensioenregeling

Na een lange arbeidzame periode moeten Arubanen over een eigen pensioen kunnen beschikken. Driekwart van de werknemers heeft geen eigen pensioen buiten de AOV, en dat moet veranderen. Een snelle en efficiënte methode is de opbouw van een pensioen op basis van een verplichte pensioenregeling in arbeidsovereenkomsten welke aan de hand van keuze van partijen wordt gesloten bij de marktpartij met het meest gunstige aanbod. Verzekeraars staan, net als pensioenfondsen, onder toezicht van de Centrale Bank van Aruba. Voorwaarden aan een dergelijk verplichte pensioenregeling zijn, dat de werknemer voldoende keuzevrijheid heeft, dat de regeling het veranderen van baan niet bemoeilijkt en dat er streng wordt toegezien op de verplichtingen van de werkgever.

De Regering streeft naar een pensioenregeling voor iedereen die in loondienst is, waarbij partijen vrij zijn in wijze van verzekeren. Wel zijn de standaard-polisvoorwaarden gelijk voor iedere werknemer, evenals de verdeling van de premie over werknemer en werkgever. Bovendien moeten bij het wisselen van baan de pensioenrechten door de werknemer probleemloos van de ene naar de andere werkgever kunnen worden meegenomen.

Voor de vrije beroepen en voor anderen die niet in loondienst zijn, moet de fiscale aftrekbaarheid van lijfrentepremies adequaat worden geregeld.

- alle werknemers genieten naast de AOV een aanvullend pensioen.

Op deze manier geeft de Regering invulling aan een rechtvaardiger verdeling van de welvaart tussen werkenden en gepensioneerden. De Regering wijst het eenzijdig afwentelen van de kosten van het AOV-fonds op de gepensioneerden af (de zg. ‘4% solidariteitsheffing’).

3.6.2. PENSIOENLEEFTIJD

Eén pensioenleeftijd van 60 jaar, ook voor politieke ambtsdragers

De pensioenleeftijd in Aruba kent veel varianten. Ambtenaren gaan met pensioen op 60-jarige leeftijd (onder bepaalde voorwaarden bij 55 jaar) en statenleden respectievelijk ministers op 50 jarige, respectievelijk 45-jarige leeftijd. Bovendien bouwen veel mensen uit het bedrijfsleven helemaal geen pensioen op. Er bestaat derhalve een grote ongelijkheid in de pensioenregelingen en leeftijden. Daarnaast is er nog een tweede ongelijkheid: sommige pensioenen worden "gestapeld", dat wil zeggen dat het mogelijk is dat ambtelijk of politiek gepensioneerden netto méér ontvangen dan toen zij nog actief waren. Harmonisering van de AOV-leeftijd op 60 jaar geeft de mogelijkheid het AOV-basispensioen ook in deze pensioenregelingen in te bouwen, net zoals dat in het bedrijfsleven het geval is. Deze harmonisering gaat vele jaren kosten. Goede en solide regelingen voor de oude dag zijn altijd een zaak van lange adem. De scheve situaties in het systeem zullen geleidelijk geëlimineerd moeten worden.

De Regering zal zich concentreren op het handhaven van de AOV-leeftijd op 60 jaar. Het aantal ouderen neemt toe, maar het arbeidspotentieel blijft in stand door immigratie en geboortecijfer. Op Aruba is er dan ook niet echt sprake van vergrijzing. Aruba krijgt wel meer grijze hoofden, maar houdt voorlopig evenveel arbeidskrachten. Toch moet er veel gebeuren, immers bestaat er in het Arubaanse systeem nog lang geen sociale gelijkheid. Het **bevorderen van de sociale gelijkheid** is prioriteit van de Regering. Daartoe stelt de Regering voor:

- een gelijke pensioenleeftijd van 60 jaar voor iedereen (inclusief bewindslieden en parlementariërs).

In de komende jaren zal voortdurend aandacht geschonken moeten worden aan de houdbaarheid van de pensioenleeftijd op 60 jaar. Er zal in de toekomst sprake kunnen zijn van een stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden waarmee de premie-inkomsten misschien geen gelijke tred zullen houden. De Regering denkt daarbij aan verschillende alternatieven die uiteindelijk aan de bevolking dienen te worden voorgelegd.

3.6.3. HOGERE AOV-UITKERING BIJ VRIJWILLIG UITSTEL

Een pensioengerechtigde leeftijd van zestig jaar wil niet zeggen dat iemand die ouder is, niet meer welkom is op de arbeidsmarkt. Veel mensen willen graag langer aan de slag blijven. Van dwang is hierbij geen sprake. Bij een goed draaiende economie zijn er sowieso veel arbeidskrachten nodig, en zestigplussers zijn, met hun ervaring en inzicht, welkom in veel bedrijven en organisaties. Bij een moderne en flexibele samenleving horen dan ook mogelijkheden van flexibele pensionering. Op dit moment al werken één op de drie werknemers door na hun zestigste verjaardag. In het nieuwe stelsel wil de Regering ruimte bieden om later met flex-pensioen te gaan. Dat betekent ook dat het pensioen duidelijk hoger kan worden voor deze gepensioneerden. Maar het blijft een vrijwillige keuze.

4. JUSTITIE EN ONDERWIJS

JUSTITIE

4.1. INLEIDING

De Regering onderschrijft het principe dat de rechten en vrijheden van elke burger van Aruba altijd hoog in het vaandel dienen te worden gehouden. De Regering is eveneens van mening dat er respect dient te zijn voor instituties die betrokken zijn bij justitie, zoals rechterlijke macht, openbaar ministerie en politie. Het feit dat de fundamentele rechten formeel goed gewaarborgd zijn in internationale verdragen en in de Staatsregeling is niet voldoende.

De overheid zal door middel van speciale programma's ervoor zorgen dat burgers zich bewust worden van deze rechten. Een grondige evaluatie zal plaatsvinden van het bestaande wettelijk kader en waar noodzakelijk moeten wetten worden ingevoerd, vervangen of aangepast. Specifiek wordt hierbij gedacht aan de Landsverordening toelating, uitzetting en verwijdering (LTUV) en aan de wetgeving ter bestrijding van de criminaliteit.

4.1.1. HET JUSTITIEEL APPARAAT EN HET OPENBAAR MINISTERIE

De scheiding der machten in Aruba moet worden hersteld. Aruba heeft in de afgelopen periode moeten ervaren dat bij momenten onacceptabele uitoefening van druk en inmenging is geweest van de uitvoerende macht op de rechterlijke macht en het openbaar ministerie. Totale onafhankelijkheid in het functioneren, professionalisme en totale onpartijdigheid van de functionarissen moeten gegarandeerd zijn en blijven.

- Het tekort aan lokale rechters en Officieren van Justitie bij het openbaar ministerie moet worden bestreden. Er zal een actief beleid worden gevoerd om Arubaanse jongeren voor een carrière in deze richting te interesseren.

4.1.3. POLITIE EN RECHTSHANDHAVING

Hoewel het politiekorps goed presteert streeft de Regering verdere verbetering na. Dit is mogelijk als de samenwerking tussen burgers en de politie toeneemt bij de bestrijding van de criminaliteit. Veel nadruk wordt gelegd op preventie. De Regering is van mening dat er meer gebruik moet worden gemaakt van **wijkagenten**. De wijkagent moet geen geïsoleerd instituut zijn maar in nauwe samenwerking met andere wijkdeskundigen, maatschappelijk- of jeugdwerkers opereren. De overheid moet meer aandacht schenken aan de jeugd in het licht van preventie, onderwijs en opleiding. Ter voorkoming van illegale praktijken, moet er een effectievere controle komen op risicovolle activiteiten. In het algemeen zal de Regering bij het bestrijden van de criminaliteit uitgaan van de gedachten neergelegd in het rapport "**De omslag"** van mei 2001, maar aangepast naar de omstandigheden van heden.
Om ervoor te zorgen dat de politie al haar taken optimaal kan uitvoeren moet de Regering voorzien in voldoende materieel en faciliteiten. Leden van het politiekorps moeten de gelegenheid krijgen om deel te nemen aan relevante cursussen, bijscholing en andere initiatieven, om op die manier hun kennis en vaardigheden steeds te kunnen verbeteren.

- De aanpak van illegaal vuurwapenbezit en het effectief bestrijden van de drugshandel krijgen de hoogste prioriteit.
- De verkeersveiligheid moet worden verbeterd, het aantal verkeersdoden per inwoner ligt ver boven het internationale gemiddelde. We mogen niet langer voorbijgaan aan het feit dat alcohol een belangrijke oorzaak is van deze trieste balans. Een anti-alcoholcampagne in het verkeer is noodzakelijk. Dit moet gepaard gaan met heldere normen en handhaving van alcohol- en drugstesten. Ook aan het rijgedrag van chauffeurs moet aandacht besteed worden. Het roekeloos rijden moet een halt toegeroepen worden. Alle middelen, zowel repressieve als preventieve, moeten aangewend worden om de verkeersveiligheid te herstellen. De media, radio, televisie en krant kunnen zeker aangewend worden voor voorlichtings- en bewustmakingsprogramma's.
- Meer aandacht voor psychologie en menswetenschappen in het curriculum van de politieschool.
- De reorganisatie van het politiekorps, die zich momenteel in de fase van concrete uitvoering bevindt, zal zo snel mogelijk met alle betrokkenen worden geëvalueerd. Aanpassingen die noodzakelijk zijn ter verbetering van het functioneren van het korps zullen worden doorgevoerd. Ook het rangenstelsel zal aan een grondige evaluatie onderworpen worden.

- Het grote tekort aan politie-agenten dient effectief aangepakt te worden. Naast de normale werving die jaarlijks dient plaats te vinden, moeten er ook naar andere mogelijkheden uitgekeken worden om het politiekorps op ideale sterkte te brengen. Er dient een herindeling plaats te vinden van de politiedistricten, overeenkomstig de opgedane ervaring met de huidige indeling.

4.1.3. KORREKTIE INSTITUUT ARUBA (KIA)

De Regering is van mening dat alle pogingen moeten worden gedaan om de naam van dit instituut waarde te geven. Nu de infrastructuur belangrijk is verbeterd, is het tijd voor een inhoudelijke aanpassing van het gevangeniswezen. Integriteit en veiligheid staan hierbij voorop. Het personeel moet in de gelegenheid worden gesteld cursussen te volgen. Het correctieprogramma moet meer op resocialisatie worden gericht, in samenwerking met de reclassering.

Regels die in verdragen waar Aruba aan onderworpen is voorkomen, moeten door KIA onder alle omstandigheden in acht genomen worden. Trainingen voor het personeel om dit te bereiken, dienen terstond georganiseerd te worden.

ONDERWIJS

4.2. INLEIDING

Onderwijs is een van de speerpunten in het regeerprogramma van dit kabinet, omdat het de basis vormt voor het beleid op vele andere terreinen. Verbetering van de kwaliteit van de economie en de gezondheidszorg, alsmede het terugdringen van de gedurende de afgelopen jaren toegenomen criminaliteit en de versterking van ieders positie op de arbeidsmarkt is alleen mogelijk als er sprake is van een hoge scholingsgraad van de bevolking. Onderwijs is het instrument bij uitstek waarmee een samenleving kan veranderen en zich kan ontwikkelen. Kwalitatief goed onderwijs kan iedere burger gelijke kansen bieden op een beroep, arbeid en een kwalitatief goed leven in onze samenleving. Het onderwijs kan deze belangrijke rol slechts vervullen als het een hoge mate van relevantie bezit voor het individu, de economie, de arbeidsmarkt en de culturele en sociale ontwikkeling van de samenleving. Verbetering van het niveau, kwaliteit, relevantie, efficiency en doelmatigheid zijn dan ook de belangrijke doelstellingen van het onderwijsbeleid van dit kabinet.

Bij het realiseren van deze doelstellingen wordt o.a. gebruik gemaakt van de door het via het onderwijsplatform van de politieke partij die dit kabinet steunt, opgedane ervaringen, verkregen middels de in het onderwijsveld gehouden ‘hearings’, alsmede door onderzoek en studie. De Regering zal in de komende regeerperiode een continue en constructieve dialoog met het onderwijsveld (leerlingen, ouders, leerkrachten, schoolbesturen en vakbond) houden. De autoriteit van schoolbesturen en schoolleiding, zoals vastgelegd binnen wettelijke kaders, en het door hen gevoerde beleid zal gerespecteerd worden. Om de consequenties van de opgelopen achterstand te corrigeren, zal de Regering samen met alle betrokkenen een beleid moeten voeren, dat eerst zal leiden tot normalisatie van processen en resultaten in het onderwijs, om vervolgens het beleid tot structurele kwaliteitsverbetering in te zetten. **Alle instanties en personen** - overheid en haar diensten, schoolbesturen, scholen en leerkrachten, ouders en leerlingen, vakbond en externe belanghebbenden - **zullen voor hun aandeel in het verloop van het onderwijsproces in de komende jaren, verantwoording moeten afleggen.**

Aruba kan het zich niet permitteren dat de scholingsgraad ver onder de maat is; zo is onaanvaardbaar dat meer dan 60% van de basisschoolverlaters onvoldoende kennis en bekwaamheden bezit om het vervolgonderwijs met succes te volgen en dat allerlei kunstgrepen moeten worden gehanteerd om deze leerlingen alsnog op het vereiste niveau te brengen. Functioneel analfabetisme bij zesdeklassers van ons basisonderwijs is een zeer ernstige indicatie van de achteruitgang van het onderwijs.

Het nieuwe door de Regering te voeren onderwijsbeleid zal gekenmerkt worden door een systematische en rationele aanpak, waarbij duidelijke nationale doelstellingen en prioriteiten en concrete doelstellingen per school en per schooltype, gesteld worden. Bij de opstelling en uitvoering van het beleid zullen alle betrokkenen vanuit hun verantwoordelijkheden participeren en op hun verantwoordelijkheden aangesproken worden. Dit beleid zal gebaseerd worden op rationele inzichten en gericht zijn op meetbare resultaten. Beleidsondersteunend onderzoek, monitoring van processen en verantwoording door alle betrokkenen aan het onderwijsveld en de samenleving, zullen voortdurend belangrijke beleidsinstrumenten zijn.

Bij de aanvang van de nieuwe regeerperiode zal een werkgroep gevormd worden, bestaande uit instanties en personen die medeverantwoordelijk zijn voor de gang van zaken in het onderwijs, die binnen een korte periode een **'noodplan'** opstelt om in het onderwijs orde op zaken te stellen. Als medeverantwoordelijken voor het onderwijs worden in ieder geval beschouwd de ouders, docenten, schoolbesturen, vakbond en Directie Onderwijs, die allen in deze werkgroep vertegenwoordigd zullen zijn om vervolgens gezamenlijk aan het noodplan uitvoering te geven.

De in dit regeerprogramma opgenomen beleidselementen betreffen het gehele onderwijs. Specifieke onderwerpen hebben soms betrekking op een bepaalde sector van het onderwijs, waarbij de volgende indeling wordt gebruikt: Kleuter- en Basisonderwijs (KO, BO) en de speciale vormen daarvan; Algemeen Vormend Onderwijs (AVO); Lager- (LBO), Middelbaar- (MBO) en Hoger Beroeps Onderwijs (HBO); hoger onderwijs aan de Universiteit van Aruba (UA) zowel op HBO-niveau als op het niveau van wetenschappelijk onderwijs (WO).

4.2.1. ONDERZOEK

De Regering ziet gedegen onderzoek en monitoring van de uitvoering van beleid als belangrijke instrumenten voor een rationeel en proactief onderwijsbeleid. Bestaande Arubaanse onderzoeksinstituten en -afdelingen zullen ingeschakeld worden om in het kader van het regeerprogramma, in samenwerking met internationale organisaties, zoals UNESCO, UNICEF, WHO/PAHO en OECD, onderzoek te doen naar onder meer:

- de leef-, studie- en werkomstandigheden van de Arubaanse jeugd tot 21 jaar;
- de kwaliteit en het rendement van het onderwijs, voor wat betreft de kwalificaties waarmee men de school verlaat; de aansluiting van de verschillende onderwijssectoren onderling en op het hoger onderwijs in het buitenland; het rendement van onze studenten in het hoger onderwijs op Aruba en in het buitenland; de bijdrage van het onderwijs aan de verbetering van de volksgezondheid; de zorg voor het milieu; de democratie en het openbaar bestuur; de economische, sociale en culturele ontwikkeling van Aruba;
- het te voeren nationaal taalbeleid, in het bijzonder met betrekking tot het onderwijs (instructietaal in KO/BO en AVO);
- de opleiding en continue professionalisering van leerkrachten, schoolleiders en anderen die functies in het onderwijs vervullen;
- integratie van het sportbeleid in het onderwijs;
- de modernisering van de onderwijsfinanciering;
- de modernisering van onderwijsgebouwen en -faciliteiten.

4.2.2. ORGANISATIE EN FINANCIERING

- In een realistisch integraal onderwijsbeleidsplan zal de Regering de functies en doelen van het onderwijs in relatie tot de andere sectoren van de samenleving - economie, arbeidsmarkt, sociale ontwikkelingen - voor een periode van 10 tot 15 jaar vastleggen. Naast nationale onderwijsdoelstellingen zullen er per school en niveau van het onderwijs, in overleg met het onderwijsveld, specifieke kwaliteitsdoelstellingen en outputnormen gesteld worden. De uitvoering hiervan zal continu gemonitoord worden.
- Voor een effectief onderwijsbeleid moet voldoende geld beschikbaar zijn, zeker nu er aanzienlijke structurele achterstanden weggewerkt moeten worden. De Regering zal het onderwijsbudget gedurende de komende regeerperiode opschroeven, gekoppeld aan concrete doelstellingen in en van het onderwijs. Deze doelstellingen behoren er voor te zorgen dat de jaarlijkse begrotingen van de scholen voor alle reguliere kosten dekkend zijn, waardoor scholen normaal alle kernfuncties kunnen uitvoeren. De verdere verhoging van het onderwijsbudget zal gekoppeld worden aan het economisch en maatschappelijk rendement, alsmede aan specifieke doelstellingen van elke school.
- De Regering zal er in de komende regeerperiode voor zorg dragen dat het reeds onder de Kabinetten Eman tot stand gekomen ontwerp landsverordening Leerplicht ook daadwerkelijk wordt ingevoerd.
- Nagegaan zal worden in hoeverre de gesubsidieerde onderwijsinstellingen door een “lumpsum”-subsidieregeling meer ruimte kunnen krijgen voor eigen beleid, binnen de kaders van het nationaal onderwijsbeleid.
- De werkzaamheden met betrekking tot de herstructurering van salarissen en functie-inhoud van het onderwijspersoneel, zullen door dit kabinet gedurende deze regeer-periode in samenspraak met de betrokkenen worden hervat.
- Om de administratieve werkzaamheden voor leerkrachten zoveel mogelijk te beperken en te vergemakkelijken wordt de introductie van een modern en adequaat leerlingvolgsysteem voor elke school gestimuleerd. Dit systeem zal eveneens relevante informatie opleveren voor het uit te voeren rationele onderwijsbeleid.
- Op korte termijn zal een inventarisatie van de fysieke onderwijsfaciliteiten gehouden worden. Ook zal het gecombineerd gebruik van overheidsgebouwen voor onderwijs en andere doeleinden worden onderzocht. Mede op basis hiervan zal noodzakelijke nieuwbouw en verbetering van de bestaande faciliteiten worden gepland.
- Er wordt een ‘onderwijsraad’ ingesteld met als hoofdtaak het monitoren van het gehele onderwijs aan de hand van beleidsdoelstellingen en kwaliteitsnormen, alsmede het adviseren inzake alle relevante onderwerpen op het gebied van onderwijs.
- Onderwijsbeleid maken en uitvoeren is niet een aangelegenheid van de overheid alleen. De actieve participatie en medeverantwoordelijkheid van alle betrokkenen is hierbij noodzakelijk. De participatie van alle bij het onderwijs betrokkenen - schoolbesturen, directies en docenten, ouders, leerlingen en de vakbond - in de ontwikkeling en uitvoering van het beleid, zal daarom op de verschillende niveaus (nationaal en per onderwijssector) georganiseerd worden. De leden worden gekozen uit het onderwijzend en niet-onderwijzend personeel, ouders en leerlingen.
- Om de kosten te drukken, zal de Regering nagaan in hoeverre er in de nabije toekomst sprake kan zijn van een nationaal boekenfonds voor het gehele onderwijs. De ouders behoeven dan niet het gehele kostbare boekenpakket zelf aan te schaffen, maar betalen aan het fonds een bedrag per jaar voor het gebruik ervan.

4.2.3. ONDERWIJSVERNIEUWING EN KWALITEIT

- De vernieuwing van het primair onderwijs zal de hoogste prioriteit krijgen. Middels nieuwe wettelijke kaders zal het proces van onderwijsvernieuwing geoormerkte financiering, alsmede voldoende deskundigheid en faciliteiten krijgen om de continuïteit van het vernieuwings- en verbeteringsproces te garanderen.
- Het onvoltooide innovatieproces van het secundair onderwijs zal geëvalueerd worden. Daarbij zullen alle aspecten van de voorgestelde vernieuwing van het AVO en van het gevoerde implementatiebeleid worden bezien. Op basis hiervan zal besloten worden

over de inhoud en de doelstellingen van het te voeren beleid, daarin begrepen het implementatiebeleid.

- De kwaliteit van de voorschoolse educatie en de naschoolse opvang (Traimerdia) van leerlingen in de leerplichtige leeftijd zal verbeterd en uitgebreid worden. In dit voornemen ligt een belangrijke connectie met het sociale en economische beleid besloten.
- De mogelijkheid van een andere organisatie van het dagonderwijs, waaronder de indeling in trimesters en een langere schooldag, zal in al zijn aspecten en consequenties onderzocht worden alvorens hierover een beslissing te nemen.
- Verhoging van de kwaliteit en het rendement op alle niveaus van het onderwijs zullen de belangrijkste doelstellingen van het nieuwe onderwijsbeleid zijn. Daarbij zal gebruik gemaakt worden van middelen zoals het stellen van duidelijke eisen aan het onderwijsproces en aan normen voor de output, het continu analyseren van problemen en monitoren van de verbeteringsprocessen, de verbetering van het curriculum, de flexibilisering van de organisatie van de school, verbetering van de didactiek van leerkrachten, de vroegtijdige signalering van leer- en gedragsproblemen en de factoren die deze in stand houden of bevorderen, de voortdurende betrokkenheid van ouders en de continue begeleiding van leerlingen met ‘remedial teachers’ en andere specialisten teneinde hun problemen op te lossen.
- De taalproblematiek binnen de Arubaanse samenleving in het algemeen en in het onderwijs in het bijzonder vergt structurele aandacht. De discussie hierover, die al veel te lang gevoerd wordt, dient nu te leiden tot beslissingen die het onderwijs voor een lange periode de nodige rust geven om het gekozen beleid te kunnen uitvoeren. Bij de besluitvorming zal expliciet gebruik gemaakt worden van de wetenschappelijke kennis en feitelijke ervaring met onderwijs in een multilinguale context als de Arubaanse. Erkenning van het Papiamento als de moedertaal van een meerderheid van de Arubaanse bevolking, van de noodzaak om uit te gaan van de eigen taal van de leerling en de noodzaak van het goed beheersen van talen die toegang geven tot het wetenschappelijk onderwijs en internationale communicatie mogelijk maken, zullen hierbij meegenomen moeten worden.
- Bij het te voeren beleid voor het onderwijs van de diverse moderne talen, inclusief het Papiamento, zal uitgegaan worden van het Europese Referentie Kader voor taalbeheersing in het onderwijs en op basis daarvan normen stellen voor de beheersing van alle taalvaardigheden van de diverse talen op elk niveau van het reguliere onderwijs.
- Vanwege het belang en de voordelen van het gebruik van de computer en het internet in het onderwijs zal dit wederom op systematische wijze gestimuleerd worden.
- Het sportbeleid voor jongeren tot 21 jaar wordt geïntegreerd in het onderwijsbeleid. Het onderwijs is immers de enige sector die bijna deze gehele leeftijdscategorie al jarenlang op georganiseerde wijze onder haar hoede heeft. Onder het huidige sportbeleid participeert nog geen 15% van de jeugd op regelmatige wijze aan sport. De consequenties hiervan zijn in de gezondheidszorg, het sociaal leven van de jeugd en in het onderwijs te zien. Het allereerste doel van het nieuwe sportbeleid moet de verhoging van de participatie van jongeren aan de georganiseerde sport zijn.
- In het nieuwe onderwijsbeleid van de Regering zal de organisatiestructuur en de bemensing van Directie Onderwijs geoptimaliseerd worden, terwijl dit departement omgevormd wordt tot een slagvaardige, creatieve, deskundige en relevante onderwijspartner, waarin zowel de overheid als het onderwijsveld en de samenleving vertrouwen zullen hebben.
- Voor alle sectoren van het onderwijs zullen kwaliteitseisen gesteld worden, die mede vastgesteld worden op basis van internationale standaarden (benchmarking) en nationale kwaliteitseisen. De onderwijsinspectie zal in het kader van de kwaliteitszorg omgebouwd worden tot een modern en deskundig instituut voor kwaliteitszorg.
- Internationale erkenning van Arubaanse onderwijsdiploma’s zal steeds een belangrijk criterium zijn bij het streven naar hogere kwaliteit van het onderwijs.

4.2.4. ONDERWIJS, ECONOMIE EN MAATSCHAPPIJ

- Permanente educatie ('life long learning') moet de beroepskwalificatie van de Arubaanse bevolking versterken en beter uitrusten om economische veranderingen in de toekomst aan te kunnen. De Regering wil in samenwerking met het bedrijfsleven de beste voorwaarden voor succesvolle professionaliseringsprogramma's creëren. De door de Regering voorgestane gang van zaken dient te zijn dat de werkgever het scholingsverlof betaalt en de overheid de kosten van het onderwijs voor haar rekening neemt.
- De economische relevantie van het onderwijs moet worden versterkt. Dit houdt ondermeer in dat het onderwijs een belangrijke bijdrage levert aan de economische ontwikkeling. De noodzakelijke diversificatie van de Arubaanse economie bijvoorbeeld zal alleen mogelijk zijn als toegewerkt wordt naar een 'kenniseconomie' in Arubaanse context. In een kenniseconomie gaat het om gebruikmaking van bestaande kennis, het ontwikkelen van nieuwe kennis en het combineren van deze vormen van kennis, ten behoeve van een gebalanceerde ontwikkeling van de economie en de samenleving. Innovatie is hierbij het sleutelwoord.
- Onderwijs moet voor de culturele en sociale ontwikkeling, alsmede voor de integratie van immigranten een stimulerende en emancipatorische rol vervullen. Daartoe zullen de curricula van de scholen en de activiteitenagenda van de scholen worden aangepast. Op deze wijze zal het onderwijs aan relevantie voor het leven van elk individu toenemen.
- Het volwassenenonderwijs zal een grotere rol krijgen in de economische, sociale en culturele ontwikkeling van de bevolking. Speciale aandacht zal geschonken worden aan drop-outs en zowel jonge als alleenstaande moeders, opdat het mogelijk wordt om hen in staat te stellen tweede kans onderwijs te volgen. 'Enseñansa pa Empleo' zal opnieuw - net als in 1987 - een belangrijke functie vervullen bij de vergroting van de participatie op de arbeidsmarkt en in het sociale leven van degenen die in het reguliere onderwijs hun kansen hebben gemist, alsmede bij de integratie van de groepen immigranten in de Arubaanse samenleving c.q. op de arbeidsmarkt. De Regering is voorstander van een publicprivate-partnership op dit terrein.

4.2.5. ONDERWIJSWETGEVING

- Er is een achterstand opgelopen in de onderwijswetgeving. Deze achterstand zal zo spoedig mogelijk moeten worden ingelopen. Diverse opleidingen bestaan terwijl de onderliggende wetgeving ontbreekt. Aan de situatie dat diplomabezitters bij opkomende kwesties niet kunnen terugvallen op bestaande wetgeving moet snel een einde komen. Ontbrekende of obsoleet geworden wetgeving betreft: samensmelting KO/BO regeling groepen 1 t/m 8; Ciclo Basico en Ciclo Avansa van het AVO; Landsverordening (Lv) EPB; Lv EPI; Lv IPA (ontwerp gereed sinds de Kabinetten Eman II en III); aan de Universiteit van Aruba de afdeling Commerciële Economie van de FEF, de juridische opleiding aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid in verband met de omzetting naar de Bachelor-Masterstructuur en de masteropleiding Social Work & Development.
- Ook aan de ontbrekende of nog niet gewijzigde aan het onderwijs verwante wetgeving, zoals de Landsverordening Leerplicht (ontwerp gereed sinds Kabinetten Eman II en III), Lv studiefinanciering (idem), Lv naschoolse opvang en Lbham collegegelden Universiteit van Aruba dient met spoed gewerkt te worden.

4.2.6. KLEUTER EN BASISONDERWIJS (KO, BO) ALSMEDE HET SPECIAAL ONDERWIJS

- De Regering zal zo snel mogelijk starten met de werkzaamheden voor de totstandkoming van een nationaal leerplan voor het basisonderwijs. Dit leerplan omschrijft hoe de leerling van de beginsituatie naar de eindsituatie van het basisonderwijs geleid zal worden. Dit nationaal leerplan zal ook de volledige leerstof en de te beheersen vaardigheden voor elk afzonderlijk leerjaar bevatten. In het nationaal leerplan zal ruimte worden open gelaten voor invulling door elke school om het mogelijk

te maken een eigen identiteit te scheppen.

- Het bestaan van een leerplan, waaraan elke school zich strikt dient te houden, maakt voor elke leerkracht duidelijk welke leerstof verwerkt moet worden en geeft de inspectie het instrument toezicht uit te oefenen en waar nodig te corrigeren. Pas dan heeft het zin eindtoetsen te houden om zowel het niveau per school vast te kunnen stellen als het niveau van scholen onderling te kunnen vergelijken.
- In het verlengde van de doelstelling om de kwaliteit en het rendement te verhogen, zullen de volgende instrumenten worden aangewend: introduceren van vernieuwingen in de structuur van het onderwijs en de organisatie van de school, gebruik maken van nieuwe didaktieken en de inzet van 'remedial teachers', vroegtijdig signaleren van problemen en continue begeleiding van leerlingen.
- De Regering streeft ernaar om waar mogelijk de integratie van kinderen uit het speciaal onderwijs in het regulier onderwijs te bevorderen. De voorzieningen voor het tijdig onderkennen van ontwikkelings- en gedragsproblemen, alsmede voor de herintegratie in het reguliere onderwijs zullen worden verbeterd. Nagegaan zal worden in hoeverre er meer specifieke voorzieningen getroffen kunnen worden, onder meer voor autistische kinderen en leerlingen met dyslexie.
- De definitieve invoering van het Papiamento als instructietaal bij het primair onderwijs dient met grote voortvarendheid en zorg aangepakt te worden. De Regering is ervan overtuigd dat onderwijs in de eigen moedertaal, zeker in de beginjaren van het formeel onderwijs, van essentieel belang is voor zowel de intellectuele als de emotionele ontwikkeling van elk kind. De praktische wijze waarop dit exact zal moeten gebeuren, zal nader bepaald moeten worden. De invoering van het Papiamento als instructietaal zal definitief ingevoerd worden, maar de invoering zal op systematische en goed onderbouwde wijze geschieden.

4.2.7. ALGEMEEN VORMEND ONDERWIJS (AVO: MAVO, HAVO, VWO)

- Om het totale aantal leerlingen per school beter te kunnen beheersen wordt naast Colegio Arubano Playa en Colegio Arubano San Nicolas een nieuwe HAVO/VWO-school opgericht in Noord.
- Er zal opnieuw aandacht geschonken worden aan de ingevoerde nieuwe structuur van het AVO. Na een grondige evaluatie van de tweejarige Ciclo Basico en de Ciclo Avansa zullen aan het licht gekomen gebreken met betrekking tot inhoud, aansluiting, organisatie en selectie worden hersteld.
- Het vraagstuk van de instructietaal zal worden bestudeerd tegen de achtergrond van de aansluiting met het academisch onderwijs waarvan de Arubaanse studenten gebruik maken.

4.2.8. LAGER- (LBO: EDUCACION PROFESIONAL BASICO EPB), MIDDELBAAR- (MBO: EDUCACION PROFESIONAL INTERMEDIO EPI) EN HOGER BEROEPS ONDERWIJS (i.c.: INSTITUTO PEDAGOGICO ARUBANO IPA)

- Voor zowel het EPB als het EPI zal vanuit Directie Onderwijs een begeleidingsteam worden geformeerd dat zich continu buigt over de inhoud van het onderwijs, het curriculum, niveau- en kwaliteitseisen, organisatiestructuur en de aansluiting van de opleidingen op de arbeidsmarkt.
- Met name het lager beroepsonderwijs (EPB) moet meer het karakter krijgen van een school die opleidt tot een beroep (ambacht). Pas dan kan rechtstreeks aan de vraag van de arbeidsmarkt worden voldaan. Het accent dient derhalve gelegd te worden op het praktisch gedeelte van de opleiding.
- Nu de laatste visitatie ruim tien jaar geleden heeft plaatsgevonden, zal het Instituto Pedagogico Arubano (IPA) op een zo kort mogelijke termijn gevisiteerd c.q geaccrediteerd worden. Uitgangspunt hierbij zal zijn de gelijkwaardigheid aan vergelijkbare opleidingen (PABO) in het Koninkrijk en de relevantie van de opleiding voor het Arubaanse onderwijs.
- De Regering wil het in de onderwijswereld bestaande minder goede imago van het IPA

verbeteren. Het IPA zal de aandacht in eerste instantie moeten richten op de initiële opleiding, waarbij het instituut de nodige begeleiding en ondersteuning dient te krijgen. Daarna kunnen de andere functies van het IPA - nascholing, onderzoek en ontwikkeling - verder worden vernieuwd en versterkt. De integratie van de onderwijsinhoudelijke functies van Directie Onderwijs (begeleiding, onderzoek, innovatie, examens) met het IPA zal in dit kader tot de mogelijkheden behoren. Tegelijkertijd impliceert dit voor het IPA het voldoen aan internationale standaarden voor al haar functies. Visitaties, accrediteringseisen en structurele samenwerking met regionale en internationale instituten zijn middelen om dit doel te realiseren.

4.2.9. UNIVERSITEIT VAN ARUBA (HBO: FINANCIEEL ECONOMISCHE FACULTEIT FEF, FACULTY OF HOSPITALITY & TOURISM MANAGEMENT STUDIES FHTMS; WO: FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID FDR)

- Nu de laatste visitaties ruim tien jaar geleden hebben plaatsgevonden, zullen de bestaande drie faculteiten op een zo kort mogelijke termijn gevisiteerd c.q geaccrediteerd worden. Uitgangspunt hierbij zal zijn de gelijkwaardigheid aan vergelijkbare opleidingen in het Koninkrijk.
- De Universiteit van Aruba zal zich in de komende jaren moeten concentreren op de verdere verhoging van de kwaliteit van de bestaande faculteiten en - conform de doelstellingen van de UA - op het verrichten van voor Aruba maatschappelijk relevant wetenschappelijk onderzoek. Onderzoek zal steeds van directe relevantie voor de economie en de maatschappelijke ontwikkeling (sociaal, juridisch, cultureel) moeten zijn. Internationale samenwerking en accreditatie moeten bijdragen aan blijvende hoge kwaliteit en erkenning van het hoger onderwijs en onderzoek op Aruba.
- Om meer gekwalificeerde Arubaanse docenten te kunnen aantrekken, dient het oorspronkelijke promovendiproject wederom, maar dan continu uitgevoerd te worden.

4.2.10. HOGER ONDERWIJS IN HET BUITENLAND

- Ter verhoging van het studierendement van Arubaanse studenten in het buitenland zal de begeleiding van studenten tijdens hun studie en in de beginperiode van hun carrière, geïntensiveerd worden. Hiertoe zal met lokale mentoren worden gewerkt, zijnde professionals in dezelfde beroepsgroep als de student. Deze mentor kan de student ondersteunen bij zijn studie, het vinden van een stageplaats en een werkkring.
- De mogeljkheid om aan meerdere universiteiten in verschillende staten van de Verenigde Staten gereduceerde tarieven te krijgen voor Arubaanse studenten ("inner state tuition") zal onderdeel uitmaken van het nieuwe hogeronderwijs- en studiefinancieringsbeleid van de Regering.

4.2.11. DATABASE DESKUNDIGEN

Er moet een **database komen van onze deskundigen in Aruba en in het buitenland**. Onze human resources kunnen dan optimaal ingezet worden bij de ontwikkeling van ons land. De moderne ICT biedt nieuwe mogelijkheden om ons potentieel aan kennis en know how optimaal in te zetten. Dit kan de kwaliteit van alles wat wij in ons land doen verhogen. Fysieke aanwezigheid is dan dikwijls niet meer nodig.

5. ECONOMISCHE ZAKEN, SOCIALE ZAKEN EN CULTUUR

ECONOMISCHE ZAKEN

5.1. KWALITEIT IN DE ECONOMIE

Aruba wordt in de regio dikwijls als voorbeeld gezien als het gaat om de economische ontwikkeling die ons land na 1986 heeft doorgemaakt. In het korte bestaan als autonoom land binnen het Koninkrijk is die economische ontwikkeling van Aruba immers zeer opmerkelijk. Al snel na het begin van de Status Aparte herstelde ons land zich van de slag die de sluiting van de Lago-raffinaderij met zich mee bracht. Toen werd de toeristenindustrie ontwikkeld tot een bedrijfstak die niet alleen de werkgelegenheid van de olie-industrie kon vervangen, maar Aruba ook op het spoor zette van een nieuwe periode van ongekende welvaart. Na 11 september 2001 stagneerde de economische groei, maar ook van deze tegenslag heeft onze economie zich in de jaren daarna enigszins hersteld. Vanwege dit beperkte herstel kan na 2001 echter met betrekking tot de economie gesproken worden over een dalende meeropbrengst, de zg. 'Law of Diminishing Return'.

De in de tweede helft van 2008 ontstane **mondiale kredietcrisis** heeft ook voor Aruba nadelige gevolgen. Ook onze economie wordt voor een deel getroffen door de als gevolg van de financiële crisis in de gehele wereld opgetreden economische recessie. Doch met hetzelfde élan waarmee de afgelopen decennia enkele zware tegenslagen werden verwerkt, zal Aruba met gezamenlijke inspanning, ook deze economische barrière weer overwinnen. Om het oorspronkelijke niveau weer te bereiken en zelfs te verhogen, zal het economisch beleid van deze Regering gericht zijn op verbetering van de kwaliteit in de economie.

Hierbij dienen wij ons wel bewust te zijn dat het economisch succes van Aruba sinds het ingaan van de Status Aparte enkele ernstige schaduwzijden kent. Aruba heeft de laatste 20 jaar een enorme groei in het bevolkingsaantal meegemaakt. Uit een nadere analyse van de economie blijkt dat de reële groei sinds het midden van de jaren negentig ongeveer gelijk opgaat met de groei van de bevolking. Bekend is dat als de economie even snel groeit als de bevolking, een land er economisch gezien niet werkelijk op vooruit gaat. De toegenomen bevolking drukt echter wel op onze infrastructuur, de beschikbare ruimte en op de voorzieningen zoals het onderwijs en de algemene volksverzekeringen, zoals b.v. de Algemene Ziektekosten-verzekering (AZV). De bevolkingsdichtheid van Aruba is inmiddels één van de hoogste van het westelijk halfrond.

De andere schaduwzijde wordt gevormd door de overheidsfinanciën. De laatste jaren heeft de overheid veel geld uitgegeven, waardoor grote tekorten zijn ontstaan. Dit stimuleerde enigszins de bestedingen alsmede de economische groei, echter dit gebeurde wel op een kunstmatige manier. De hoge overheidsuitgaven leidden tot hogere importen, hetgeen een verslechtering van de betalingsbalans betekende. De hoge uitgaven hebben ook geleid tot een spectaculaire stijging van de overheidsschuld. De realiteit is dan ook dat de schijnwelvaart van de afgelopen jaren zal moeten worden betaald door de toekomstige generaties.

Een derde schaduwzijde is die van de economische structuur. Werkelijke economische groei ontstaat alleen door stijging van de productiviteit. Dit gebeurt alleen als we meer efficiënt en meer creatief gaan werken en nieuwe technologieën toepassen, waardoor er meer geproduceerd wordt met hetzelfde aantal mensen. De afgelopen jaren hebben echter geen verhoging van de productiviteit laten zien. De motor van de economie, het toerisme, bleef zich in dezelfde richting ontwikkelen, met meer van dezelfde soort hotels, met dezelfde soort banen en dezelfde productiviteit. Onze economische structuur is hierdoor helaas niet versterkt. De kwantiteit is toegenomen terwijl de kwaliteit achter bleef.

De Regering biedt met dit regeerprogramma een aanpak van deze schaduwzijden van onze economie. Kwalitatieve groei biedt ons welvaart zonder de druk van een te snelle bevolkingsgroei. Een gezond financieel beleid zal de druk wegnemen die de staatsschuld op onze economie legt. Diversificatie van de economie en verhoging van de productiviteit verbetert de economische structuur en geeft ons perspectief op lange termijn. Dit Regeringsprogramma voorziet in de juiste afstemming van de plannen voor het onderwijs en de creatie van kwalitatief hoogwaardige werkgelegenheid door diversificatie van de economie. De onderwijsplannen van de Regering zullen leiden tot een toename van het aantal hoger opgeleide lokale mensen, die deze hoogwaardige banen zullen gaan vervullen. De Regering zal een actief beleid gaan voeren om de economische bedrijvigheid op het eiland verder te stimuleren, onder meer met als doel deze hoogwaardige werkgelegenheid te creëren.

5.1.1. KWALITATIEVE GROEI OP WEG NAAR EEN KENNISECONOMIE

Verhoging van de productiviteit is het hoofddoel van het door deze Regering te voeren economische beleid. Alleen door hogere productiviteit kan economische groei bereikt worden zonder snelle groei van de bevolking. Gezien de geringe beschikbare ruimte op Aruba, de beperkte natuurlijke hulpbronnen en de al hoge bevolkingsdichtheid, liggen de mogelijkheden voor Aruba in de richting van kennisintensieve sectoren. Voor kapitaalintensieve productie ontbreekt gewoonweg de daarvoor benodigde ruimte, terwijl arbeidsintensieve productie bovendien tot verdere bevolkingsgroei zou leiden. Activiteiten met een hoge toegevoegde waarde, in de sectoren handel en dienstverlening, passen wel binnen onze mogelijkheden. Het perspectief op lange termijn ligt dus in de richting van een kenniseconomie, waarbij er echter op gewezen moet worden, dat de primaire sector, het toerisme, dient te worden gestabiliseerd.

Op korte en middellange termijn zal de kwaliteit en de productiviteit in de bestaande sectoren moeten stijgen door een gezamenlijke inspanning van overheid, werknemers en werkgevers. Eis is derhalve dat het economisch beleid van de Regering dient te worden bepaald in samenspraak met de partners in de maatschappij. Dialoog speelt hierbij een centrale rol. Elk van deze drie partners zal een grote inspanning moeten verrichten om dit doel te bereiken. Uiteraard kan dit alleen als de overheid het goede voorbeeld geeft, enerzijds door financiële discipline te hanteren, een efficiënt overheidsapparaat tot stand te brengen en anderzijds door een heldere visie op de economische ontwikkelingen te laten blijken.

Aan de kant van de investeringen zal nieuwe werkgelegenheid op een hoger niveau van productiviteit en kwaliteit moeten liggen dan de bestaande. Nieuwe bedrijfstakken zullen hoger gekwalificeerde werkgelegenheid met zich mee moeten brengen, zoals b.v. de toekomstige sector alternatieve of duurzame energie. Bestaande bedrijven zullen zich, gesteund door de overheid, moeten moderniseren, het personeel laten bijscholen en hogere kwaliteitsnormen moeten doorvoeren.

Een hogere productiviteit is alleen mogelijk wanneer de factor arbeid zich ook naar een hoger niveau ontwikkelt. Zonder bijscholing en herscholing van onze arbeidskrachten is kwalitatieve economische ontwikkeling niet haalbaar. Centraal in de economische politiek van de Regering staat dan ook de bijscholing van werknemers: om hen met nieuwe technieken te leren werken, met name op het gebied van ICT. Er moet hierbij sprake zijn van permanente educatie om werknemers die bij het uitoefenen van hun beroep al een bepaald opleidingsniveau hebben bereikt, naar een hoger niveau te brengen. Waar nodig dient omscholing naar andere sectoren plaats te vinden van werknemers die in één sector overbodig worden. Vanzelfsprekend moet dit beleid nauwkeurig worden afgestemd op het onderwijsbeleid. Verdere verbetering en modernisering van het onderwijs is bovendien een noodzakelijke voorwaarde voor de ontwikkeling naar een kenniseconomie.

Een goed functionerend overheidsapparaat is een noodzakelijke voorwaarde voor een consistent en actief economisch beleid. Informatievoorziening, analyse en planning van diensten als het CBS, DEZHI, maar ook van Directie Arbeid moeten worden versterkt. Rondom het Midden en Kleinbedrijf (MKB) en het toerismebeleid zijn nieuwe samenwerkingsvormen tussen overheid en bedrijfsleven nodig. De Regering is voorstander van de introductie van een economisch platform bestaande uit vertegenwoordigers van zowel de publieke als de private sector, die vanuit hun expertise een bijdrage leveren aan de vorming van een integraal economisch beleid. Dit platform kan een essentiële rol vervullen bij het versterken van de samenwerking tussen de overheid en de privé sector.

- Verhoging van de kwaliteit en de productiviteit in alle sectoren door continue samenwerking van overheid, werkgevers en werknemers.
- Stimulering van investeringen in hoogwaardige werkgelegenheid.
- Stimulering van kwaliteitsnormen en de toepassing van nieuwe technologieën in alle economische sectoren.
- Meer en beter gebruik maken van ons internationale netwerk (via Koninkrijks-ambassades en internationale organisaties) bij het aantrekken van productieve investeringen.
- Optimaal gebruik maken van economische en commerciële verdragen waarbij Aruba partij is.
- Verhoging van het scholingsniveau van de beroepsbevolking, door bijscholing, permanente educatie en waar nodig omscholing, vooral op het gebied van ICT.
- Afstemming tussen economisch beleid en onderwijsbeleid om de ontwikkeling in de richting van een kenniseconomie op gang te brengen.

5.1.2. STARTENDE ONDERNEMERS EN HET MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF

Hoewel het toerisme de kern vormt van onze economie, is het Midden- en Kleinbedrijf (MKB), net zoals in vrijwel alle landen ter wereld, de grootste werkgever. Bovendien zijn nieuwe initiatieven en vernieuwingen voor een belangrijk deel afkomstig van startende ondernemers. Vooruitgang op het gebied van ondernemerschap, productiviteit en innovatie moet dan ook voor een belangrijk deel uit deze sector komen. De Regering zal er dan ook blijven pleiten voor een actief ondernemerschapsbeleid, gericht op het Midden en Kleinbedrijf. Voor nieuwe ondernemers moet het gemakkelijker worden gemaakt om een bedrijf te starten. Zij moeten bij één loket alle benodigde vergunningen en administratieve handelingen kunnen regelen. Innovatie en ondernemerschap mogen niet geremd worden door bureaucratie. Tegelijkertijd moeten nieuwe ondernemers in hun bedrijfsvoering wel voldoen aan kwaliteitseisen die relevant zijn voor de betreffende bedrijfstak. Teveel ondernemingen stranden in de eerste jaren van hun bestaan door onvoldoende voorbereiding, gebrek aan kennis of gebrek aan kwaliteit. Met advies, scholing - vooral op het gebied van ICT - en kredietverstrekking moet de kans op succes in het MKB worden vergroot. Hierin is een rol weggelegd voor zowel de overheid, met name voor de Directie Economische Zaken, voor de Kamer van Koophandel, de werkgeversorganisaties en financiële instellingen als de AIB.

- Oprichting van een instituut ter ondersteuning van (beginnende) MKB-ers: het ‘Instituto pa Desaroyo Empresarial Aruba’ (IDEA), dat ondernemers helpt bij het verkrijgen van bedrijfskundig-, marketing- en financieel advies, automatisering en kredieten, alsmede begeleiding bij het doorlopen van de noodzakelijke administratieve zaken en het voldoen aan de wettelijke voorschriften.

5.1.3. MAATREGELEN TER ONDERSTEUNING VAN ONDERNEMERS

Aan bestaande ondernemers die door de economische crisis en/of ten gevolge van de (hopelijk) tijdelijke stopzetting van het raffinageproces van Valero in moeilijkheden zijn geraakt, zal de nodige ondersteuning gegeven worden. Het is zonder meer een feit dat door de intrede van de economische crisis een aantal bestaande ondernemers in een moeilijke situatie is geraakt, terwijl de tijdelijke stopzetting van de raffinage-activiteiten van Valero de situatie van deze ondernemers nog heeft verergerd. Met het algemeen belang voor ogen zal de Regering actief zijn bij het helpen zoeken naar oplossingen voor deze ondernemers.

5.1.4. MAATREGELEN TER BESCHERMING VAN DE CONSUMENT

Een van de belangrijke handelingen om de prijzen voor de consumenten op een lager niveau te brengen is het afschaffen van de Belasting op de Bedrijfsomzetten (BBO). Dit proces zal in fasen plaats vinden, te beginnen met ingang van 1 januari 2010. Daarnaast zijn de afgelopen jaren veel kostenverhogende maatregelen genomen. Deze moeten geëvalueerd worden en indien en waar nodig worden gecorrigeerd. Het basispakket van goederen, het zogenaamde ‘canasta basico’ welk onder het prijscontrolesysteem ressorteert, is aan herziening toe. Niet aleen dient het aantal artikelen uitgebreid te worden, maar ook het soort artikelen moet aangepast worden. Artikelen in het kader van gezond eten en leven moeten zeker in dit pakket opgenomen worden. Ook het systeem van de prijscontrole moet intensiever en professioneler plaatsvinden.

5.1.5. KRITISCHE CONSUMENTEN EN KWALITEIT IN DE ECONOMIE

Kritische consumenten houden het bedrijfsleven scherp. De overheid kan een rol spelen bij de bewustwording van de burger als consument en door het stimuleren van gezonde concurrentie tussen ondernemers voor wat betreft producten niet vallende onder het basispakket. Meer dan voorheen moet de overheid ondersteuning verlenen aan en samenwerken met consumentenorganisaties. De burgers zelf zijn zich onvoldoende bewust van hun rechten als consument, zoals dat geregeld is in het Burgerlijk Wetboek. De overheid moet haar inspanningen op het gebied van voorlichting opvoeren. Deze maatregelen verhogen de kwaliteit van de productie en dienstverlening en daarmee de welvaart.

- Het stimuleren van gezonde concurrentie tussen ondernemers voor wat betreft producten niet vallende onder het basispakket.
- Instelling van keurmerken en kwaliteitsnormen in de productie, maar vooral in de handel en de dienstverlening.
- Intensievere voorlichting aan de consumenten over de hun toekomende rechten.
- Stimulering van en samenwerking met consumentenorganisaties.

5.1.6. DIVERSIFICATIE IN DE ECONOMIE

Naast kwalitatieve ontwikkeling in de bestaande sectoren moet Aruba actief blijven zoeken naar nieuwe vormen van economische bedrijvigheid. Naar de mening van de Regering moeten nieuwe activiteiten voldoen aan de volgende criteria: weinig beslag op ruimte en natuur, relatief hoogwaardige werkgelegenheid en aansluiting bij bestaande sectoren. Een voorbeeld van het laatste is het medisch toerisme, waarbij gestimuleerd wordt Aruba als conferentielocatie en als bestemming voor incentive-reizen van werkgevers te beschouwen. Aansluiting is ook te vinden bij het vliegveld als locatie voor internationaal gerichte handels- en dienstverlenende bedrijven. In een breder perspectief moet Aruba ook worden ontwikkeld als locatie voor Europese bedrijven om vervolgens als bruggenhoofd naar Latijns Amerika te fungeren.

De afgelopen jaren is de rol van de vrije zone in onze economie sterk afgenomen. Desalniettemin moet de overheid de mogelijkheden van de vrije zone blijven onderzoeken en aanmoedigen in het licht van de gewenste diversificatie van de economie. Tot de mogelijkheden behoort de verhuizing van de vrije zone naar Barcadera met daarbij aansluitend

de realisering van een “free zone corridor” in combinatie met de luchthaven. De vrije zone zal zich moeten concentreren op het aantrekken van kapitaalintensieve projecten die gebruik kunnen maken van de comparatieve voordelen van Aruba. De gunstige geografische ligging biedt mogelijkheden om Aruba te ontwikkelen tot een belangrijke “hub” voor goederenvervoer binnen het Caribisch gebied, alsmede tussen Zuid- en Noord-Amerika en tussen Zuid-Amerika en Europa. De staatkundige relatie van Aruba met Nederland dient te worden benut om Nederlandse bedrijven hiervoor te interesseren.

- Van belang is een diversificatiepolitiek waarbij aansluiting wordt gerealiseerd aan ons toerisme, onze lucht- en zeehavens, gebruik makende van onze geografische locatie als drempel naar Latijns Amerika. De vrije zone kan hierbij een belangrijke rol spelen.

SOCIALE ZAKEN

5.2. ZEKERHEID IN WELZIJN

De kwaliteit van het leven wordt bepaald door een groot aantal factoren in onze omgeving en de samenleving. Het milieu, de economie en de kwaliteit van onze leefomstandigheden en onze voeding beïnvloeden ons. De kwaliteit van onze gezondheid en ons onderwijsniveau bepalen onze productiviteit en maatschappelijke creativiteit. De aard en hoeveelheid recreatie die wij hebben, de mogelijkheden deel te nemen aan onderwijs, culturele activiteiten, de mogelijkheid om zich creatief te uiten, om te bewegen en te sporten, de beschikbaarheid van goede gezondheidszorg, bepalen mede de kwaliteit van het leven van een ieder in onze samenleving. Om de kwaliteit van het leven in onze Arubaanse samenleving te bevorderen, moeten volgens de Regering alle factoren die bijdragen aan de kwaliteit van ons bestaan sterk gestimuleerd worden. Daar gaat het uiteindelijk allemaal om!

5.2.1. OPVOEDING: EEN MAATSCHAPPELIJKE TAAK

De rol van elke individuele burger bij het inrichten en functioneren van de samenleving is van belang. Een enkel individu kan zowel een positieve als een negatieve invloed hebben op het leefklimaat in de samenleving. De wijze waarop een burger zich gedraagt, is afhankelijk van een groot aantal factoren. Duidelijk is dat de opvoeding thuis, de eerste levensjaren in de huiselijke sfeer en buurt, alsmede de opgedane ervaringen in het onderwijs, van groot belang zijn voor het verdere leven van het individu. Hoe belangrijk de opvoeding thuis, op straat en in het onderwijs is, blijkt uit de ervaringen van burgers zelf en hun uitspraken over gezinsleven, jeugd en opvoeding. Ook de inzichten van ouders, opvoeders, jeugdleiders en leerkrachten over hun ervaringen met jongeren wijzen op de noodzaak van een vernieuwde aandacht voor en steun aan de ouders en opvoeders bij de opvoeding van de kinderen.

Om de opvoeding zowel moreel als praktisch te vernieuwen en te versterken, dient de mogelijkheid voor scholing en ondersteuning aangeboden te worden. Ouders, middelbare jeugd en jongere kinderen moeten met alle mogelijke vragen over opvoeden en opgroeien, alsmede met verzoeken om hulp terecht kunnen bij een laagdrempelige en herkenbare instantie. Autonome centra voor algemeen welzijnswerk kunnen antwoord geven op een veelheid aan vragen over ouderschap, opvoeding en opvang. De hulp- en dienstverlening in deze centra kan specifieke informatie verstrekken en advies geven. Hulp moet op maat gegeven worden. Vanuit deze centra kan bovendien verder gewerkt worden aan de maatschappelijke vernieuwing, vormingsactiviteiten, aanmoedigen van de dialoog tussen de verschillende organisaties en de wijkbewoners stimuleren en begeleiden.

Om de opvoedingspraktijk te vernieuwen zal als instrument en medium structureel gebruik gemaakt worden van voorlichting. Dit zal onder meer cursussen, individuele hulpverlening, radioprogramma’s, t.v.-programma’s, folders, boekjes, posters en krantenartikelen omvatten. Opvoeders blijven primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen.

Deze verantwoordelijkheid wordt echter in toenemende mate gedeeld met maatschappelijke instellingen als kinderopvang, jeugdgezondheidszorg, onderwijs, verenigingen en jongerenorganisaties. De overheid heeft hierin een ondersteunende rol.

5.2.2. JEUGDBELEID

Te veel jongeren komen terecht in situaties die een directe bedreiging vormen voor een harmonieuze ontwikkeling. Hierbij te denken aan huiselijk geweld, verslaving in het leefmilieu, verwaarlozing, asociaal gedrag en criminaliteit. Het gezin, de school en de maatschappelijke organisaties kunnen een belangrijke rol spelen bij de opvoeding en vorming van jongeren en daarmee het proces van ontsporing voorkomen. De oorzaken van het terecht komen in dergelijke omstandigheden en 'ontsporen' kunnen variëren, het proces is steeds hetzelfde. De toename van de jeugdcriminaliteit, de verlaging van het onderwijsrendement en andere vormen van asociaal gedrag van jongeren zijn signalen van een groeiende isolatie van de jeugd in de samenleving. Andere maatschappelijke knelpunten zoals het gebrek aan integratie van de diverse leeftijds- en sociale groepen in de samenleving, waaronder de immigranten, vragen om een bredere en grondigere vernieuwing van de Arubaanse samenleving, gericht op grotere saamhorigheid, actieve en bewuste solidariteit, en participatie aan opbouw van de samenleving. Wat de oorzaken ook zijn, vaststaat dat de overheid hierin een voorwaardenscheppende en preventieve rol speelt. Hiertoe moet een integraal jeugdbeleid worden opgezet, dat de gehele leefomgeving van jongeren omvat. Dit beleid dient in samenspraak met de ATHA, jeugdorganisaties en maatschappelijke groeperingen tot stand te komen. De ATHA krijgt een voortrekkersrol bij het creëren van netwerken ter bevordering van een goede jeugdzorg. Het netwerk voor tienermoeders is hiervan een succesvol voorbeeld. Stimuleren van jeugdparticipatie - deelname aan georganiseerde jeugdactiviteiten en betrokkenheid van de jeugd bij de maatschappelijke vernieuwing - is een belangrijk onderdeel van het jeugdbeleid. Buurthuiswerk dient nieuwe maatschappelijk relevante impulsen te krijgen. De bestaande buurtcentra zullen dan ook een belangrijke rol spelen bij het betrekken van jongeren bij culturele en maatschappelijke activiteiten, deelname aan vormingsactiviteiten, naschoolse opvang, huiswerkbegeleiding, recreatie en sport en spel voor 12-plussers.

- Het jeugdbeleid van de Regering richt zich op het continu betrekken van jongeren bij het vernieuwen van hun eigen leefomgeving en de Arubaanse samenleving.
- Het jeugdbeleid onderdeel maken van de maatschappelijke vernieuwing.
- De ATHA krijgt een voortrekkersrol bij het creëren van een integraal jeugdbeleid.
- De huidige bureaucratische subsidieregeling vernieuwen en flexibiliseren. Het invoeren van een nieuwe regeling die een flexibele inzet van middelen, creativiteit en ondernemerschap bevordert, geniet bij de Regering hoge prioriteit. Toezicht van overheidswege zal geschieden aan de hand van vooraf vastgestelde transparante doelstellingen en criteria.
- De 'Commissie Rechten van het kind' krijgt een belangrijke rol ter bewaking van de naleving van de rechten van het kind. De nationale wetgeving wordt afgestemd op de eisen van het internationale verdrag ter bescherming van de rechten van het kind.

5.2.3. SOCIAAL BELEID: ZORG VOOR GEZIN EN KIND

Met dit regeringsprogramma zet de Regering zich in voor de strijd tegen sociale armoede en uitsluiting. Ondanks onze welvaart en onze sociale voorzieningen zijn er te veel gezinnen die tussen wal en schip geraken. Het gezin is de hoeksteen van de samenleving, het vormt de omgeving voor de persoonlijke ontwikkeling van de kinderen en het vormt de basis voor het functioneren van het individu in de samenleving.

Sociale armoede betekent niet alleen dat een gezin een te laag inkomen heeft, maar ook dat men - daardoor - te weinig participeert aan het sociale leven. Veel gezinnen hebben te maken met 'sociale uitsluiting'. Hierdoor gaan ouders en kinderen zich gemarginaliseerd en geïsoleerd voelen en zich hiernaar gedragen. Zij zien zich niet meer als deel van de samenleving. Gezinnen met weinig sociale contacten, met weinig deelname aan verenigingen en sportclubs,

gezinnen in een buurt die weinig activiteiten voor kinderen biedt, lopen het risico dat de kinderen te weinig sociale stimulansen krijgen en een te geringe sociale betrokkenheid ervaren, waardoor zij zich onvoldoende ontwikkelen en zelfs kunnen ontsporen.

Sociale armoede komt niet alleen voort uit gebrek aan werk maar ook uit het verschijnsel dat beide ouders juist heel hard moeten werken om in het levensonderhoud te voorzien. Het meest kwetsbaar zijn natuurlijk de éénoudergezinnen, in meerderheid alleenstaande moeders, die voor de bijna onmogelijke taak staan het kostwinnerschap en het ouderschap op verantwoorde wijze te combineren. Door het ontbreken van de oude 'extended family' van grootouders, ooms en tantes die tezamen de kinderen opvoeden en verzorgen, lopen kinderen van alleenstaande minvermogende ouders een groter gevaar voor isolatie en ontsporing. De bewondering voor de vele gezinnen waar het proces van opvoeding en opgroeien tot verantwoorde en maatschappelijk constructieve leden van de samenleving desondanks goed verloopt, is daarom des te groter. Deze gezinnen moeten gesteund worden.

De Regering ziet het als de taak van de overheid om te zorgen voor een bestaansminimum voor ieder gezin, dat een normaal gezond en maatschappelijk betrokken leven mogelijk maakt. Met dit doel voor ogen zal een algemeen inkomensbeleid voor de gehele samenleving worden aangevuld met gerichte toeslagen voor de minvermogende groepen, in de vorm van een woonkostentoeslag en een kindertoeslag.

Het beschikken over een goede woning zal voor de Regering een speerpunt zijn en in de toekomst ook zo blijven. Het huisvestingsbeleid dient met name vanuit het belang voor de kwaliteit van de fysieke en geestelijke gezondheid, alsmede de kwaliteit van de sociale leefomgeving extra aandacht te krijgen. Een belangrijke overheidstaak is erop toe te zien dat een ieder in een sociaal en economisch stabiele situatie leeft, zodat elk kind in een verantwoorde en veilige omgeving kan opgroeien.

Het ondersteunen van kansarmen stopt echter niet bij een uitkering of het verzekeren van hun opvang, maar vereist juist een emancipatorisch beleid gericht op zelfredzaamheid. Dit is essentieel voor het gevoel van eigenwaarde van ieder mens en een voorwaarde voor een werkelijk brede maatschappelijke groei naar kwalitatief beter leven. Verhoging van de kansen in het onderwijs en op de arbeidsmarkt, het tegengaan van functioneel analfabetisme waardoor het verhogen van de participatie aan en toegang tot sociaal-culturele activiteiten vergroot wordt, de aanpak van de schuldenlast waar veel gezinnen onder gebukt gaan, zijn alle onderdeel van een meer integrale aanpak van de sociale armoede en de gevolgen daarvan voor het maatschappelijk klimaat. Deze brede aanpak is noodzakelijk voor de maatschappelijke vernieuwing.

- De sociale zorg zal zich richten op het tegengaan van sociale armoede en uitsluiting. Kwetsbare gezinnen, en vooral de kinderen, zullen worden gesteund en gestimuleerd om meer aan het sociale leven deel te nemen.
- Participatie betekent in de eerste plaats scholing en werk. De brede sociale zorg is dan ook in de eerste plaats gericht op het verhogen van de zelfredzaamheid van kwetsbare gezinnen in de samenleving.
- Gezinnen met jonge kinderen, en vooral de éénoudergezinnen, vormen de kern van het sociale beleid. De sociale hulp aan gezinnen kan niet los worden gezien van hun financiële situatie. De toegang tot schuldsanering zal worden verbeterd.
- Ingevoerd wordt een woonkostentoeslag en kindertoeslag voor gezinnen in de laagste inkomenscategorieën.
- Voor werkende ouders worden de mogelijkheden voor ouderschapsverlof uitgebreid. Dit punt zal met voorrang aan de orde komen in het overleg tussen de Regering en de sociale partners.
- Er wordt adequate kinderdagopvang gerealiseerd voor kinderen in de leeftijd van nul tot vier jaar. De landsverordening regelende de voorschoolse educatie dient zo snel mogelijk ingevoerd te worden.
- De naschoolse opvang - bijvoorbeeld middels 'Traimerdia' – zal worden uitgebreid.

5.2.4. OUDERENBELEID

Aruba heeft de laatste jaren een toename gekend van vitale ouderen, die op een actieve manier willen blijven participeren aan het maatschappelijke leven. De Regering zal dit blijven stimuleren. Te denken valt aan deeltijdarbeid en vrijwilligerswerk in de sociale sector, het onderwijs en de economische sector. Om deze rol te kunnen vervullen moet elke vorm van discriminatie ten aanzien van ouderen worden tegengegaan en moeten zij in staat gesteld worden om op zichzelf te kunnen leven. Slechts als hulp gewenst of noodzakelijk is, zal dit gegeven moeten worden. De Regering zal ernaar streven om alle wettelijke en praktische hindernissen te elimineren om de gepensioneerden deze waardevolle positie in onze samenleving te kunnen laten innemen. Van belang voor een goede participatie van ouderen in de samenleving is behoud van koopkracht. Een goed pensioen voor allen staat daarom centraal in het beleid van de Regering.

5.2.5. OUDERENZORG

De intramurale ouderenzorg wordt door de SABA aangeboden. De zorg was oorspronkelijk gericht op de opvang van ouderen. In de loop der jaren is een toename te constateren van verpleegbehoeftige patiënten, terwijl de bejaardenzorg hierop niet is ingesteld. Onder moeilijke omstandigheden is deze intramurale verpleeghuiszorg van ouden van dagen in de afgelopen decennia goed vervuld. Onderzocht moet worden welke aanvullende middelen de SABA nodig heeft om hoogkwalitatieve verpleeghuiszorg aan te bieden. Ook dient er meer aandacht besteed te worden aan de psychogeriatrische patiënten. Netwerken ter ondersteuning van de mantelzorg (zorg binnen het gezin) van de psychogeriatrische patiënten zijn dringend noodzakelijk. Actieve steun van de overheid aan particuliere initiatieven op dit terrein is vereist, bijvoorbeeld voor de zorg van alzheimer patiënten.

- De faciliteiten van de bejaardenzorg dient uitgebreid te worden met hoogwaardige verpleeghuiszorg.
- Speciale aandacht moet besteed worden aan psychogeriatrische patiënten, waaronder de zorg voor dementerende ouderen.
- Nagegaan moet worden naar de mogelijkheid om overheidssteun te bieden voor particuliere initiatieven op dit terrein en voor de thuiszorg van ouderen.

CULTUUR

5.3. INLEIDING

Cultuur is de manier waarop mensen vorm geven aan hun leven, hun gemeenschap en de groepen waartoe zij behoren. Cultuur is een dynamisch en breed fenomeen, dat zichtbaar is in alle aspecten van de samenleving. Een bloeiende cultuur draagt bij aan het creatieve en innovatieve vermogen van elke deelnemer. De cultuur bepaalt het beeld van onze natie, het versterkt ons saamhorigheidsgevoel en heeft zijn weerslag op de ondernemingszin van ons volk. Met dit regeringsprogramma wil de Regering haar visie op het cultuurbeleid, eerder geformuleerd in het rapport ‘Politica di Bentana habri’ actualiseren en verder uitwerken. Het nieuwe cultuurbeleid vormt een essentieel onderdeel van de maatschappelijke vernieuwing van de Arubaanse samenleving. Deze visie wordt geïllustreerd door deze uitspraak van Mahatma Gandhi:
“I do not want my house to be walled in on all sides and my windows to be stuffed. I want the culture of all the lands to be blown about my house as freely as possible. But I refuse to be blown off my feet by any.”

Binnen de filosofie van het universele platform met betrekking tot integratie 'Diversity within Unity' zal gewerkt worden aan een meer harmonieuze, solidaire en tolerante samenleving, die een ieder optimale mogelijkheden biedt.

Een uitgangspunt van het cultuurbeleid is, dat de burger culturele activiteiten niet slechts als toeschouwer moet ervaren, maar ook dat de drempel om deel te nemen aan culturele activiteiten moet worden weggenomen. Om dit doel te bereiken zullen ondermeer het onderwijs, de buurtcentra, de communicatie-media een centrale rol spelen bij het inhoud geven van het nieuwe beleid en de betekenis van cultuur, en de burger continu betrekken bij de culturele ontwikkeling van de samenleving. Van vitaal belang is dat de burger voortdurend in contact komt met de cultuur in al zijn vormen, en ook bijdraagt aan de vormgeving van de diverse culturele waarden van Aruba.

Duidelijk moet zijn dat cultuur veel meer inhoudt dan wat in het verleden is gedaan en gecreëerd. Het gaat bij een creatief cultuurbeleid niet alleen om behoud van het oude, maar ook een gericht zijn op de creatieve en artistieke vormgeving van de samenleving van nu en van die in de toekomst. Cultuur en cultuurbeleid gaat om meer dan alleen de kunsten. Juist de integratie van de kunsten bij het werken aan de maatschappelijke vernieuwing zal leiden tot een bredere betrokkenheid bij de nieuwe vormgeving van de Arubaanse samenleving. Daarom is de rol van cultuur in het onderwijs van groot belang. Door integratie van expressievakken in alle schooltypen komen kinderen al op vroege leeftijd in contact met cultuur en leren zij hun talenten te ontwikkelen en de cultuur en kunst niet te zien als iets buitengewoons voor excentrieke mensen, maar als een deel van het leven van elk mens en elke samenleving.

De Arubaanse cultuur moet ook meer in de toeristenindustrie worden geïntegreerd. Het moet hierbij niet beperkt worden tot culturele voorstellingen voor toeristen. Juist de op de Arubaanse cultuur gebaseerde vormgeving van de toeristenindustrie, van de fysieke inrichting tot aan de toeristische producten en de sfeer die de toeristen daarbij ervaren, moet Arubaans zijn. Ook zaken als de oude Arubaanse gastvrijheid en dienstverlenende instelling van de Arubanen moeten weer nadrukkelijk herkenbaar worden. Een dergelijk cultureel en toeristisch beleid zal enerzijds leiden tot versterking van ons culturele erfgoed, en anderzijds het toerisme herkenbaar maken en dus versterken. Folkloristische expressies en vieringen zoals Carnaval, Dia di San Juan en 'Dande' moeten als zodanig ruimte krijgen binnen de toeristische marketing.

Het Papiamento is bij uitstek drager van onze cultuur. Het gebruik van Papiamento moet in al zijn aspecten verder worden gestimuleerd. Formalisering van de spelling, stimulering van de literatuur, het correcte gebruik van de taal in alle sectoren van de samenleving, waaronder met name het gebruik in de media, zal in het nieuwe cultuurbeleid van de regering worden gestimuleerd. Uitgeverijen die zich tot doel stellen publicaties in het Papiamento uit te brengen, krijgen gerichte steun. De media vervullen ook een onmiskenbare rol bij het uitdragen van onze culturele waarden en zullen daarom ook actief en voortdurend daarbij berokken worden. Het subsidiebeleid voor culturele instellingen zal transparant en toegankelijk worden gemaakt, voor zowel individuen als groepen. Er dient een zo optimaal mogelijk gebruik gemaakt te worden van de beschikbare financiële middelen. Daarnaast moet op creatieve wijze gezocht worden naar additionele fondsen.

- Cultuur en culturele vorming vormen een essentieel onderdeel van de door de Regering voorgestane maatschappelijke vernieuwing. Daartoe zal het cultuurbeleid gericht zijn op het vergroten van de participatie van de burger aan culturele activiteiten. Er zullen daarom meer culturele activiteiten in de bario's worden georganiseerd, waarbij de burger niet alleen toeschouwer maar ook medevormgever is.
- De rol van culturele en kunstzinnige vorming in het onderwijs moet worden uitgebreid, ondermeer door samenwerking met culturele instellingen.
- De Arubaanse cultuur moet meer worden geïntegreerd in alle aspecten van ons toeristisch product. Folkloristische activiteiten als Carnaval, Dande en Dera Gai moeten niet een uitzondering maar meer een karakteristiek gegeven van het toeristisch product zijn.

- De rol van onze taal het Papiamento als cultuurdrager is van eminent belang. De taalkundige ontwikkeling en taalbeheersing moet worden gestimuleerd door formalisering van de spelling, stimulering van de literatuur en aandacht voor de rol en correct gebruik van Papiamento in de media.
- Het subsidiebeleid voor cultuur zal transparant zijn en toegankelijk worden voor individuen en groepen. Ook de overheid moet additionele financiële bronnen voor cultuurbeleid helpen genereren.

5.3.1. CULTURELE INTEGRATIE NIEUWKOMERS

Aruba heeft een samenleving die al eeuwenlang immigratie kent. De twee grote immigratiegolven vonden plaats aan het begin van de 20ste eeuw met de vestiging van de olieraffinaderij op het eiland en bij de economische opleving na de ingang van de Status Aparte in 1986. De invloed van de laatste immigratiegolf op de Arubaanse samenleving is nog niet voltooid. De ontmoeting tussen Arubanen en met name immigranten uit de Latijns-Amerikaanse landen heeft geleid tot zekere spanningen. Om een meer harmonieuze maatschappelijke ontwikkeling te creëren, zal een actief integratiebeleid gevoerd moeten worden, zeker nu vast staat dat een groot deel van de immigranten voor Aruba als nieuwe permanente woonplaats heeft gekozen.

Deelname aan het maatschappelijk leven is een conditio sine qua non voor een gebalanceerde en saamhorige samenleving. Dit geldt zowel voor de autochtone bevolking als voor de nieuwkomers met andere culturele achtergronden. Op de verschillende beleidsdomeinen en beleidsniveaus moeten doelgerichte acties ondernomen worden vanuit een partnerschap tussen alle betrokken actoren om de integratie te bewerkstelligen. De Regering heeft daarin een initiërende en toonaangevende rol om burgers tot morele dialoog te bewegen en een perspectief te bieden.

6. FINANCIËN, COMMUNICATIE, UTILITEITEN EN ENERGIE

FINANCIËN

6.1. DEUGDELIJKHEID OVERHEIDSFINANCIËN

In de regeerperiode die op 30 oktober jl. ten einde kwam, was er geen sprake van enige coördinatie of discipline in de begrotingsopstelling. De vorige Regering is dan ook niet verder gekomen dan het formuleren van standaardteksten die zogenaamd het beleid moesten verwoorden. Derhalve ontbrak het aan enige serieuze formulering van en discussie over het beleid bij de opstelling van de begroting. De uitgaven werden enkel bepaald vanuit door partijpolitieke belangen, dan wel door de persoonlijke belangen van ministers. Hierdoor werd binnenhet overheidsapparaat een groot aantal banen gecreëerd. Het gevolg hiervan is een sterke achteruitgang van de productiviteit en stijgende lopende uitgaven, mede door het oneigenlijk en verkeerd gebruik van belastinggelden. Tegelijkertijd zijn de investeringen van de overheid op een onverantwoord laag niveau terecht gekomen. Dit heeft de economische vooruitgang ernstig gestagneerd, de lokale inflatie danig doen toenemen, en de koopkracht van de florin aangetast. De deviezenreserves bevinden zich daarnaast op een te laag niveau.

De concurrentiepositie van Aruba in de Caribische regio is afgenomen door met name onverantwoorde indirecte belastingverhogingen, zoals de verhoging van invoerrechten en tegelijkertijd de introductie van de belasting op de bedrijfsomzetten (BBO) in 2007. De inflatie in 2008 is weliswaar ten opzichte van 2007 enigszins afgenomen door sterke internationale deflatoire (prijsverlagende) tendensen, veroorzaakt door de internationale recessie. Doch in vergelijking met haar afzetmarkt, de Verenigde Staten, is de positie van Aruba sterk verslechterd door de ontstane binnenlandse kostenniveaus. Bovendien is de Arubaanse toeristenindustrie duur geworden voor de Amerikaanse toerist.

De voortdurende tekorten in de begrotingen werden verborgen met onrealistische projecties en onbetrouwbare of ontbrekende realisatiecijfers. Afstemming van en discussie over begrotingscijfers met behulp van de jaarrekeningen en kritische macro-economische beschouwingen was in de afgelopen twee regeerperioden nimmer mogelijk. Het spreekt vanzelf dat de begrotingstekorten slechts toenamen met alle economische gevolgen van dien. Oplopende begrotingstekorten leiden automatisch tot oplopende staatsschulden, omdat geleend moet worden om de tekorten te kunnen betalen. Daarbij ging de pas afgetreden Regering zonder enige onderkenning van het algemeen economisch belang en met veronachtzaming van het algemeen sociaal belang over tot sterk inflatoire, koopkracht ondermijnende en concurrentie verslechterende indirecte belastingverhogingen en de introductie van een Belasting op de Bedrijfsomzetten. Tevens werd massaal overgegaan tot de verkoop van overheidsactiva aan overheidsbedrijven waarbij de overheidskas gespekt werd middels door de overheids-N.V.'s afgesloten leningen terug te storten op de rekening van de overheid. De belastingbetaler betaalt derhalve voor de tweede maal voor dezelfde activa waar het publiek altijd al in het verleden met belastinggeld heeft bijgedragen tot de vorming van de betreffende activa. De overheid had moeten overgaan tot overdracht van de activa aan de desbetreffende bedrijven en niet tot verkoop, aangezien zulks neerkomt op een verkapte belastingverhoging middels verhoogde tarieven. Zonder meer desastreus is de omstandigheid dat de overheid met de eenmalige opbrengsten lopende uitgaven betaalt. Hierdoor lopen de begrotingstekorten verder op, en ziet de Regering zich genoodzaakt de verdere fiscale maatregelen te treffen, zoals de BBO, met alle genoemde negatieve gevolgen voor de economie en de sociale structuur van Aruba.

Ondanks deze eenmalige opbrengsten en het wegwerken van oude verplichtingen, is de **staatsschuld onder de Kabinetten Oduber flink opgelopen**. Eind 2008 bedroeg de totale schuld van Land Aruba Afl. 2.1 miljard. Als gevolg van het door de vorige regering gevoerde financiële beleid zal de uitstaande schuld van Land Aruba nog meer toenemen. Deze situatie bedreigt de kredietwaardigheid van het Land, want de jaarlijkse rentelast op deze schulden bedraagt in 2009 al 130 miljoen. Dit is meer dan 1 miljard aan belastinggeld voor de komende tien jaar, welke door de belastingbetaler opgebracht moet worden, terwijl de belastingbetaler er niets voor terugkrijgt, aangezien het reeds bestede uitgaven betreft. Dit is de meest zuivere vorm van afschuiven op toekomstige generaties van reeds gedane uitgaven. In 2001 was de jaarlijkse rentelast nog maar 40 miljoen. De toenemende rentelasten als gevolg van automatisch toenemende staatsschulden, ontstaan door de onbeheersbare begrotingstekorten, verdringen steeds meer het collectieve voorzieningenniveau. Het gevolg hiervan is een zichtbare en merkbare achteruitgang in de Arubaanse infrastructuur van collectieve voorzieningen zoals het wegennet, het onderwijsniveau, de rechtshandhaving, de duurzame economische ontwikkeling, het milieu en de continue vervuiling van Aruba en het leeghalen van de reserves van overheids-N.V.'s en publiekrechtelijke instellingen.

6.1.1. FINANCIEEL BELEID

Het Kabinet Mike Eman zal in de komende regeerperiode het hierboven geschetste financiële beleid compleet ombuigen, waarbij voorop staat het formuleren van beleid, transparantie en verantwoording (accountability) vastgelegd in afdoende wetgeving en sancties voor wat betreft het begrotingsbeleid. Het scenario van politiek geïnduceerde financieringstekorten moet verdwijnen, de kredietwaardigheid van Aruba moet omhoog, de politiek van ondermijning van de koopkracht van de munt en oplopende staatsschulden moet worden geëlimineerd en omgebogen worden naar doelstellingen voor het algemeen belang van Aruba zonder politieke bevoordeling van politiek gelieerde groepen met belastinggeld van de Arubaanse gemeenschap. Investeringen in combinaties van publieke/private sector projecten, overheidsinvesteringen in onderwijs, preventieve gezondheidszorg en duurzame economische ontwikkeling verdienen een blijvende prioriteitspositie. Bij het samenstellen van de landsbegroting zal de Regering de internationale economische richtlijnen en normen zoveel mogelijk volgen ten aanzien van de begrotingsuitgaven, de overheidinvesteringen en de belastingsstructuur in combinatie met een macro-economische verantwoording.

6.1.2. LOPENDE UITGAVEN

De **exploitatiekosten van het Land moeten worden omgebogen** naar een efficiënter en minder kostbaar niveau. Hierbij zal de Regering onderscheid maken tussen de volgende soorten uitgaven:

- Lopende uitgaven die bijdragen aan de economische en sociale structuur van het Land en aan het vermogen van onze economie om op lange termijn te groeien. Voorbeelden hiervan zijn onderwijs, preventieve gezondheidszorg, sociale zorg en milieubescherming. Deze lopende uitgaven zijn in feite investeringen, die zichzelf méér dan terugverdienen. Op deze uitgaven kan niet bezuinigd worden; op een aantal punten zullen deze juist moeten stijgen.
- Lopende uitgaven voor dienstverlening aan het publiek. De kern hiervan wordt gevormd door essentiële overheidstaken als brandweer en politie. Andere overheidstaken moeten kritisch worden bekeken. Diensten die even goed of beter door de markt kunnen worden geleverd, worden geprivatiseerd. De overige diensten moeten zo doelmatig mogelijk werken en kunnen worden getoetst aan internationale efficiëncy-normen ("benchmarking").
- Die uitgaven in het overheidsapparaat die niet bijdragen aan de economische structuur en een deficiënte dienstverlening aan het publiek inhouden, moeten worden geëlimineerd dan wel teruggedraaid worden naar een verantwoord niveau.

- De Algemene Ziektekosten Verzekering (A.Z.V.) is aan herziening toe. Een uitgebreide cost/benefit analyse is noodzakelijk voor de duurzaamheid op lange termijn van de A.Z.V., terwijl ad hoc politiek te allen tijde vermeden dient te worden.

Over het geheel genomen zullen de personeelskosten van de overheid omlaag moeten, hetgeen gerealiseerd dient te worden middels meerjaren begrotingen en dwingende wetgeving en sancties om misbruik, zoals ten tijde van de vorige Regering heeft plaatsgevonden, in de toekomst te voorkomen.

6.1.3. INVESTERINGEN

De investeringen van het Land, al dan niet in combinatie met de private sector moeten worden geïnitieerd naar een wenselijk en door beleid vastgesteld niveau. Beleid houdt in een uitgedachte politiek getoetst aan internationale normen, teneinde mede inhoud te geven aan internationaal aanvaarde normeringen en overeenkomsten. De ontwikkeling van Aruba eist een inhaalslag in de investeringen in fysieke infrastructuur en het ten dienste maken van afgestudeerde Arubanen in non-politieke publiekrechtelijke organisaties.

De afgelopen jaren waren de investeringen zelfs onvoldoende voor de vervanging en vernieuwing van wegen, schoolgebouwen en andere vaste activa, laat staan dat er de nodige fysieke en niveau verbeteringen hebben plaatsgevonden. Evenmin is er geïnvesteerd in kennis en scholing van onze kinderen en van de beroepsbevolking. Een enorme verwaarlozing van de structuur van onze economie is het gevolg. Het grootste deel van de noodzakelijke investeringen die nog wel werd gepleegd, liep via het FDA.

- In deze nieuwe regeerperiode zal de Regering deze investeringsachterstanden inhalen, zowel die in de fysieke infrastructuur als die in de kenniseconomie, onderwijs en ICT. Dit moet Aruba op het spoor zetten van een nieuwe sociaal-economische ontwikkelingsfase met kwaliteit en hoogwaardiger werkgelegenheid als resultaat.

6.1.4. BELASTINGEN

Het huidige belastingstelsel is te ingewikkeld voor de burger, en kent teveel uitzonderingsregels. De toptarieven van inkomsten- en winstbelasting zijn internationaal gezien te hoog en bedreigen het vestigingsklimaat voor investeerders uit binnen- en buitenland. Tegelijkertijd bestaan er teveel regels die het mogelijk maken belasting te ontgaan. De Regering streeft dan ook naar lagere tarieven op termijn, gecombineerd met een vereenvoudiging van de regels en een betere “compliance”/ belastingdiscipline. Dat wil zeggen dat iedereen die belasting zou moeten betalen, dat ook werkelijk doet volgens de bedoeling van de belastingregels.

- Tegenover buitenlandse bedrijven moet een heldere houding worden aangenomen. De tarieven van winst- en inkomstenbelasting moeten worden gematigd.
- Tegelijkertijd wordt een definitief einde gemaakt aan de toekenning van algemene vrijstellingen (“tax holidays”).
- Er zal enige ruimte blijven voor fiscale maatregelen die investeringen in belangrijke kwaliteitsverbetering en diversificatie in de toeristensector stimuleren.
- De tariefstructuur van de inkomstenbelasting dient te worden vereenvoudigd.
- Om de concurrentiepositie van Aruba te verbeteren, zal het toptarief van de inkomstenbelasting worden verlaagd van 60% tot een niveau dat aansluit bij wat internationaal gebruikelijk is. Dit gaat gepaard met een vereenvoudiging van de regels. Leidt een en ander niet tot een gelijke of grotere belastingopbrengst, dan zal de tariefsverlaging worden heroverwogen.
- Tekortkomingen in de Landsverordening speelvergunningsrecht hazardspelen en de Landsverordening logeerbelasting, met name de grondslagberekening van genoemde belastingen, worden gecorrigeerd.

- De wegenbelasting wordt een bestemmingsheffing. De belastingopbrengst wordt in een wegenfonds gestort, waaruit infrastructurele werken worden betaald. Door het verlagen van invoerrechten op milieuvriendelijke auto's en differentiatie van de wegenbelasting naar gewicht zal de keuze voor minder milieu belastend vervoer worden gestimuleerd.
- De laatste resten van de reputatie van Aruba als land met oneerlijke belastingconcurrentie moeten definitief verdwijnen. In de komende regeringsjaren moet Aruba van alle resterende zwarte lijsten worden afgevoerd.
- De opbrengsten van de met het toerisme verbonden heffingen, zoals de roomtax, zullen worden bestemd voor een toerismefonds. Dit fonds moet de toerisme-marketing van Aruba beschermen tegen eventuele kasproblemen bij de overheid.

6.1.5. HET FINANCIERINGSSALDO EN DE OVERHEIDSSCHULD

- De maatregelen genoemd onder de vorige drie punten; lopende uitgaven, investeringen en belastingen moeten er gezamenlijk toe leiden dat het financieringstekort tot nul wordt gereduceerd op basis van meerjaren begrotingen en geformuleerd beleid.
- De overheidsschuld zal teruggedrongen worden tot een voor de Arubaanse economie aanvaardbaar niveau en een rentelast van de begroting die beheersbaar is. De staatsschuld staat ten dienste van de Arubaanse economie en is geen instrument van politieke willekeur.

6.1.6. REALISTISCHE BEGROTINGEN, BEGROTINGSDISCIPLINE EN TRANSPARANTIE

De Regering staat voor een begroting die te allen tijde realistisch moet zijn, zowel aan de kant van de uitgaven als aan de kant van de inkomsten. Situaties waarin de uitgaven te laag worden geschat, of de inkomsten te hoog worden voorgesteld, mogen zich niet meer voordoen.

- Elke overschrijding van de kosten, maar ook elke tekortkoming in de inkomsten moeten tijdig worden gesignaleerd en behandeld in overeenstemming met in te voeren wettelijke regels.
- De Staten en het publiek moeten in elk stadium van de begrotingscyclus volledig worden geïnformeerd. Vóóraf over het beleid, en over de schattingen waarop de begroting is gebaseerd, en achteraf over de realisatie en de verschillen tussen begroting en betrouwbare jaarrekeningen.

6.1.7. DE STABILITEIT VAN DE MUNT

De koppeling van de waarde van onze florin aan de dollar vormt één van de hoekstenen van onze economie. Voor de Regering is een solide financieel overheidsbeleid een noodzakelijke voorwaarde voor de handhaving van onze koppeling aan de dollar. Zonder een verantwoord overheidsbeleid kan de Centrale Bank haar taak als hoedster van de florin niet uitvoeren en vindt - zoals dat bij de vorige Regering het geval was - teveel intering plaats op de deviezenreserves. De laatste jaren echter is het fundament van de waarde van de munt uitgehold. Er zijn steeds meer dollars geleend, die in de komende jaren met interest moeten worden terugbetaald. Dit zet onze betalingsbalans onder grote druk. Bovendien hebben de hoge overheidsuitgaven van de afgelopen jaren de bestedingen gestimuleerd, waardoor de betalingsbalans op haar lopende rekening een groot tekort vertoont vanwege de nationale overbesteding tegenover een gelimiteerde inkomstenstroom vanuit het buitenland. Tenslotte heeft de vorige Regering niet geïnvesteerd in de capaciteit om meer dollars te verdienen, maar heeft juist alle geld gebruikt ter dekking van lopende uitgaven. De vorige Regering heeft door haar beleid een situatie gecreëerd die niet gecontinueerd kan worden. Het beleid van de nieuwe Regering zal dan ook ervoor dienen te zorgen dat de verdere aftakeling van de koopkracht van de florin veroorzaakt door belastingverhogingen en de steeds toenemende staatsschuld met bijbehorende toenemende rentelasten en afnemende collectieve voorzieningen, een halt wordt toegeroepen.

- De Regering staat voor een stringent betalingsbalansbeleid, dat de koopkracht en de waarde van onze munt op korte en lange termijn garandeert en zorg draagt voor een adequaat “foreign reserves” niveau. Dit begint bij het onder controle brengen van de begrotingstekorten en de staatsschuld.

COMMUNICATIE

6.2. TELECOMMUNICATIE

In onze moderne maatschappij verlopen de ontwikkelingen op het gebied van de telecommunicatie zeer snel. De Regering zal middels zijn overheids-N.V., directies en departementen alle innovaties op het gebied van de telecommunicatie op internationaal gebied volgen en in het bijzonder die welke zich voordoen op de Noord-Amerikaanse en Europese markt en zal waar nodig op deze ontwikkelingen inspelen. Waar en indien nodig zal de Regering komen tot nieuwe en moderne wet- en regelgeving om te waarborgen dat Aruba ook op dit gebied een gezonde en harmonieuze ontwikkeling doormaakt en tegelijkertijd niet achter gaat lopen op de technologische vooruitgangen. Het huidige Kabinet wil middels een hoogwaardige kwaliteit van de telecommunicatie de concurrentiepositie van Aruba op economisch gebied versterken. De ontwikkelingen op het terrein van de telecommunicatie moeten ook gelijke tred houden met de toeristische ontwikkelingen van ons land en moeten ook een deel vormen van de verdere uitgroei van Aruba als een land van kwaliteitstoerisme.

De Regering beschouwt het eveneens als zijn taak om het de Arubaanse burger mogelijk te maken om optimaal gebruik te maken van de ontwikkelingen op het gebied van de telecommunicatie, zowel voor wat betreft zijn lokale als zijn internationale communicatie.

6.2.1. INFORMATIE EN COMMUNICATIE

Kabinet Mike Eman is voorstander van volledige transparantie en kiest daarom voor een wijze van regeren die professioneel is en tegelijkertijd ook dicht bij alle burgers staat. De Regering beschouwt het als zijn plicht om de bevolking continu van informatie te voorzien. Door een beleid te voeren dat gekarateriseerd wordt door openheid en toegankelijkheid krijgen burgers, organisaties en bedrijven het vertrouwen in de overheid en de politiek. De Regering zal de nationale dialoog in ere herstellen om belangrijke sociaal-economische beslissingen met de sociale partners te bespreken en voor te bereiden. De besluitvorming via de dialoog-methode zal door de nieuwe Regering op alle terreinen en op alle niveaus gestimuleerd worden. De Regering zal een stijl van regeren blijven aanhangen, die samenhangend, betrouwbaar en toegankelijk is.

De transparantie in de Regering moet maximaal worden. Iedere burger moet op een efficiënte manier kunnen beschikken over belangrijke informatie. Hiertoe zullen niet-geheime landsbesluiten, beleidsdocumenten van de Regering en geldende wetsteksten via de elektronische weg (internet) openbaar worden gemaakt. Ook de financiële situatie van het Land moet op ieder moment volledig transparant zijn voor de pers, de burgers en andere belanghebbenden. Een ieder moet inzicht kunnen krijgen in de begroting zelf, de realisatie van de begroting en de kassituatie van het Land.

Voor wat betreft de media zal de Regering samen met de media voorbereidingen treffen om gedurende deze regeerperiode tot de oprichting van een Mediaraad te komen, waarvan het doel, de samenstelling en de werkwijze gezamenlijk zullen worden vastgesteld.

UTILITEITEN EN ENERGIE

6.3. ENERGIEVOORZIENING; DUURZAME ENERGIE

De moderne wereld is welvarend dankzij de olie. De industrialisatie is nagenoeg alleen mogelijk geweest dank zij de mogelijkheid om uit olie verkregen energie te kunnen beheersen en daarmee technologie te kunnen ontwikkelen waardoor huidige culturen kunnen bestaan en levensstijlen onderhouden kunnen worden. Gesteld kan worden dat olie de kurk is waarop de wereldeconomie drijft. Het aanvullen van de reserves van de wereldvoorraad olie wordt echter steeds duurder, omdat de goedkope olievelden uitgeput raken. De olie zal derhalve minder makkelijk te verkrijgen zijn. Bovendien lijkt de mondiale piek in de olieproductie te zijn bereikt. De instabiele energieprijzen hebben directe economische gevolgen voor ieder land ter wereld.

Aruba dient een duidelijke toekomstvisie in kaart te brengen om haar afhankelijkheid van fossiele energiebronnen te beperken. 'Nieuwe' energie biedt deze onafhankelijkheid en is dan ook een dwingende reden voor interesse in niet-conventionele energiebronnen. Ook Aruba zal deze richting moeten inslaan. Door middel van kosten/baten analyses dient Aruba een zo optimaal mogelijk voordeel van duurzame energiebronnen te bereiken. De overheid speelt hierbij de belangrijkste rol. Ook heeft de overheid de taak om de bevolking te overtuigen van het belang van andere vormen van energie ofwel hiervoor een draagvlak te creëren, hierbij gesteund door alle bij de Arubaanse economie betrokken bedrijven, instanties en organisaties.
De beschikbaarheid van energie is essentieel voor elke samenleving. De economische ontwikkelingen van de afgelopen decennia zouden zonder energie op Aruba niet hebben plaatsgevonden. De toeristen verblijven in luchtgekoelde hotels, de bevolking maakt meer gebruik van airconditioning, vele auto's rijden rond en veel electriciteit wordt gebruikt voor machines en apparaten. De prijs van energie bepaalt in belangrijke mate de welvaart van Aruba. De energiebehoefte wordt uitsluitend met olie gedekt. Aruba dient net als andere landen te streven naar diversificatie van energie om niet alleen van olie afhankelijk te zijn. Traditioneel moet de energievoorziening **betrouwbaar**, **betaalbaar** en **schoon** zijn.

De prijs die de consument voor water, electriciteit en benzine moet betalen, gaat ten koste van de overige componenten in de particuliere bestedingen. Met name is dit voelbaar in de huishoudens met lagere inkomens. De Regering zal alles in het werk stellen om de afhankelijkheid van (dure) olie te doorbreken. Er moet daarvoor ook over de grenzen heen gekeken worden en sterke relaties worden aangeknoopt met olieproducerende landen in de regio. Het waarborgen van energie betekent ook voor Aruba het aanleggen van noodvoorraden. Om een prijsstabilisatie voor elektriciteit en water te bereiken, dient Aruba haar energiedragers te diversifiëren. Het opwekken van elektriciteit door fossiele brandstoffen dient samen te gaan met het aanwenden van alternatieve energie. Naast het opwekken van elektriciteit door het openbaar nutsbedrijf kunnen particuliere huishoudens een deel van hun elektriciteitsconsumptie zelf opwekken, waarbij overtollige opgewekte elektriciteit bovendien aan het stroomnet moet kunnen worden 'terug geleverd'. Ook de mogelijkheid van exploratie van gas zal door de Regering grondig onderzocht worden.
De overheid moet een pro-actieve rol spelen en is genoodzaakt verschillende initiatieven te nemen om duurzame energie te bevorderen. Aan het aanwenden van 'nieuwe' duurzame energie dient de hoogste prioriteit te worden verleend. Een belangrijk neveneffect van duurzame energievoorziening is bovendien dat aan de meest stringente milieu-eisen kan worden voldaan. De geringere afhankelijkheid van olie zal uiteindelijk resulteren in een meer duurzame prijsstabiliteit. Het proces van verwerving van meer 'nieuwe' energie dient continu gepaard te gaan met adequate informatie naar de gemeenschap toe over de voordelen van deze energie en over efficiënt energiegebruik in het algemeen.

6.3.1. DEPARTEMENT ENERGIE ZAKEN

Het overheidsdepartement Energie Zaken moet weer operationeel worden. Dit departement zal ondermeer belast zijn met de uitvoering van het energiebeleid, initieert de energiewetgeving, verricht evaluaties en analyses, is verantwoordelijk voor de algehele planning van energie, water en transport, alsmede voor gasoline, brandstofolie en de aanvoer van kookgas. Voorts bevordert dit departement het gebruik van nieuwe energiebronnen en beheert de technologische ontwikkelingsprogramma's voor windenergie, zonne-energie, bio-brandstof en andere soorten energie. Een hoofdrol is voor het Departement Energie Zaken weggelegd voor het voeren van een compleet en transparant beleid m.b.t. electriciteits- en transportprijzen, het opzetten en beheren van een archief met economische cijfers en gegevens over de energiesector, het oplossen van geschillen tussen de uitvoerders op de markt inclusief de geschillen over de positie van de consument, alsmede het bewaken van de prijzen en voorwaarden.

Actieprogramma duurzame energie voor het komende decennium

- Het bereiken van een stabiele bijdrage windenergie tot maximaal 40% van de totale behoefte aan electriciteit.
- De introductie van koudwaterkoeling voor de airconditioning van de hotels.
- Het op brede schaal inzetten van zonnepanelen voor zowel bedrijven als woningen zodra de nieuwe betaalbare en meer efficiënte zonnepanelen beschikbaar komen.
- Het ontwerpen van een programma voor electriciteitsbesparing voor alle bedrijven en woningen op Aruba.
- Het op termijn mogelijk maken van teruglevering van electriciteit van woningen naar het electriciteitsnet.
- Het steunen van de ontwikkeling en het aanwenden van alternatieve technologieën door onder meer gunstige invoervoorwaarden en gerichte subsidies.
- Het op termijn invoeren van een zogenaamde 'smart-grid', waarbij de consumptie van electriciteit van alle bedrijven en burgers onderling beter op elkaar afgestemd wordt.
- Het op termijn draaien van de electriciteitsgeneratoren op bio-diesel, waardoor Aruba's afhankelijkheid van olie tot '0' wordt gereduceerd en de druk van het productieproces van electriciteit op het milieu wordt geminimaliseerd.
- Het grondig nagaan van de mogelijkheid van exploratie van gas.
- Het op termijn integreren van vuilverwerking en recycling in de opwekking van electriciteit in Aruba.
- Het op termijn streven naar duurzaam energieverbruik door de huishoudens op Aruba, waarbij zowel electriciteitsopwekking als recycling van water en vuil op het niveau van de individuele huishoudens op brede schaal kan plaatsvinden.
- Het oprichten van een Energiefonds om de economisch zwakkeren in de gemeenschap financieel te kunnen bijstaan.

7. TOERISME, ARBEID EN TRANSPORT

TOERISME

7.1. INLEIDING

De Regering is van mening dat de belangrijkste economische pilaar van ons land het meest gediend wordt als alle pijlen gericht zijn op **kwaliteitstoerisme.** Elke vervanging en vernieuwing van bijvoorbeeld hotelcapaciteit moet een verbetering betekenen in het niveau van dienstverlening en productiviteit. Het is dan niet nodig om het aantal hotelkamers uit te breiden.

Voortzetting van het beleid van uitbreiding van hotelkamers van de laatste acht jaar zal een explosieve groei van onze bevolking inhouden en het proces van de sociale integratie van immigranten bemoeilijken. Bovendien zal het probleem van de goedkope arbeidskrachten toenemen, terwijl er ook een onnodige druk op de publieke financiën uitgeoefend zal worden door de grote investeringen die in de sociale en economische infrastructuur van ons land zullen moeten plaatsvinden. De noodzaak om buitenlandse arbeiders te importeren wordt beperkt en de groei van onze gemeenschap kan beter beheerst worden.

Naast het **kwaliteitstoerisme** moet ook het **verblijfstoerisme worden geïntensiveerd**. De trend van de laatste jaren dat een toerist langer op Aruba verblijft terwijl hij minder besteedt, moet worden omgebogen. Daartoe moet er geïnvesteerd worden, niet alleen in bestaande bezienswaardigheden en attracties, maar ook in aanvullende diensten en nieuwe projecten.

7.1.1 KWALITEITSTOERISME

Kwaliteitstoerisme is ook belangrijk in de zin dat het meer deviezen voor onze economie oplevert (hetgeen van belang is voor de hardheid van onze florin), meer inkomsten voor de hotelsector, het bedrijfsleven en de werknemers biedt, aanleiding geeft tot meer privé investeringen en tot grotere economische groei. Kwaliteitstoerisme betekent ook dat Aruba minder kwetsbaar wordt voor externe gebeurtenissen, omdat dit toerisme minder afhankelijk is van internationale economische ontwikkelingen. Kwaliteitstoerisme leidt tot een stabiele en sterke economie, die zowel een minimaal salarisniveau als een aanvullend pensioen voor alle arbeiders in de privé sector kan dragen. Bovendien produceert kwaliteitstoerisme meer belastinginkomsten voor Aruba, die weer aangewend kunnen worden om te investeren in de verbetering van het totale toeristisch product, in marketing en toeristische promotie, alsmede in armoedebestrijding, het terugdringen van de criminaliteit, verbetering van de kwaliteit van ons onderwijs en de medische zorg, bescherming van het milieu, infrastructuur, etc.

- Het doel van de Regering met betrekking tot het kwaliteitstoerisme is om gedurende deze regeringsperiode de “receipts per visitor night” met minstens 5% te verhogen.

Het product ‘Aruba’ is goed maar moet verbeterd worden als wij onze concurrentie-positie willen versterken. Om dit te bereiken, zal aandacht geschonken worden aan alle ingrediënten die tezamen het product “Aruba” vormen en aan alle factoren die de kwaliteit van dit product beïnvloeden. Dit houdt in dat het beleid gevoerd zal worden vanuit een holistische benadering, d.w.z. dat de samenwerking tussen de Regering, de privé sector en alle andere partners verstevigd moet worden, terwijl er bovendien sprake moet zijn van een optimale coördinatie tussen de verschillende overheidsdepartementen bij de uitvoering van het regeringsbeleid.

Leidraad bij de verbetering van het product “Aruba” zijn de principes en aanbevelingen van het “Oslo Statement on Ecotourism” (resultaat van de in Oslo, Noorwegen gehouden “Global Ecotourism Conference 2007”). De **aandacht op ecotoerisme** is nodig om onze natuur en ons cultureel erfgoed te beschermen en om een ondersteunende ontwikkeling op lange termijn te garanderen.

7.1.2. ECOTOERISME

Ecotoerisme is een vorm van toerisme dat verantwoord reizen inhoudt naar natuurlijke gebieden terwijl het welzijn van de lokale bevolking behouden blijft. Het uitgangspunt is dat een negatieve impact op het milieu geminimaliseerd wordt, terwijl tegelijkertijd het potentiële voordeel voor de lokale bevolking wordt gemaximaliseerd. Het door de Regering voorgestane beleid houdt in:

- Investeren in de bescherming van onze stranden, die immers de voornaamste natuurlijke attractie van ons land zijn. Het gebruik van onze stranden voor commerciële doeleinden, die schade opleveren voor de stranden en het onder-water-wereldleven, moet aan stringente regels worden onderworpen en vervolgens voortdurend worden gecontroleerd.
- In Parke Nacional Arikok (PNA) dient blijvend geïnvesteerd te worden. De infrastructuur, de faciliteiten en de verfraaiing van het PNA zijn steeds in harmonie met de omgeving (milieu).
- Opdat het PNA zich kan ontwikkelen tot een gerichte component van ons ecotoeristisch product worden, in samenwerking met de partners op toeristisch gebied, voorwaarden geschapen voor een optimaal functionerende professionele organisatie van het park.
- Ook de aan de Noordkust liggende grotten zijn plaatsen die beschermd en behouden moeten worden. Er moet geïnvesteerd worden in de infrastructuur en de verfraaiing van de gebieden rond de grotten. Van belang is de grotten zoveel mogelijk in de originele staat terug te brengen en te onderhouden. Een gelukkige bijkomstigheid is dat dan ook het vleermuizenbestand beschermd wordt. Het toezicht en de organisatie kan ondergebracht worden bij de Stichting PNA.
- Invoering van wetgeving ter bescherming en handhaving van natuurgebieden.
- De Arubaanse cultuur en geschiedenis moeten ook een prominente rol krijgen in het op ecotoerisme gerichte beleid. Daartoe dienen programma's te worden ontwikkeld om de productie, expositie en verkoop van kunst en lokale handenarbeid te stimuleren die aan onze toeristen worden aangeboden. In het Arubaans Archeologisch Museum zullen exposities gehouden worden en faciliteiten gecreëerd worden die voldoen aan internationale kwaliteitsmaatstaven, zodat ook het museum als een toeristische attractie kan functioneren. Het monumentenbeleid van de Regering zal derhalve prioriteit moeten geven aan het restaureren en onderhouden van monumenten met een groot toeristisch potentieel. Alle andere historische plaatsen die deel uitmaken van ons cultureel erfgoed, zoals de goudmijnen, fosfaatmijnen en de kapel van Alto Vista, moeten in het ecotoeristisch product worden opgenomen.
- De voornaamste uitgangspunten van een te ontwikkelen en te implementeren integraal programma onder de naam 'Aruba Mas Bunita', gericht op het schoonhouden en het verfraaien van ons hele eiland, zijn:

  a. het programma omvat alle districten en alle wijken van Aruba;
  b. met betrokkenheid en directe participatie van de inwoners zelf zullen de projecten voor schoonmaak en verfraaiing geïdentificeerd, geformuleerd en geïmplementeerd worden;speciale aandacht zal geschonken worden aan het schoonmaken en verfraaien van de gebieden rond onze toeristische attracties;
  c. het gehele proces wordt gecoördineerd en begeleid door een commissie die bestaat uit alle stakeholders uit zowel de publieke als de privé sector, inclusief milieuorganisaties;
  d. de financiering van het programma zal gebaseerd zijn op 'public-private partnership';
  e. prioriteit zal geschonken worden aan het enkele jaren geleden door AHATA voorgesteld project "linear park/tourism corridor", waarbij de "scope" van dit project echter uitgebreid moet worden met een aanvullende route vliegveld-San Nicolas.

7.1.3. ANDERE KWALITEITSTOERISME BEVORDERENDE ASPECTEN

De kwaliteit van de dienstverlening, en daardoor het succes van Aruba als toeristische bestemming, is grotendeels te danken aan de **vriendelijkheid en gastvrijheid** van de Arubanen. Echter, onze concurrenten zitten niet stil. In de komende regeerperiode zullen programma's worden georganiseerd om de gemeenschap nog bewuster te maken van het belang van het toerisme. Bovendien zal ernaar gestreefd worden om een ieder ervan bewust te maken dat hij/zij een bijdrage moet leveren om de ervaring van de toerist in Aruba nog behaaglijker en aangenamer te maken.

Ook in het **onderwijs** zal meer aandacht besteed dienen te worden aan de toeristische bewustwording van onze jongeren. Hiertoe zal het bestaande curriculum worden aangevuld.

De Regering is bovendien voorstander van het introduceren van **trainings- en bekwaamheidsprogramma's** voor allen werkzaam in de toeristische- en daaraan verwante sectoren. De medewerkers van de luchthaven, de taxichauffeurs, de medewerkers van het hotel en het casino en het personeel van restaurants en autoverhuurbedrijven moeten hun kennis en bekwaamheid kunnen verbeteren om onze toeristen een nog betere behandeling te geven en een nog betere service te bieden, om zo te voldoen aan de eisen van een 'premier destination'.

De Regering zal het gedurende de laatste jaren steeds veelvuldiger optredend verschijnsel van 'on call'-werknemers en uitzendkrachten in de toeristische sector trachten terug te dringen. Dit verschijnsel bevordert 'cheap labour' en vormt tevens een bedreiging voor het serviceniveau omdat betrokken werknemers niet verzekerd zijn van een vast inkomen. Net als alle andere werknemers hebben werknemers in de toeristische sector recht op een solide rechtspositie om van daaruit continu de vereiste service te kunnen verlenen.

7.1.4. ORGANISATIE EN FINANCIERING VAN HET TOERISTISCH BELEID

Het strategisch beleid wordt door de voor het toerisme verantwoordelijke minister in nauw overleg met ATA en AHATA vastgesteld. Om hiertoe het voorwerk te verrichten en het strategisch beleid te formuleren moet de **ATA-organisatie verzelfstandigd en verder geprofessionaliseerd** worden. De rol van de overheid bij de marketing moet zich beperken tot algemeen ondersteunend beleid en tot het stimuleren van onderzoek en ontwikkeling van de toeristische sector. De financiering van de marketing moet zo onafhankelijk mogelijk van de overheid worden.

Om die reden zal de Regering, naast middelen beschikbaar vanuit de landsbegroting, een wettelijk geregeld **Toerismefonds** in het leven roepen, waardoor de financiële middelen voor het toerisme continu gegarandeerd zijn. Als inkomstenbronnen voor het Toerismefonds gelden de 'roomtax', de 'casinodroptax' en de 'tourism infrastructure fee'. De eerstgenoemde geldbronnen zijn bestemd voor promotie en marketing, terwijl de laatste geldbron bedoeld is voor het verbeteren van het 'product Aruba'. Uitgangspunt hierbij is dat de investeringen via de "tourism infrastructure fee" de in de landsbegroting beschikbare investeringen aanvult.

- Zowel nieuwe- als vervangingsinvesteringen moeten de kwaliteit en de productiviteit verhogen; de overheid moet deze trend in samenwerking met het bedrijfsleven stimuleren; scholing speelt hierbij een voorname rol.

In dezelfde wet worden regels opgenomen over een '**tourism board**', die als taak krijgt het Toerismefonds te beheren en het strategisch regeringsbeleid te implementeren. De "tourism board" zal ondersteuning krijgen van een kleine staf van professionelen. De bestuursleden worden aangewezen door de Regering en door AHATA.

De financiering van het toerismebeleid geschiedt door de landsbegroting en het Toerismefonds. Om het Arubaanse natuurlijke en culturele erfgoed te behouden, zal verkend worden in hoeverre financiering hiervan mogelijk is door fondsen van de Europese Unie.

7.1.5. TOERISTISCHE MARKETING

Voor wat de toeristische marketing betreft, staat het rendement van de 'marketing dollars' centraal. Dit houdt logischerwijs in, dat Aruba zich zal concentreren op toeristen met een hoge koopkracht. De Regering zal hierbij trachten om de bestaande markten uit te breiden en de mogelijkheden onderzoeken om nieuwe markten te openen. Een potentiële markt is en blijft Europa. Om de Europese markt succesvol te kunnen binnendringen, zullen de luchtverbindingen met Europa uitgebreid en verbeterd moeten worden. Ook zal er op een meer intensieve wijze sterke banden gecreëerd moeten worden met gerenommeerde Europese hoteloperators. Speciale aandacht dient hierbij gegeven te worden aan de ontwikkeling van verschillende 'niche markets', zoals ecotoerisme, conventietoerisme, wetenschapstoerisme, zakentoerisme, educatietoerisme en medisch toerisme.

7.1.6. DE TOERISTENMARKTEN

1. DE NOORD-AMERIKAANSE MARKT

Op dit moment zijn 67% van onze bezoekers afkomstig uit de USA. Hiervan komt 54% uit het 'North East'- gebied. De komende jaren zal dit de grootste markt blijven, omdat een grote hoeveelheid 'repeat visitors' uit genoemd gebied komt. De Regering zal **nieuwe markten in de USA aanboren**, die bovendien in overeenstemming zijn met de in hiervoor vermelde marketingscriteria.

2. DE LATIJNSAMERIKAANSE MARKT

Aruba zal zich op een strategische wijze ook weer meer op de Zuid-Amerikaanse markt moeten richten. In het verleden was Latijnsamerika een solide markt voor onze toeristenindustrie. Uit Venezuela, Colombia, Brazilië en Argentinië komen over het algemeen kapitaalkrachtige toeristen die gedurende hun verblijf op Aruba gewoonlijk meer spenderen dan anderen. Herstel van de Zuid-Amerikaanse markt zal ons minder vatbaar maken voor ongunstiger economische of politieke ontwikkelingen elders. Overleg binnen het Koninkrijk over flexibilisering van het visumbeleid kan hieraan bijdragen. De Regering zal gedurende deze regeerperiode trachten om bestaande markten uit te breiden en nieuwe markten te verwerven. Landen als Chile, Peru, Uruguay, Mexico en Panama komen hiervoor in aanmerking. Primaire markten als Brazilië en Argentinië kunnen voordeel behalen uit reeds bestaande of op te zetten 'hubs'. De Regering zal zich de komende regeerperiode inspannen om luchtvaartmaatschappijen hiervoor te interesseren.

3. DE EUROPESE MARKT

Ook de Europese markt, die 9% van onze bezoekers vertegenwoordigt, dient versterkt te worden. Er dienen nieuwe charterprogramma's vanuit Europa gerealiseerd te worden. De Regering acht hierbij Nederland, Duitsland en Engeland als voornaamste markten, terwijl daarnaast Italië en de Scandinavische landen eveneens uitstekende mogelijkheden bieden. Noodzakelijk is om aan al deze landen uitgebreide informatie over Aruba als vakantiebestemming te verstrekken.

7.1.7. HOTELKAMERS

De **visie van de Regering is dat in principe niet meer doorgegaan kan worden met de bouw van hotelkamers**. Uitbreiding van het aantal hotelkamers kan in zeer uitzonderlijke gevallen en op zeer beperkte schaal plaatsvinden. Hierbij wordt gedacht aan de zogenaamde 'small boutique hotels' en aan eventuele hotels in San Nicolas.

Elke nieuwe hotelkamer heeft namelijk een effect op de werkgelegenheid, in die zin, dat er weer werknemers uit het buitenland moeten worden aangetrokken. Dit betekent opnieuw verhoging van de druk op onze infrastructuur, woningmarkt, onderwijs, gezondheidszorg, sociale omstandigheden, etc., terwijl de grenzen lijken te zijn bereikt. De gedurende de laatste jaren gedane toezeggingen, die inhouden dat er de komende 2 tot 4 jaar, 8 tot 10.000 werknemers extra nodig zijn, kunnen nauwelijks of niet nagekomen worden. De Regering ziet de volgende opties om dit probleem aan te pakken:

- de investeerders/hotelhouders de mogelijkheid bieden om in plaats van meer hotelkamers in het westelijk gedeelte van Aruba te bouwen, dit te laten plaatsvinden in de omgeving van San Nicolas;
- met betrokkenen de mogelijkheid onderzoeken om bestaande minder goed lopende hotels over te nemen en die vervolgens te 'upgraden';
- met betrokkenen overeenkomen om de uitbreiding van de hotelkamers uit te stellen, met dien verstande dat de bouw in fasen over een langere periode (b.v. 4 tot 10 jaar) wordt uitgevoerd;
- de mogelijkheden laten nagaan om gemaakte afspraken te laten vervallen en de eventuele hieruit voortkomende financiële consequenties tot een minimum te beperken.
- Voor welke optie ook gekozen wordt, absolute noodzaak is het bij wet (her)instellen van een moratorium met betrekking tot de bouw van hotelkamers. De enige uitzondering die gemaakt kan worden betreft hotelprojecten in de omgeving van San Nicolas en zogenaamde 'small boutique hotels'.

7.1.8. TOERISTISCHE ONTWIKKELING IN EN ROND SAN NICOLAS

De Regering zal de komende regeerperiode prioriteit geven aan de volgende acties en projecten:

- uitbreiding van de "scope" van het enkele jaren geleden door de AHATA voorgestelde project 'linear park / tourism corridor' met dien verstande, dat de route vanaf de luchthaven tot San Nicolas, daarvan integraal deel uitmaakt;
- investeren in de verfraaiing van de toeristische attracties van San Nicolas en het verbeteren van de infrastructuur in de directe omgeving daarvan;
- in het kader van de toeristische marketing van ons land speciale aandacht geven aan San Nicolas en zijn attracties, met nadruk op het unieke Caribische aspect;
- investeren in de uitbreiding en verbetering van de economische en sociale infrastructuur van San Nicolas, opdat die overeenkomt met de toeristische ontwikkeling;
- creëren van nieuwe voor toeristen aantrekkelijke projecten, die bovendien extra werkgelegenheid scheppen voor San Nicolas;
- in overleg met de raffinaderij een wetenschappelijk onderzoek laten verrichten naar het milieu in en rond San Nicolas om daarna een strategie te ontwikkelen die streeft naar een zo schoon mogelijk milieu;
- de mogelijkheid onderzoeken om een kleine luchthaven in San Nicolaas te bouwen, (zie ook paragraaf 8.2.1. onder punt A.), bedoeld voor commerciële en particuliere vluchten van kleinere vliegtuigen uit de omringende (ei)landen. Het vestigen van hotels en aan het toerisme aanverwante bedrijven in deze regio zal hierdoor aantrekkelijker worden, terwijl een nieuwe stroom toeristen direct kennis zal kunnen maken met San Nicolas en omgeving.

7.1.9. CRUISE-TOERISME

Uitgangspunt voor het toerismebeleid van de Regering is dat het cruisetoerisme en het verblijfstoerisme elkaar moeten aanvullen. Dit betekent dat ook het cruisetoerisme-beleid gericht is op kwaliteitstoerisme. De voornaamste doelen hierbij zijn:

- de cruisemaatschappijen van de meest luxueuze en exclusieve schepen overtuigen om

Aruba in het reisschema op te nemen, waardoor cruisetoeristen met een zo hoog mogelijk inkomen worden aangetrokken;
- het ervoor zorgdragen dat cruisetoeristen meer geld uitgeven gedurende hun verblijf op Aruba;
- het stimuleren dat cruisetoeristen vervolgens verblijfstoeristen worden.

Om deze doelen te realiseren, dienen **de infrastructuur en de havenfaciliteiten in Oranjestad verbeterd en uitgebreid** te worden. Om een moderne cruisehaven te creëren, die geschikt is om de grootste mega-cruiseschepen te ontvangen, heeft de Regering de **verhuizing van de huidige containerhaven naar Barcadera** voor ogen. Bij de totstandkoming van de nieuwe cruisehaven zullen cruisetoeristen gedurende het korte bezoek optimaal in staat zijn om kennis te maken met het ‘product Aruba’ in zijn geheel. Cruiselijnen kunnen nadrukkelijk in overweging gegeven worden schepen langer (1½ of 2 dagen) aangemeerd te laten verblijven of **Aruba als thuishaven** te laten fungeren. Hoe langer een cruisetoerist op Aruba verblijft of verblijfstoerist wordt, hoe belangrijker de ‘**word of mouth advertising**’ is, na terugkeer in zijn/haar thuisland.

ARBEID

7.2. INLEIDING

In het kader van de economische politiek van de Regering moet ook het **arbeidsmarktbeleid** gericht zijn op het **bevorderen van kwaliteit**. Werknemers hebben recht op moderne arbeidsomstandigheden waarin zij zich zeker voelen en zich kunnen ontplooien. Meer dan ooit zal aan de koppeling tussen onderwijs, scholing en arbeidsmarkt prioriteit gegeven worden. Verhoging van de arbeidsparticipatie heeft eveneens expliciete aandacht van de Regering. Groepen die niet deelnemen aan de arbeidsmarkt - zoals gekwalificeerde Arubanen die in het buitenland verblijven, schoolverlaters en ‘drop-outs’ alsmede ouderen en minder validen - zullen worden benaderd. Een adequaat informatiesysteem moet de actuele situatie in beeld brengen en de relevante ontwikkelingen bijhouden. Ook zal de Regering specifieke aandacht schenken aan de **gelijke behandeling van vrouwen** en het elimineren van drempels voor de deelname van vrouwen aan de arbeidsmarkt. Deeltijdbanen en toegang tot goede en betaalbare kinderopvang moeten vanzelfsprekend worden in onze gemeenschap.

7.2.1. ARBEIDSPARTICIPATIE EN ARBEIDSBEMIDDELING

- Zoals reeds vermeld in de onderwijsparagraaf zullen werkloze jongeren zonder diploma (“drop-outs”) door middel van tweedekansonderwijs in aanmerking kunnen komen voor een baan. Naar behoeften van de arbeidsmarkt zal door ‘Enseñansa pa Empleo’ gerichte bijscholing worden verzorgd, gecombineerd met stages en een leer/werkstelsel.
- Personen boven de 60 jaar zullen, gelet op hun gewaardeerde ervaring, met ‘incentives’ aangemoedigd worden om actief te blijven op de arbeidsmarkt.
- Op korte termijn zal er een onderzoek plaatsvinden naar vrouwen die niet behoren tot de beroepsbevolking. Op basis van de resultaten van dit onderzoek worden de drempels geëlimineerd teneinde meer vrouwen aan het arbeidsproces te kunnen laten deelnemen.
- Vooruitlopend op dit onderzoek zal het “parttime” werken worden geïntroduceerd. Dit zal worden gestimuleerd, onder meer door het geven van ondersteuning bij de opvang van kinderen na schooltijd. In de onderwijsparagraaf is reeds aangegeven dat de naschoolse opvang wordt verbeterd en uitgebreid.
- Opstap-arbeidsplaatsen en passende arbeid wordt mogelijk gemaakt voor langdurig werklozen, onderstandgerechtigden en minder-validen. Door middel van een contract worden de plaatsingskosten verdeeld tussen werkgever en overheid.
- Er zal een consistent beleid gevoerd worden om de remigratie van Arubaanse professionals uit het buitenland te bevorderen. Drempels, die terugkeer verhinderen, worden geïnventariseerd en aangepakt. Bijzondere aandacht zal worden besteed aan

het beschikbaar stellen van informatie, zoals een betrouwbare elektronische vacaturebank.

7.2.2. RECHTSPOSITIE EN ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN

- Het werken met 'oproepkrachten', zoals on-call dealers of -waiters, wordt grondig geëvalueerd en aan strenge voorwaarden onderworpen, waarbij het belang van de werknemer voorop staat.
- De rechtspositie van uitzendkrachten wordt wettelijk geregeld. Bepalingen met betrekking tot het in vaste dienst nemen van de uitzendkracht na een bepaalde periode zullen worden opgenomen.
- De secundaire arbeidsvoorwaarden, zoals een algemene pensioenregeling, flexibele werktijden en kinderopvang, zullen wettelijk worden geregeld.
- De veiligheid en de kwaliteit van de werkplek dient eveneens wettelijk geregeld te worden. De in de andere landen van het Koninkrijk reeds bestaande Arbeidsomstandighedenwet (ARBO-wet) kan hierbij als basis dienen, terwijl bovendien met de voorschriften en eisen van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) rekening zal worden gehouden.
- Omdat gelijke beloning voor gelijke arbeid en gelijke regelingen voor pensioen- en andere secundaire voorzieningen vanzelfsprekend zijn, zal de op de arbeidsmarkt nog voorkomende ongelijke behandeling van vrouwen onverwijld worden opgeheven.
- Om te komen tot een doelmatiger samenwerking, meer arbeidsvreugde, verhoogde motivatie, betere kwaliteit en grotere productiviteit zullen informatie- en voorlichtingsprogramma's voor werknemers en werkgevers georganiseerd worden om hen meer kennis te laten verkrijgen over de in een arbeidsovereenkomst voorkomende regelingen, zoals de rechten en plichten van de werknemer en werkgever, de bevordering van een goede sfeer en arbeidsomstandigheden op de werkplek, ontplooiingsmogelijkheden voor werknemers.
- Met name in het belang van de werknemer zal het fenomeen 'koppelbazen' en 'stromannen' eveneens diepgaand bestudeerd en aangepakt worden. De verplichting om lonen, loonbelasting en sociale premies uit te betalen behoort bij de directe werkgever te blijven.
- Om te kunnen voldoen aan de Arbeidsverordening zal in overleg met de sociale partners een beleid worden geformuleerd met betrekking tot het verrichten van overwerk.

7.2.3. KWALITEIT EN OPLEIDING

- Door het reactiveren van de 'Comision Enseñanza y Labor' (CELA), zal een betere samenwerking en afstemming tot stand kunnen komen tussen het onderwijs en het bedrijfsleven. Een meerjaren-manpowerplanning moet weer worden ingevoerd.
- De integratie van onderwijs en arbeidspraktijk wordt versterkt door de invoering van een leerlingstelsel ('apprenticeship').
- Het imago van en de waardering voor het beroepsonderwijs - vooral dat van de EPB - in de maatschappij moet worden verbeterd. Het ook al in de onderwijsparagraaf vermelde vakmanschap en het leveren van kwaliteit in een praktisch beroep ('skilled labour') verdient nieuwe waardering.
- De kwaliteit van de factor arbeid in het bedrijfsleven moet worden gestimuleerd. Opnieuw is de instelling van een organisatie die zich bezig houdt met de bevordering van 'quality management' noodzakelijk.
- In overleg met de sociale partners moet de nascholing en bijscholing van werknemers worden geïnstitutionaliseerd via 'Enseñansa pa Empleo'. Uiteindelijk dient permanente educatie een integraal onderdeel te worden van iedere onderneming en derhalve opgenomen zijn in iedere arbeidsovereenkomst.
- Directie Arbeid dient onderzoek te verrichten naar de situatie op de arbeidsmarkt. De resultaten hiervan zullen de basis vormen voor nieuw en innoverend arbeidsbeleid.

TRANSPORT

7.3. LUCHTVAART

Luchtvaart is van groot belang voor de economie van Aruba, gegeven de rol welke toerisme hierin speelt. De behoefte aan grote en constante stromen bezoekers naar Aruba noopt tot een **weloverwogen luchtvaartbeleid**, om deze stromen toeristen te kunnen blijven garanderen. Een 'open sky' beleid gekoppeld aan eisen van hoge kwaliteit, betrouwbaarheid en continuïteit, vormen de belangrijkste kenmerken van dit beleid. Het beleid van de Regering zal hiernaast bestaan uit het bevorderen van een ordelijk, veilig en efficient nationaal en internationaal burgerluchtvaartbeleid voor Aruba. Hiertoe zal de Regering, waar nodig bestaande wet- en regelgeving aanpassen en introduceren, en toezicht houden op de naleving van de wetgeving en internationale overeenkomsten en de daaruit voortvloeiende verplichtingen op luchtvaartgebied. In het kader van de internationale luchtvaartpolitiek van het koninkrijk voor wat betreft Aruba, zal de Regering verdere mogelijkheden bestuderen om te komen tot overeenkomsten die voor Land Aruba van belang kunnen zijn.

Luchthaven Reina Beatrix

Voor het vervoer van mensen van hun woonomgeving naar hun vakantiebestemming hier in Aruba en terug, neemt de "Aeropuerto Internacional Reina Beatrix" een centrale plaats in. De luchthaven dient zich verder te oriënteren over haar rol binnen het personen- en goederenvervoer van de regio.

De capaciteit van onze Reina Beatrix luchthaven kan beter worden benut dan nu het geval is. De luchthaven zou zich moeten ontwikkelen tot een "hub" voor goederen- en passagiersvervoer. Met zeer grote spoed zal er naar gestreefd moeten worden om de verbroken relatie met KLM/Air France te herstellen.

De luchthaven zal in de toekomst, naast goederenvervoer, meer aandacht moeten besteden aan het bevorderen van zakelijk toerisme ("business tourism"). Modernisering en uitbreiding van de bestaande faciliteiten dienen daarbij te worden overwogen. Dit moet gepaard gaan met verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening, upgrading van het personeel en doelmatige bedrijfsvoering. In dit kader wordt de mogelijkheid onderzocht tot het creëren van een "Airport Business and Financial Center" in de directe nabijheid van de luchthaven, met alle bijbehorende faciliteiten (zoals vergaderzalen, restaurants, expositie-ruimtes, kantoorruimtes, appartementen en shopping).
Ook zal de behoefte aan vrije zone-activiteiten rondom de luchthaven actief worden onderzocht.

- Stimulering van de ontwikkeling van de Luchthaven Reina Beatrix tot een regionale "hub" in het passagiers- en goederenvervoer.
- Uitbouw van de functie van de luchthaven met faciliteiten, gericht op zakelijk toerisme.
- Onderzoek naar de behoefte aan vrije zone-faciliteiten, die aansluiten bij de functie van de luchthaven.

7.3.1. SCHEEPVAART

ALGEMEEN

Het beleid van deze Regering op het terrein van de scheepvaart, zal zich richten op de verdere aanpak van de wijziging van de wet- en regelgeving voor de Arubaanse zeescheepvaart. De projecten die in het kader hiervan reeds geïnitieerd zijn zullen na evaluatie en waar en indien nodig aangepast, gecontinueerd en afgerond worden. De wetgevingsproducten die reeds in conceptvorm zijn voorbereid zijn:

1). De Vaartuigenverordening 2008
2). De Haven verordening Aruba
3). De Beloodsingverordening
4). De Zee- (luchthaven) identificatieregeling

Als deel van het wijzigingstraject zullen dan de vorenbedoelde wettelijke regelingen voorgelegd worden aan de relevante overheidsinstellingen en de privé instanties teneinde de schriftelijke op- en aanmerkingen te kunnen verkrijgen. Hierbij wordt gedacht aan de Directie Wetgeving en Juridische Zaken, het Korps Politie, de Directie Telecommunicatie Zaken, Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba, en de Loodsenvereniging.

Het proces van gelijktijdig met de aanpak van de wetgeving op het gebied van de vaartuigen en openbare wateren, ook zorg te dragen voor alle nautische en technische verbetering van het personeel dat werkzaam is in de sector van de scheepvaart, zal voortgezet worden en, daar waar nodig, uitgebreid worden. Het belang van een goed, veilig en professioneel functionerende scheepvaart is voor het Arubaanse toerisme van enorm groot belang.

LOKALE BEDRIJFSMATIGE VAART

Het toerisme heeft zorggedragen voor een enorme toename van watersportactiviteiten. Het bleek noodzakelijk te zijn, voor wat betreft de veiligheid voor de scheepvaart, om de commerciële status van de watersportbedrijven te formaliseren. In het kader van het beleid van de Regering om Aruba te brengen op het niveau van kwaliteitstoerisme wordt het belang van een strikt beleid op dit gebied van nog groter belang.
Op grond van de wettelijke bepalingen zullen de keuringen van vaartuigen, alsmede het toezicht op naleving van de relevante wettelijke bepalingen, plaatsvinden. Volledigheidshalve zij vermeld dat het hier om meer dan 1800 vaartuigen gaat.

VEILIGHEID

Vanwege de terroristische acties gepleegd op september 11, 2001 werd het Solas Verdrag (Safety of Life At Sea) uitgebreid door de opname van de zogenaamde ISPS – Code.
Op landsniveau heeft dit als gevolg gehad de introductie van de Scheeps- en Luchtvaartbeveiligingsverordening. Directie Scheepvaart is in deze aangewezen als “Designated Authority” (DA) voor Land Aruba. De Regering zal ervoor zorgen dat de als gevolg van het vorenstaande noodzakelijke samenwerking wordt aangegaan met de United States Coast Guard (USCG), die als toezichthouder werd aangewezen voor de naleving van de verdragregels door de IMO.

SAMENWERKING

Met het oog op de komende wijziging van de staatkundige structuur binnen de Nederlandse Antillen is reeds begonnen aan de verdere invulling van het samenwerkingsprotocol Nederlandse Antillen en Aruba 1986.
De Regering zal zorg dragen voor de verdere invulling van het “Maritiem Overleg Platform” tussen Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba, welke door de drie ministers van Transport binnen het Koninkrijk op 2 en 4 juni 2008 werd ondertekend. Op regionaal niveau zal de noodzaak worden nagegaan om het samenwerkingsverband binnen de Caribbean Memorandum of Understanding on Port State Control (CMOU) te hervatten.

7.3.2. OPENBAAR PERSONENVERVOER

Door gebrek aan strikt, duidelijk, transparant en weloverwogen beleid en procedures op het gebied van openbaar personenvervoer heeft ons land de laatste jaren verschillende problemen gekend die de kwaliteit bedreigen van het toeristische product “Aruba” en die de gemeenschap benadelen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om onheuse concurrentie tussen taxichauffeurs en

autobussen, slechte service van sommige taxichauffeurs en geen of te weinig transportmogelijkheden in sommige delen van het eiland en op bepaalde tijdstippen.

Om deze problemen op te kunnen lossen dient de Regering snel en daadkrachtig in te grijpen middels enerzijds de invoering van nieuwe en moderne wet-.en regelgeving en anderzijds bijzondere aandacht voor de controle en toezicht op de naleving daarvan. De Regering zal met het oog daarop de DOPV zo spoedig mogelijk omvormen tot een professionele organisatie die op een effectieve wijze de nieuwe regels en procedures kan controleren. Bovendien zal DOPV meer wettelijke bevoegdheden moeten krijgen om naleving van de nieuwe wetten af te dwingen.

Arubus dient zorg te dragen voor openbaar vervoer op alle belangrijke routes van Aruba, tijdig en op de noodzakelijk geachte tijdstippen. Te dien einde zal Arubus zodanig geherstructureerd worden dat deze overheids-NV commerciëler kan gaan opereren zonder het sociale aspect uit het oog te verliezen. Dit betekent onder andere dat Arubus:

- sneller en effectiever moet inspelen op de wensen en behoeften van de klanten;
- nieuwe producten en diensten moet gaan ontwikkelen en introduceren;
- de betrouwbaarheid, de frequentie en de klantgerichtheid van Arubus moeten worden verbeterd;
- op creatieve wijze meer inkomsten moet gaan genereren uit andere activiteiten die niet tot zijn kerntaak behoren, zodat Arubus op termijn financieel onafhankelijk kan worden van de overheid;
- via bijvoorbeeld prestatiecontracten moet gaan werken in de richting van meer doelmatigheid.

Arubus zal in ieder geval de mogelijkheden die de toerististische ontwikkeling biedt om zijn inkomsten te verhogen optimaal moeten benutten. Ook aan kostenbeheersing zal Arubus meer aandacht moeten besteden. Het beheersen van de personeelskosten, alsmede het beperken van de negatieve gevolgen van de hoge brandstofprijzen, heeft daarbij prioriteit. Voor wat betreft de relatie tussen taxi's en autobussen moet de nadruk liggen op samenwerking in plaats van tegenwerking. De vervoersmarkten van taxi's, minibussen en Arubus moeten daartoe duidelijk van elkaar gescheiden blijven. Deze verschillende vervoersvormen moeten niet met elkaar concurreren, maar elkaar aanvullen, hetgeen moet resulteren in een win-win situatie die in het belang is van ons volk en het toerisme.

Uitgangspunt van die samenwerking is dat de dienstverlening zijdens de autobussen die van Arubus moet complementeren. Dit betekent dat de routes en dienstregeling van Arubus en de autobussen op elkaar moeten aansluiten. Aangenomen wordt dat als gevolg hiervan een groter deel van de bevolking gebruik zal gaan maken van het openbaar vervoer. Zodoende kan een bijdrage worden geleverd aan milieubescherming, het bevorderen van verkeersveiligheid en de aanpak van de file- en parkeerproblematiek.

Ook ten aanzien van taxi's is het beleid van de regering gericht op verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening aan zowel de lokale bevolking als aan de toeristen. Een aanzienlijk deel van de taxichauffeurs is niet aangesloten bij een coöperatie. Deze situatie is uit oogpunt van kwaliteitszorg niet wenselijk. De regering zal voorzieningen treffen om hierin verandering te brengen. Er zal bovendien strenger worden opgetreden tegen taxichauffeurs die zich misdragen of zich anderszins niet houden aan de vergunningsvoorwaarden. De taximarkt moet beter gereguleerd worden. Het verkrijgen van een vergunning wordt gebonden aan een aantal minimumvereisten, zoals talenkennis, die via een taxi-examen kunnen worden getoetst. Het effect van het gebruik van taximeters in het kader van de bevordering van de dienstverlening zal worden onderzocht.

In essentie is het beleid van deze Regering met betrekking tot het openbaar personenvervoer gebaseerd op het principe dat in geen enkele buurt van Aruba en op geen enkel moment, openbaar vervoer van kwalitatief hoog niveau mag ontbreken.

8. INTEGRATIE, INFRASTRUCTUUR EN MILIEU

INTEGRATIE

8.1. IMMIGRATIE

Een nieuw immigratie- en integratiebeleid is een essentieel element van het regeerprogramma van deze Regering. Dit beleid past binnen de culturele en sociaal-economische langetermijnvisie voor Aruba en respecteert tegelijkertijd de fundamentele rechten van de immigranten zelf, die een belangrijke rol hebben gespeeld in onze ontwikkeling van de afgelopen eeuw.

Sinds de vestiging van de Lago in de jaren twintig van de vorige eeuw heeft Aruba te maken gekregen met aanzienlijke stromen immigranten. Globaal gezien is er sprake van twee grote immigratiegolven. De eerste is die van na de opening van de Lago, de tweede na de sluiting van de Lago in 1985 en de opkomst van de toeristische sector. Deze laatste golf was zo groot dat anno 2008 van de circa 105.000 inwoners maar liefst een derde in het buitenland is geboren. De invloed van deze laatste immigratiegolf op de Arubaanse samenleving is nog niet voltooid. De ontmoeting tussen Arubanen en met name immigranten uit de Latijns-Amerikaanse landen heeft geleid tot zekere spanningen. Om een meer harmonieuze maatschappelijke ontwikkeling te creëren, zal een actief integratiebeleid gevoerd moeten worden. Deelname aan het maatschappelijk leven is een conditio sine qua non voor een gebalanceerde en saamhorige samenleving. Dit geldt zowel voor de autochtone bevolking als voor de nieuwkomers met andere culturele achtergronden. Op de verschillende beleidsdomeinen en -niveaus moeten doelgerichte acties ondernomen worden vanuit een partnerschap tussen alle betrokken actoren om de integratie te bewerkstelligen. De Regering heeft daarin een initiërende en toonaangevende rol om burgers tot morele dialoog te bewegen en een perspectief te bieden.
Deze immigranten hebben de Arubaanse welvaart helpen opbouwen, maar zorgen ook voor grote druk op sociale voorzieningen en de woningmarkt. Toch zal Aruba ook in de nabije toekomst nog een gecontroleerde toestroom van arbeidsimmigranten nodig hebben. Het is daarbij van groot belang dat de Arubaanse overheid in samenspraak met werkgevers en werknemers deze toestroom in goede banen leidt door vraag en aanbod op de arbeidsmarkt goed op elkaar af te stemmen. Het beleid dat met komst van de wijzigingen van 29 juni 2006 (AB 2006 no. 30) is ingevoerd, heeft heel veel verwarring en onnodige spanningen gebracht.

- Het Arubaanse toelatingsbeleid moet gebaseerd zijn op een afweging van het belang van de Arubaanse samenleving en het particuliere belang van de immigrant. Elk immigratiebeleid moet worden uitgevoerd op een manier die voor de immigrant humaan en duidelijk is. Iedere aanvraag voor een werk- en verblijfsvergunning moet binnen redelijke termijn en op grond van transparante criteria worden afgewerkt.
- De leges voor werk- en verblijfsvergunningen worden teruggebracht tot een redelijk niveau.
- Het is dan ook noodzakelijk om in overleg met de sociale partners vast te leggen hoe AB 2006 no. 30 aangepast dient te worden.
- De situatie op onze arbeidsmarkt moet bepalend zijn voor het toelatingsbeleid. Daarom dient de overheid jaarlijks in samenspraak met de sociale partners een planning te maken van de behoefte op de arbeidsmarkt. Op basis hiervan wordt per beroepsgroep of sector het aantal af te geven werk- en verblijfsvergunningen bepaald.
- Een werknemer mag binnen de termijn van zijn vergunning, van werkgever en van beroep veranderen voor zover de gestelde arbeidsmarktcriteria dat toelaten. Dit vermindert de afhankelijkheid van de werknemer ten opzichte van de werkgever.
- Mogelijkheden tot gezinshereniging moeten open blijven. Ook met de belangen van ondernemers, investeerders en financieel onafhankelijke personen (renteniers) moet rekening worden gehouden.

8.1.1. INTEGRATIE

Het grote aantal immigranten in Aruba heeft geleid tot een zeer veelkleurige samenleving die bijna 100 verschillende nationaliteiten herbergt. De uitdaging is, om temidden van deze diverse culturele en etnische achtergronden in harmonie met elkaar samen te leven. Hoewel vele aspecten van integratie spontaan verlopen, wil de Regering toch een bewuste rol spelen op een aantal punten.

Het is essentieel dat nieuwkomers op alle punten gelijke rechten hebben, zodat zij niet in hun integratie en ontplooiing worden geblokkeerd. Daarnaast zal de overheid ontwikkelingen die integratie bevorderen actief stimuleren. Het is verder van belang dat de verschillende bevolkingsgroepen een aantal essentiële zaken met elkaar delen. Daarbij kan gedacht worden aan de Arubaanse rechtscultuur maar ook kennis van het Papiamento. Nieuwkomers zullen zich op die punten moeten aanpassen, maar wel met behoud van hun eigen identiteit. Integratie is geen assimilatie.

- Het Arubaanse integratiebeleid moet gebaseerd zijn op respect voor elkaars culturele bagage. Eenheid in verscheidenheid is het devies. Aan de ene kant wijzen wij de eis van complete assimilatie af, waarbij immigranten zich volledig moeten aanpassen aan de meerderheid, omdat ook hun cultureel erfgoed tot de mensenrechten behoort. Aan de andere kant verwerpen wij onbegrensd multiculturalisme, waarbij groepen te weinig culturele waarden met elkaar delen en zodoende langs elkaar heen leven.
- De overheid en de verschillende maatschappelijke groepen moeten immigranten de kans geven in alle opzichten in onze samenleving te integreren en actief deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Immigranten moeten toegang hebben tot alle voorzieningen op gelijke voet met burgers van het Koninkrijk. Participatie is het sleutelwoord. Ook van werkgevers wordt verwacht dat zij hun werknemers in staat stellen actief te integreren, bijvoorbeeld door het volgen van cursussen Papiamento.

INFRASTRUCTUUR

8.2. RUIMTELIJKE ORDENING

Elk ontwikkeld land dat zijn grondgebied efficiënt wil gebruiken heeft regels nodig voor de inrichting van het beschikbare oppervlak. Om verschillende redenen is echter de regelgeving op dit gebied in Aruba veel te lang uitgebleven. Onherstelbare schade is inmiddels opgetreden. De grenzen tussen stad en platteland zijn verregaand vervaagd. Woningen, voorzieningen en werkgelegenheid zijn verspreid over het gehele eiland. Verkeersstromen lopen daardoor kris-kras over het eiland en hoogwaardig openbaar vervoer wordt buitengewoon moeilijk. Tekenend voor het ontbreken van ruimtelijke coördinatie zijn de grote afgravingen die her en der in het landschap zijn te zien. Er is behoefte aan een ruimtelijke structuurvisie waarin aan bepaalde gebieden specifieke functies worden toegeschreven. Op deze manier ontstaat er enerzijds voldoende grip op de ruimtelijke ontwikkelingen terwijl anderzijds voldoende ruimte blijft voor particulier initiatief.

- Er komt een overzichtelijke ruimtelijke structuurvisie voor Aruba, gebaseerd op de realiteit van vandaag. In deze structuurvisie worden functies als ruimte, werk, wonen, voorzieningen en recreatie beschreven.
- In plaats van uitbreiding van bestaande locaties moet intensiever gebruik van de ruimte (inbreiding) en stedelijke herontwikkeling de huidige regeerperiode prioriteit krijgen.
- De kwetsbaarheid van het eiland voor overmatige regenval zal worden geminimaliseerd door onder meer het verbeteren en uitbreiden van het afwateringssysteem van de probleemgebieden.

8.2.1. REGIONALE ONTWIKKELING

De economische ontwikkeling in Aruba is niet alleen ongelijk verdeeld over de diverse sectoren en bedrijfstakken, maar ook over de verschillende districten. Zo is er sprake van een grote concentratie van economische activiteiten in Oranjestad en Noord. Deze ongelijkmatige regionale spreiding schept grote sociaal-economische problemen in districten als San Nicolas en Santa Cruz. De Regering streeft een **gebalanceerde ontwikkeling van alle regio's** van Aruba na, waarin bovendien de bijzondere karakteristieken van deze regio's tot ontwikkeling komen.
Hierna wordt aangegeven dat niet alleen de infrastructuur en de voorzieningen in San Nicolas worden verbeterd, maar dat ook de vestiging van bedrijven zal worden gestimuleerd. Werkgelegenheid zal ook moeten voortkomen uit sport- en entertainment evenementen, alsmede uit meer overheidsdiensten 'pariba di brug'. Het effect hiervan zal zijn dat de regionale inkomensverdeling van San Nicolas meer in de pas zal gaan lopen met die van Aruba in haar totaliteit.

A. ONTWIKKELING VAN DE REGIO 'PARIBA DI BRUG'

De regio 'pariba di brug' heeft onvoldoende gedeeld in de vooruitgang van Aruba sinds de aanvang van de Status Aparte. Aan de regio is de afgelopen jaren nauwelijks aandacht besteed. De welvaarts- en welzijnskloof tussen 'pariba' en 'pabao' is voor de huidige Regering onaanvaardbaar.

Reeds rond het jaar 2000 was de uitvoering van het plan Sasaki-I ver gevorderd. Echter is veel van hetgeen opgebouwd werd, de jaren daarna niet onderhouden, waardoor alle tot stand gekomen projecten zich nu in een zeer slechte staat bevinden. De belangrijkste aanwinsten van plan Sasaki-I zijn de 'Aapproach Road' (die de hoofdingang van San Nicolas verfraait), de "Community Pool" (die weer bestemd is voor het publiek) en het "Joe Laveist Ballpark" (dat zich nu in zeer slechte staat bevindt vanwege nalatigheid) en het Olympisch Zwembad Roly Bisslik in Savaneta. De infrastructuur en de woningbouw in en rond San Nicolas is in de tweede helft van de jaren negentig breed aangepakt vanaf Kustbatterij en de Vuyst tot Weg Seroe Preto en Mabon. Met name voor Kustbatterij werd de nodige infrastructuur aangebracht, waarbij er nog vele grondpercelen zijn die al gereedgemaakt zijn, maar toch niet zijn uitgegeven.

De Regering zal de draad weer oppakken in deze regeerperiode en alle oorspronkelijke plannen zullen aangepast worden en alsnog worden uitgevoerd. Het 'Civic Spine Project' zal worden gerealiseerd. Ook zullen scholen, overheidsgebouwen en andere voorzieningen die in een slechte staat verkeren, worden verbeterd. Er zullen verder 'p'ariba di brug' plaatsen (parken) voor gezinsrecreatie worden gecreëerd. San Nicolas zal een totale facelift ondergaan, niet alleen met betrekking tot de fysieke infrastructuur, maar ook voor wat betreft de sociale omstandigheden. De Regering zal naast nieuwe economische activiteiten ook meer sociale en culturele inspiratie naar San Nicolas brengen. Dit houdt in dat er nieuwe voorzieningen, bedrijven en werkgelegenheid moeten komen, maar ook dat te organiseren sportevenementen en culturele activiteiten San Nicolas nieuwe impulsen zullen geven.

- De lijn van plan Sasaki-I wordt doorgetrokken met een verdere verbetering van de infrastructuur in en rond San Nicolas, inclusief het plan Sasaki-II voor Seroe Colorado en omgeving.
- De decentralisatie van overheidsdiensten en het vestigen van afdelingen in San Nicolas moet weer worden opgepakt om ook aldaar serviceverlening door de overheid op een adequaat niveau te hebben. De vestiging van het vroegere DOOV en het filiaal van de Biblioteca Nacional zijn goede voorbeelden hiervan uit vorige regeerperioden.
- San Nicolas krijgt een carnavalsmuseum, waarmee de belangrijke plaats die dit evenement in onze cultuur inneemt en de rol die San Nicolas daarbij speelt, tot uitdrukking wordt gebracht.
- De organisatie van grote (internationale) sportevenementen en 'entertainment-activiteiten' in San Nicolas zal op actieve wijze worden gestimuleerd.

- Faciliteiten ten behoeve van de visserij zullen conform het Hadicurari-model worden aangelegd.
- San Nicolas krijgt een city inspector.
- De Regering, die de olieraffinaderij (Valero) als een waardevol bedrijf beschouwt voor de ontwikkeling van San Nicolas en Aruba, zal trachten tot duidelijke fiscale- en milieuafspraken te komen.
- "Good neighbourhood practices" wordt gestimuleerd, waardoor nog meer geïnvesteerd kan worden in doelmatige projecten voor San Nicolas en omgeving.
- In het kader van een ontwikkelingsplan voor de regio 'p'ariba di brug' zal de mogelijkheid van een 'cruise-ship terminal' worden onderzocht; tevens zal worden nagegaan of er particuliere ondernemers te vinden zijn om een project 'commuter airport terminal' te realiseren.

B. PROJECT 'BO ARUBA' (ORANJESTAD)

De geografische positie van Aruba in combinatie met sterke commerciële banden met landen over de gehele wereld bieden unieke kansen om het winkelen als een belangrijke toeristische attractie te ontwikkelen. Hierdoor dient de Regering projecten te stimuleren en te ondersteunen die kunnen bijdragen aan het verbeteren van de 'shopping experience' van onze bezoekers en van de gemeenschap zelf. Dit geldt bijvoorbeeld voor het project om de hoofdstraat van Oranjestad weer als het centrum voor "shopping" wil doen herleven. Het creeren van een aantrekkelijk stadscentrum, toegankelijk voor toeristen en lokaal publiek, acht de Regering een voor Oranjestad uiterst belangrijke aangelegenheid. Het hierbij algemeen door de Regering uit te oefenen toezicht betreft met name de publieke gebieden, alsmede de kwaliteit en het esthetisch aspect van de gebouwen en winkels van de hoofdstraat. Een noodzakelijke conditie voor het welslagen van het project is het overbrengen van het centrum voor drugsverslaafden naar een meer voor dat doel geschikt gebied.

- Het gebied rond de hoofdstraat in Oranjestad moet aantrekkelijker worden gemaakt voor het winkelend publiek. De ontwikkeling van de "Mainstreet" zal in overleg met betrokkenen worden bekeken om de richting die in deze opgegaan moet worden vast te stellen.

C. DE BINNENSTAD VAN ORANJESTAD

Naast het centrum voor het winkelend publiek kent Oranjestad ook een groot aantal historische gebouwen, die met name voor het politieke geheugen van ons land van groot belang zijn. Behalve het Bestuurskantoor, welk de laatste weken in de volksmond de benaming heeft gekregen van het Arubaanse "White House", zijn er in de binnenstad diverse gebouwen die gerestaureerd zullen worden en deel zullen vormen van het politieke gedeelte van de binnenstad. Behalve dat wij, middels het behoud van deze gebouwen, een belangrijk deel van onze geschiedenis behouden voor de volgende generaties, vormt dit ook een onderdeel van het traject van kwaliteitsverbetering en verrijking van het toeristisch produkt 'Aruba'. Tijdens de normale kantooruren worden deze gebouwen gebruikt door overheidsdienaren om er hun werkzaamheden ten behoeve van Aruba te verrichten. Buiten de kantooruren kunnen deze gebouwen dienen als toeristische attractie, door ze bijvoorbeeld open te stellen voor bezoekers onder begeleiding.

D. DE ANDERE DISTRICTEN

De andere districten zullen zoveel mogelijk hun residentiële karakter behouden. Daartoe zal meer aandacht worden besteed aan het verhogen van het woongenot in deze districten. Recreatie en sport zullen zoveel mogelijk worden gestimuleerd door het scheppen van de daartoe benodigde faciliteiten. Ook de **oorspronkelijke ideeën van het "Plan di Bario",** aangepast aan de huidige criteria, zullen zo veel mogelijk in deze districten worden **geïmplementeerd**. Waar nodig zal de ontwikkeling van economische activiteiten in deze districten plaatsvinden en wel steeds in overeenstemming met het specifieke karakter van deze districten.

8.2.2. WEGENNET

De Regering zal de achterstand in de ontwikkeling van het wegennet direct gaan aanpakken.
Momenteel staan er files op de belangrijke vervoersaders in de ochtend- middag- en avondspits. Naast irritatie en tijdverlies leidt dit tot ongevallen, schade aan het milieu en geluidshinder.

Een aantal infrastructurele maatregelen die al jaren geleden als noodzakelijk zijn aangemerkt, zijn tot nu toe niet gerealiseerd. Ringweg 3 rondom Oranjestad, van het vliegveld naar Eagle, is hier een goed voorbeeld van. Daarnaast is er sprake van veel achterstallig onderhoud van wegen. Meer geld voor wegen is de komende jaren noodzakelijk. **De Regering zal zich inzetten voor een integraal infrastructuurplan,** dat de capaciteit van het wegennetwerk vergroot en het achterstallig onderhoud wegwerkt.

Voor het centrum van Oranjestad is een **degelijk opgezet parkeerbeleid** noodzakelijk. Momenteel is er gedurende grote delen van de dag nauwelijks parkeerruimte te vinden. Naast betere wegen is goed openbaar vervoer belangrijk voor het oplossen van de vervoersproblemen in Aruba (zie hiervoor hoofdstuk 7.3.2.). Aruba kent nauwelijks aparte fiets- en looppaden. Dit is vanuit toeristisch oogpunt en vanuit de gedachte aan een gezonde levensstijl een tekortkoming waar direct verandering in moet komen.

- Spoedige realisatie van ringweg 3 vanaf het vliegveld naar Divi Village. Op deze manier wordt het centrum ontlast van doorgaand verkeer naar de hotelzone.
- De autoweg vanaf Pos Chiquito richting Oranjestad (1A/1B) moet worden verbreed van 2x1 naar 2x2 rijstroken. Er worden twee rijbanen gecreëerd van ieder twee rijstroken met een middenberm.
- In Oranjestad wordt de lokale infrastructuur verbeterd en betaald parkeren ingevoerd. In combinatie hiermee wordt de parkeercapaciteit uitgebreid. Er komt een gratis alternatief in de vorm van meer parkeerterrein aan de rand van het stadscentrum met een shuttle (zoals een trolley of tram) naar het centrum.
- Er worden meer aparte loop/fietspaden aangelegd, te beginnen bij het traject van de hotelzone naar Oranjestad en eveneens in San Nicolas.

8.2.3. WONEN

De eerder genoemde ruimtelijke structuurvisie moet ervoor zorgen dat voor iedereen bekend is welke plaatsen bestemd zijn voor woningbouw. Dit schept duidelijkheid en zorgt voor een concentratie van de woonfunctie. Controle op het illegale gebruik van de ruimte zal verscherpt worden en waar nodig zullen nieuwe richtlijnen worden ingevoerd. Gezien het gebrek aan woonruimte op Aruba moet er snel een complete inventarisatie worden gemaakt van de woningbehoefte. Afgestemd op die behoefte moeten er nieuwe koop- en huurwoningen worden gebouwd onder verantwoordelijkheid van de FCCA. Hoewel er al regels bestaan ten aanzien van de bouwconcentratie moeten deze regels in samenwerking met de betrokken instanties verder verbeterd worden. Dit geldt voor de vier bouwvormen die wij op dit moment kennen: eigen huis op erfpachtgrond, eigen huis via FCCA, sociale woningbouw FCCA en huizen in particuliere projecten.

De Regering wil het eigen woningbezit stimuleren. Eigendom creëert een directe verantwoordelijkheid voor bijvoorbeeld het onderhoud van de woning. Dit komt de kwaliteit van woonwijken ten goede. De verkoop van volkswoningen is voor de Regering daarom altijd een prioriteit geweest. In overleg met de relevante maatschappelijke groeperingen worden verkoopprogramma's herstart.

- De wachtlijsten bij de FCCA moeten worden teruggedrongen. De FCCA zelf moet een transparante organisatie worden die toegankelijk is voor iedereen.
- Het eigen woningbezit wordt verder bevorderd.

- Bij nieuwe woonwijken is het van belang te letten op een gevarieerde samenstelling van de wijkbewoners. Wijken met alleen sociale woningbouw zijn niet wenselijk. Meer differentiatie en sturing in woonvormen, verschillende kavelgroottes en bouwvormen, zijn nodig. Ook moet de ontsluiting voor autoverkeer en openbaar vervoer tijdig geregeld zijn.

8.2.4. PLAN COMUNITARIO

Gedurende de regeerperiode 1998 - 2001 is het 'Plan di Bario' geïntroduceerd. In het kader van dit plan is een aantal wijkprojecten gerealiseerd, zoals recreatieparken in Esso Heigths en Mabon. De pas aangetreden Regering is de mening toegedaan dat het wijkenplan moet worden voortgezet, maar dat de gemeenschap zelf meer centraal moet komen te staan. Het nieuwe plan is daarom tot 'Pplan Comunitario' gedoopt.

In feite is het "Plan Comunitario" **een integraal plan om het sociale leven in al zijn aspecten meer inhoud te geven in onze wijken**. Het plan integreert alle overheidsinstrumenten en diensten die er zijn ten behoeve van een gezonde gemeenschap. Hoofdzaak is particuliere initiatieven te stimuleren en te ondersteunen die de wijkkwaliteit naar een hoger plan brengen. De Regering zal op korte termijn een inventarisatie maken van de maatregelen die het 'Plan Comunitario' moet bevatten.

Aandachtspunten zijn onder meer:
- Meer en betere faciliteiten voor onderwijs en sport
- Recreatieparken
- Milieubescherming
- Betere ruimtelijke structuur
- Verbetering van de wegeninfrastructuur
- Straatverlichting, trottoirs, aparte loop- en fietspaden
- Efficiënte infrastructuur voor overheidsdiensten (medische hulp, sociale hulp, posterijen, bejaardentehuizen, jeugdwerkleider, wijkinspecteur, politie).

Ook is het de bedoeling dat bestaande wijkcentra een nieuwe impuls krijgen. De Regering zal programma's op cultureel, sociaal, sportief en recreatief gebied ondersteunen. Activiteiten voor jong en oud worden ontplooid in de wijk.

MILIEU

8.3. MILIEUBELEID

De Regering zal gedurende deze regeerperiode speciale aandacht hebben voor de leefomgeving van de burger. De leefomgeving bestaat uit elementen die de kwaliteit van het dagelijkse bestaan bepalen. Veiligheid in de leefomgeving is niet alleen van direct belang voor de Arubaanse burgers, maar onze stabiele omgeving is ook bij uitstek onderdeel van ons toeristisch product.

Aspecten van de leefomgeving zijn milieu, ruimtelijke ordening, infrastructuur, woonmilieu en veiligheid. Sommige van deze elementen zijn duidelijk zichtbaar, zoals wegen en natuurgebieden, andere elementen zijn duidelijk voelbaar, zoals veiligheid en een schoon milieu. Aruba kent groeiende problemen die de kwaliteit van de leefomgeving bedreigen. Het grote economische succes gecombineerd met de sterke bevolkingsgroei hebben van de eens zo vanzelfsprekende ruimte op ons eiland een schaars artikel gemaakt. Aruba raakt vol, dus meer inrichting en planning is nodig. Met het milieu, dat nog niet zo lang geleden vanzelfsprekend schoon was, leven wij nu in een wankel evenwicht. Wij zullen een veel bewuster milieubeleid moeten voeren. De veiligheid waarvan wij nog niet zo lang geleden vanzelfsprekend genoten, heeft nu actieve handhaving nodig.

De Regering erkent het belang van het wonen in een schoon, gezond en veilig milieu. De bescherming van het milieu zal daardoor en mede met het oog op toekomstige generaties in het beleid van de huidige Regering een zekere prioriteit genieten. Milieubeheer is een van de belangrijke verantwoordelijkheden die wij hebben tegenover de toekomstige generaties. Om deze reden zal de Regering zorgdragen voor een adequaat milieubeleid dat aansluit op een duurzame en houdbare ontwikkeling terwille van de instandhouding van de leefbaarheid van onze wijken en buurten. Ook een goed milieu is voor ons van direct belang. Het verhoogt de kwaliteit van de publieke ruimte en zorgt voor een goede volkshygiëne. **Schone stranden, straten en natuurgebieden zijn bovendien voor het toerisme van onschatbare waarde**. Economische groei moet, meer dan nu het geval is, rekening houden met het milieu. De Regering pleit voor een balans tussen expansie van de economie, groei van de bevolking en het milieu. Een aantal belangrijke ondernemingen toont nu al een actieve inzet voor ons milieu, en profileren zich duidelijk als ‘groen’. De Regering is van mening dat deze houding de standaard moet worden onder alle commerciële bedrijven. Onder alle lagen van de bevolking moet gewerkt worden aan bewustwording op dit terrein.

- Er dient onmiddellijk een inventarisatie plaats te vinden van de stand van zaken voor wat betreft het milieubeheer in het kader van de Landsverordening ruimtelijke ontwikkeling (AB 2006 no. 38). Wijzigingen die na de inventarisatie noodzakelijk blijken dienen meteen via de formele weg ingevoerd te worden.
- Het tot heden gevoerde beleid op het gebied van de afhandeling van afvalstoffen dient ten spoedigste omgebogen te worden. Alle facetten van het dumpproject van Parkietenbos worden geëvalueerd en noodzakelijke aanpassingen die hieruit volgen worden geïmplementeerd. Op basis van deze evaluatie worden ook algemene richtlijnen opgesteld over het afvalbeleid op Aruba. In deze past eveneens het invoeren van een gedegen handhavingsbeleid van de milieu- en afvalwetgeving. De aanpak van zwerfafval dient eveneens volgens een gestructureerde procedure aangepakt te worden.
- Het heeft tot heden ontbroken aan een goed gestructureerd plan voor wat betreft milieu-educatie en milieu voorlichtingsprogramma’s. Ten spoedigste dient hieraan gewerkt te worden.
- Het oorspronkelijke Arikok-plan is thans met de nodige wijzigingen in uitvoering. Op korte termijn moet nagegaan worden waar nodig en op welke wijze de oorspronkelijke opzet van Parke Arikok nog gerealiseerd zou moeten worden. Immers Parke Arikok dat ongeveer 17% van het landoppervlak van Aruba beslaat, moet aan de ene kant een toeristische attractie vormen en aan de andere kant de Arubaanse burger de mogelijkheid bieden te kunnen genieten van de Arubaanse natuur in zijn meest pure vorm.

9. VOLKSGEZONDHEID EN SPORT

VOLKSGEZONDHEID

9.1. ZEKERHEID IN ZORG

De kwaliteit van het leven wordt bepaald door een groot aantal factoren. Reeds bij 5.2 is onder het hoofdstuk “zekerheid in welzijn” hierop ingegaan. De rol van de gezondheid in deze is van groot belang.

9.1.1. ALGEMEEN

De gezondheid van iedere burger is essentieel om van het leven te kunnen genieten, en om actief en productief binnen de samenleving te kunnen functioneren. Het primaire doel is dan ook om het leefmilieu zo te behouden en het wonen en werken zo te organiseren, dat onze gezondheid er niet onder lijdt. Wanneer men onverhoopt toch ziek wordt, moet iedere burger de zekerheid hebben van goede en toegankelijke gezondheidszorg en de daarbij behorende voorzieningen. De rol van de overheid als organisator van deze voorzieningen, als katalysator van kwaliteitsverbetering en als bewaker van de kwaliteit, is hierbij onmisbaar. Of het nu gaat om de primaire gezondheidszorg of de zorg voor ouderen en gehandicapten, voor de Regering bestaat er geen twijfel over, dat de beschikbaarheid van goede medische voorzieningen en zorginstellingen voor iedereen kwalitatief goed én toegankelijk moet zijn. Speerpunten voor de Regering hierbij zijn: gezond leven, preventie tegen ziekte, toegankelijkheid van de zorg voor iedereen, hoge kwaliteit en een klantgerichte dienstverlening.

Tijdens de laatste volkstelling is geconstateerd dat in Aruba de levensverwachting met 1 jaar is afgenomen, terwijl dat in West-Europa en Latijns Amerika met respectievelijk 2 jaar en 3 jaar is gestegen. Deskundigen zijn geneigd dit toe te schrijven aan het minder goede eetgedrag van de burgers en het daardoor bij velen veroorzaakte overgewicht. Het hoofdadagium wordt: voorkomen is beter dan genezen, omdat ziektepreventie en gezondheidsbevordering voor het individu ziektelast voorkomen of verminderen en voor de samenleving productieverlies en kosten in zorg en sociale zekerheid reduceren. Het is zaak om de publieke gezondheidszorg in Aruba op de noodzakelijke sterkte te brengen. Publieke gezondheidszorg wordt meer dan door de individuele zorgvraag gestuurd door zorgvragen op populatieniveau.

De preventieve zorg voor de gezondheid is in de afgelopen jaren nagenoeg verwaarloosd. De preventieve zorg moet niet beperkt blijven tot voorlichting- en informatiecampagnes. De actieve bevordering van alle aspecten van een gezond leven moet de kern worden van het nieuwe beleid voor de gezondheidszorg. Het stimuleren van lichaamsbeweging en sportactiviteiten, het bevorderen van gezond eten, het deelnemen aan gezonde recreatie en het optimaliseren van gezonde leef- en woonomgeving moeten voortdurend bevorderd worden. Daartoe is actueel inzicht nodig in de gezondheidstoestand van de bevolking en kwetsbare groepen. De Afdeling Epidemiologie en Onderzoek van de Directie Volksgezondheid zal daartoe worden versterkt, terwijl zij ook de bevoegdheid zal krijgen onafhankelijk en publiekelijk te rapporteren over haar bevindingen. Inzicht in de gezondheidstoestand en de factoren die daarbij een rol spelen moeten na dialoog met het zorgveld en betrokken partijen leiden tot een nationaal gezondheidsbeleid waarin wordt aangegeven op welke wijze en door wie de gezondheidsuitdagingen zullen worden opgepakt. Het onderwijs, de jeugdbeweging, de massacommunicatie media en de inrichtingsmogelijkheden van werk en wonen moeten in dit verband opnieuw worden bekeken en daarmee in overeenstemming worden gebracht. Van belang is ook het aanmoedigen van samenwerkingsprojecten ter voorkoming van chronische ziekten zoals diabetes en hart- en vaatziekten.

- Het uiteindelijke doel is: het bevorderen van een gezonde levensstijl. Het propageren van gezonde eetgewoonten en ontmoediging van tabak-, alcohol- en drugsgebruik staan hierbij centraal. Bevordering van lichaamsbeweging en sportbeoefening bij jong en oud is eveneens essentieel.

Met het *Nationaal Plan Aruba 2009-2018. Ter bestrijding van overgewicht, obesitas en gerelateerde gezondheidskwesties* (2008) heeft het parlement van Aruba dwars door partijpolitieke voorkeuren heen een antwoord geformuleerd op *public health* probleem nummer 1 van het eiland. Naast het uitvoeren va het Nationaal Beleidsplan Borstvoeding Aruba (NBBA), het implementeren van de Gezonde School en nadere gezondheidsbevorderende en preventieve maatregelen, werd de oprichting van een centraal preventie instituut aanbevolen, waarbij met name aan de gezondheidsbevordering (*health promotion*) werd gedacht. Aan dit instituut zal vorm en inhoud worden gegeven.

De geest van samenwerking met het oog op de publieke gezondheid zal zich ook uitbreiden tot intensivering van de samenwerking met regionale gezondheidsorganisaties als de PAHO en CAREC. Vooral in Koninkrijksverband zal naar intensievere gezondheidskundige samenwerking worden gezocht. De beperkingen die de beperkte schaal van Aruba met zich meebrengt noodzaken in bepaald opzicht daartoe. Structurele samenwerking op het gebied van de uitvoering van de publieke gezondheidszorg zal worden bevorderd.

Mensen worden ondanks alles toch wel eens ziek of krijgen mankementen. Voor dergelijke situaties dient een goede gezondheidszorg beschikbaar te zijn. Met de invoering van de AZV destijds heeft de toenmalige Regering toegankelijke zorg voor alle burgers van Aruba gerealiseerd. Een ieder heeft toen gelijke rechten gekregen op noodzakelijke zorg, ongeacht leeftijd, inkomen of ziekterisico. In de afgelopen twee regeerperioden zijn zowel de kwaliteit van de zorg als de toegankelijkheid onder druk komen te staan, doordat op willekeurige wijze is gekort op de aanspraken van verzekerden. Daarbij blijken er zeer grote tekorten te zijn opgetreden, die onverwachts ten laste komen van de landsbegroting.

De Regering is de mening toegedaan dat de AZV moet worden gemoderniseerd, waarbij als ijkpunten worden gehanteerd het behoud van de kwaliteit van de zorg in al zijn aspecten, alsmede een voor een ieder gegarandeerde toegankelijkheid. Enerzijds moet er voor de burger zekerheid bestaan over het zorgpakket inclusief medicijnen. Anderzijds moeten de uitgaven worden beperkt om het systeem ook in de toekomst te kunnen behouden. De Regering wil in de eerste plaats een zuinig en zinnig gebruik van de zorgvoorzieningen bevorderen en de effectiviteit en doelmatigheid in de zorg vergroten, om daarmee de kosten en de eigenbijdrage van de burger zoveel mogelijk te beperken. Dit vereist een degelijk management informatiesysteem ten behoeve van de preventieve en curatieve gezondheidszorg. Het veelvuldig gebruik van medicatie en medische zorg vereist een hoge mate van doelmatigheid bij het geheel van medische voorzieningen. Daarnaast zal het gebruik van de informatietechnologie in de zorg verder moeten toenemen, onder meer door het invoeren van het elektronisch patiëntendossier.

In de tweede plaats krijgt de **verbetering van de kwaliteit van de zorg** weer meer aandacht. Uitgangspunt in de zorg moet zijn dat mensen snel en adequaat geholpen worden als zij ziek zijn of verzorging nodig hebben. Daartoe is medewerking nodig van de zorgverleners en zorginstellingen. Een constructieve dialoog met zorgverleners en zorginstellingen zal dan ook worden hersteld. Ter ondersteuning van de kwaliteitsverbetering zal ook de verwaarloosde samenwerking met de Nederlandse Inspectie voor de Volksgezondheid nieuw leven worden ingeblazen.

- Het uitgangspunt van de AZV moet zijn: een volledig en houdbaar voorzieningenpakket dat zekerheid aan de burger geeft. De burger dient te weten waarvoor hij is verzekerd en op deze zorg kunnen vertrouwen. Het uitvoeringsorgaan AZV moet onafhankelijk de wet kunnen uitvoeren en daarover periodiek verantwoording afleggen aan Regering en samenleving. Het tekort van de AZV moet worden weggewerkt door kostenbeheersing en herziening van het premiestelsel, echter niet door aantasting van het voorzieningenpakket.
- De ouderen-, gehandicapten- en psychiatrische zorg worden overgeheveld naar de AZV.
- Het Uitvoeringsorgaan draagt zorg voor informatie en voorlichting van de verzekerden

opdat zij zelfredzamer zijn ten aanzien van hun gezondheid, weten welke zorg noodzakelijk is, overconsumptie vermijden en besef hebben van de kosten die gegenereerd worden.

- De noodzakelijke behoefte aan zorg van de patiënt wordt centraal gesteld. Omdat de zorg altijd meerdere aspecten kent, zal de (multidisciplinaire) samenwerking en afstemming tussen de verschillende zorgverleners rondom de patiënt, ervoor moeten zorgen dat de zorg tijdig en in de juiste vorm plaatsvindt.
- Integrale kwaliteitsbevordering en -bewaking in de zorgsector wordt bevorderd.
- De discussie rond de renovatie, dan wel nieuwbouw van de ziekenhuisinfrastructuur wordt afgerond en vervolgens uitgevoerd.
- De precieze invulling van het Instituto Medico San Nicolas (IMSAN) als zorgvoorziening voor San Nicolaas en omgeving zal zijn beslag krijgen, terwijl op goede afpraken en samenwerking met het Horacio Oduber Hospitaal zal worden toegezien. Hierbij zullen de uitgangspunten van kwaliteit, doelmatigheid en betaalbaarheid van zorg leidend zijn.
- De samenwerking en deskundigheidsuitwisseling met kwalitatief goede ziekenhuizen in het buitenland wordt bevorderd. Dit kan de noodzaak van medische uitzendingen verminderen door meer behandelingen in Aruba zelf mogelijk te maken en de lokale zorgverleners in staat te stellen zich verder te bekwamen.
- De bereikbaarheid en beschikbaarheid van de huisartsenzorg en andere eerstelijns zorgverleners worden verbeterd.
- Medische behandeling in het buitenland in gevallen waarin de voorzieningen in de Arubaanse zorg ontbreken, blijft gegarandeerd. De procedures hiervoor moeten transparant zijn, terwijl verzoeken snel moeten worden afgehandeld.

Met de verzelfstandiging van de uitvoeringstak van de publieke gezondheidszorg, zal de Directie Volksgezondheid zich nu toeleggen op onderzoek en kennisontwikkeling, wet- en regelgeving, bevorderen van *good governance in (public) health care,* samenwerking in intersectoraal, regionaal - en in Koninkrijksverband en het toezicht op de kwaliteit van zorg, zowel de curatieve als de publieke gezondheidszorg. Met het oog op het laatste zal vorm en inhoud worden gegeven aan een onafhankelijke Inspectie voor de Arubaanse Gezondheidszorg, die deel blijft uitmaken van de Directie Volksgezondheid.
Ook meer aandacht voor arbeid en functioneren in de curatieve zorg en dus samenwerking met de arbeidsgeneeskundige sector kan preventief werken en functioneel herstel bevorderen.
Bijzondere aandacht zal in het licht van de nationale preventieambitie worden gegeven aan de eerstelijnszorg waarin de huisarts een cruciale rol speelt.

9.1.2. GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG (GGZ)

De geestelijke gezondheidszorg moet de patiënt een menswaardig bestaan garanderen. Hoewel de zorg in Aruba van goede kwaliteit is, zijn de voorzieningen decentraal ontwikkeld, hetgeen dikwijls problemen oplevert voor de doelgroep. Zo valt een aantal patiënten tussen wal en schip en is er niet altijd sprake van een efficiënte inzet van menskracht en middelen. De investeringen in de GGZ zijn achtergebleven bij die van de algemene gezondheidszorg. Hierdoor zijn diverse lacunes in de zorg ontstaan, die de komende jaren de nodige aandacht zullen moeten krijgen.

- Het ontwikkelen van behandelingsmogelijkheden voor jeugdige psychiatrische patiënten en forensisch psychiatrische patiënten.
- Uitbreiding van de behandelmogelijkheden voor meervoudig gehandicapten.
- De coördinatie en samenwerking (inclusief ketenzorg) tussen zorgverleners in de GGZ verbeteren.

9.1.3. VERSLAVINGSZORG

De laatste jaren is er een enorme toename van drugsverslaafden te constateren binnen onze samenleving. De zorgverlening is thans gesegmenteerd opgezet. Een opzet waarbij een vergaande integratie met de psychiatrische hulpverlening tot stand komt, is noodzakelijk om tot een efficiënte en effectieve inzet van menskracht en middelen te komen. Onderzocht zal worden hoe een betere samenhang tot stand kan komen tussen de GGZ en de verslavingszorg. Zowel preventief als door behandeling en begeleiding van de verslaafde medeburger zal de groeiende verslavingsproblematiek tegemoet worden getreden. De wettelijke mogelijkheden tot dwangbehandeling zullen worden uitgebreid, terwijl ter voorkoming van terugval de nazorg sterk zal moeten worden verbeterd. 'Half-way houses'en andere voorzieningen die de re-integratie in werk en samenleving kunnen bevorderen zijn hard nodig. De investeringen in verslavingspreventie via voorlichting, onderwijs en sociale en maatschappelijke activiteiten, vooral gericht op de jeugd, zullen sterk worden uitgebreid en jaarlijks worden verhoogd.
De wettelijke mogelijkheden en faciliteiten voor dwangbehandeling moeten worden uitgebreid. Er zullen noodfaciliteiten voor onder curatele gestelden moeten komen. De nazorg zal sterk moeten worden verbeterd om de kans op regressie te beperken. De zorg voor verslaafden zal vooral gericht moeten zijn op resocialisatie. De beste remedie tegen verslaving blijft preventie. De investeringen in preventie zullen jaarlijks worden verhoogd. Preventie zal tevens meer moeten inhouden dan voorlichting alleen, terwijl de vorm en inhoud van de op preventie gerichte voorlichting, met name naar de jeugd toe, aangepast moet worden om de jeugd beter aan te spreken en te bereiken.

- Integratie met psychiatrische hulpverlening.
- Investeringen in preventie en faciliteiten voor dwangbehandeling.
- Sterk uitbreiden van de preventie via voorlichting, onderwijs, sociale activiteiten en maatschappelijke betrokkenheid van met name jongeren.

9.1.4. WETGEVING, PATIËNTENRECHT EN ETHIEK

Een belemmering in het realiseren van genoemde veranderingen wordt gevormd door de verouderde gezondheidswetgeving. De Landsverordening Publieke Gezondheid moet het nieuwe wettelijk kader scheppen voor de publieke gezondheidszorg, van infectieziektebestrijding tot gezondheidsbevordering en jeugdgezondheidszorg. Wettelijke kaders voor de gegevensverstrekking ten behoeve van het epidemiologisch onderzoek moeten worden geschapen. In de hervorming van de gezondheidswetgeving zal het document *Terms of reference Modernisering van de gezondheidswetgeving* (Directie Volksgezondheid, 2008) worden meegewogen. In het licht van preventie zal in Aruba het ontwikkelen van een wetgeving over arbeidsomstandigheden, ten behoeve van de gezondheid van werknemers, worden bevorderd. Ook de wetgeving ten aanzien van onder meer medische beroepen, geneesmiddelen, ambulancezorg, psychiatrische ziekenhuizen, ziekenhuishygiëne, infectiepreventie en (sterilisatie) medische hulpmiddelen zal tot stand moeten worden gebracht.

Met de invoering van het nieuw Burgerlijk Wetboek van Aruba zijn de bepalingen ter bescherming van de rechten van patiënten in werking getreden. De overheid moet ervoor zorg dragen dat deze bepalingen bekend worden bij beroepsbeoefenaren en patiënten. De patiëntenverenigingen dienen hierbij betrokken te worden.
Zorgethische vragen moeten meer aandacht krijgen binnen de diverse zorginstellingen. De overheid dient hierbij een voortrekkersrol te vervullen.

9.1.5. EXTRAMURALE ZORG

De extramurale gezondheidszorg wordt door het Wit Gele Kruis aangeboden. Onderzocht moet worden welk deel van de intramurale (ziekenhuis) zorg ook thuis geboden kan worden. Te denken valt aan bepaalde soorten behandeling voor diabetespatiënten. Centraal hierbij staat de zorg voor de patiënt, de efficiëntie en kwaliteit van de geboden zorg.

- Waar mogelijk routinematige intramurale zorg thuis aanbieden via het Wit-Gele Kruis.
- Vanuit de gedachte van de overheidszorg voor de volksgezondheid de preventieve niet-verzekerbare zorg (inentingen etc.) volledig door de overheid te financieren. De verantwoordelijkheid van elk individu voor de eigen gezondheid en de medeverantwoordelijkheid voor het verlichten van de druk op de middelen en voorzieningen van de gemeenschap, dienen hierbij continu aandacht te krijgen.

SPORT

9.2. SPORT- EN BEWEGINGSBELEID

De Regering zal in de komende regeringsperiode het maatschappelijke belang van sport en beweging erkennen. Het daadwerkelijk inhoud geven aan sport en beweging wordt voor het eerst aangemerkt als een beleidsprioriteit van de regering. Sport en beweging bevorderen de gezondheid, verhogen de levenskwaliteit, hebben een opvoedende en sociale waarde en dragen op bijzondere wijze bij aan "nation building". De Regering wil daarom komen tot een nationaal en integraal sport- en bewegingsbeleid.

Het nieuwe sport- en bewegingsbeleid van de Regering zal tegemoet komen aan de werkelijke behoeften van de sportorganisaties, zowel in organisatorisch als in technisch en financiëel opzicht. Met name op financiëel gebied is een grondige herziening van het huidige beleid noodzakelijk om het vertrouwen in het bestedingsbeleid van de belangrijkste geldschieter, de 'Fundacion Lotto pa Deporte', te herstellen. De sportverenigingen dienen zich te kunnen ontplooien zonder ongeoorloofde inmenging van de politiek.
Om dit beleid vorm te geven en uitvoerbaar te maken wordt een Nationale Raad voor Sport en Beweging opgericht die gestoeld is op een structurele samenwerking van de overheidsinstanties (Ministerie van Sport, IDEFRE, Sportsubsidiecommissie en de Fundacion Lotto pa Deporte) en niet-gouvernementele organisaties (Aruba Sport Unie, Comité Olimpico Arubano, schoolbesturen en andere particuliere organisaties).

Deze Nationale Raad voor Sport en Beweging zal zich onder andere bezig houden met:
- Het tot stand brengen van een nationaal beleid op het gebied van sport en beweging
- Het introduceren van een "Sportwet" (Ley di Deporte), waarmee de structuur van het sportgebeuren wordt geformaliseerd en waarin de taken, verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de diverse instanties en organisaties worden vastgelegd.

Tevens dient het nationale sport- en bewegingsbeleid het volgende te bewerkstelligen en bereiken:
- Het bijdragen aan de verbetering van de volksgezondheid en vergroten van de sociale participatie van alle sociaal-economische sectoren van de samenleving middels sport en beweging.
- Het aanbieden van een kwalitatief hoogstaand en degelijk programma op het gebied van lichamelijke opvoeding binnen het onderwijs, waarbij aansluiting gezocht wordt bij elders opgedane ervaring en ontwikkelingen.
- Gelet op de verontrustende ontwikkelingen op het gebied van overgewicht en daaruit voortvloeiende gezondheidsrisico's, dient de sport en het belang van een actieve levensstijl onder de bevolking bevorderd te worden, in het bijzonder bij de jeugd. Hiertoe zullen campagnes en projecten geïnitieerd worden, welke een verhoogde participatie van de Arubaanse bevolking aan bewegingsactiviteiten tot doel hebben.
- Verruimen van sport- en bewegingsactiviteiten binnen de buurten, door het gebruik van multifunctionele sport- en speelvoorzieningen.
- Het integreren van het sport- en bewegingsbeleid voor jongeren tussen 4 en 18 jaar in het onderwijs om daarmee de participatie aan de sport te vergroten.
- Het vergroten van de participatie van alle leeftijdsgroepen aan georganiseerde sport.
- Het ondersteunen van de sportvereniging (club, bond, overkoepelende organen) als belangrijke schakel in het sportbeleid, mede voor de sociale cohesie.
- Het ontwikkelen en uitvoeren van een beleid ten aanzien van topsport en wedstrijdsport.
- Transparantie brengen in het beleid van de "Fundacion Lotto pa Deporte". De besteding

van de gelden van de “Fundacion Lotto pa Deporte” zal gebaseerd zijn op duidelijke beleidsdoelstellingen en criteria, deze moet alsmede voldoen aan gezamenlijk vastgestelde normen van financieel beheer en verantwoording, en volledig controleerbaar zijn voor het publiek.

- Het gebruik, beheer en onderhoud van sportfaciliteiten dient efficiënter te gebeuren. Deze taak die nu verspreid is over diverse bestuursstructuren, moet worden ondergebracht bij één enkele, deskundige en gespecialiseerde instantie, die verantwoording schuldig is aan subsidiegevers en gebruikers. Waar nodig dient het tekort aan adequate sportinfrastructuur weggewerkt te worden. Verouderde sportfaciliteiten dienen te worden gerenoveerd en onderhouden te worden op basis van systematische onderhoudsplannen.
